

**OSEBNOSTI
KAKŠEN JE BIL V
RESNICI ŠKOF HREN**

**SLOVENIJA
VSE NITI VODIJO
K TOMAŽU ERTLJU**

DEMOKRACIJA

2007

KJE SO VZROKI ZA VELIKO RAZLIKO?

Postavlja se vprašanje, zakaj je
Danilo Türk s tako prepričljivo
razliko premagal Lojzeta Peterleta.
Kaj to pomeni za vladne stranke?

ISSN 1408-0494

INTERVJU

Mag. Radovan Žerjav

Avtoceste začeli graditi prav šele proti koncu

TRIBUNA

Dr. Dušan Plut
„Geološka sila“ planeta

NAGRADNA IGRA

Z Demokracijo do novega telefona

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ vsak mesec podarja **23 aparatov GSM Motorola F3.**

Vsi dosedANJI naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 20 dodatnih aparatov GSM. Nagradna igra traja do 30. novembra 2007.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006.

2. Naročniki do 1. 9. 2006.

Motorola F3:

teža: 70 g
velikost: 114x47x9 mm
čas pripravljenosti: do 300 ur
čas pogovora: do 500 minut
glasovna pomoč v menijih
privlačen tanek design
visoko-kontrasten zaslon z odlično vidljivostjo na dnevni svetlobi in soncu
velike črke in številke za lažjo berljivost
SMS
budilka

Slika je simbolična.

tednik
DEMOKRACIJA

☐ Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

☐ mesečno* ☐ 4 x letno ☐ 2 x letno ☐ 1 x letno
(9 % popusta) (10 % popusta) (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

☐ upokojenec ☐ invalid ☐ brezposeln ☐ študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: _____

☐ NE

☐ DA

ID za DDV _____

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**

ali na faks 01 230 06 61.

Podpisani/a se zavežujem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsake eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

Črna Martinova nedelja

Metod Berlec

V nedeljo se je zgodilo tisto, o čemer niti največji pesimisti na desnosredinski (pomladni) strani niso razmišljali. Predsedniški kandidat Lojze Peterle, ki je nastopil s podporo državljanske Liste za Slovenijo in vladnih strank NSi, SDS ter SLS, je v drugem krogu dobil le slabo tretjino glasov. Njegov protikandidat Danilo Türk je tako z dobrimi 68 odstotki glasov zelo prepričljivo zmagal. Presegel je celo najboljši volilni izid Milana Kučana iz leta 1992, ko je slednji že v prvem krogu dobil skoraj 64-odstotno podporo volivcev. Za Kučanom, ki je funkcijo predsednika republike opravljal dva mandata (prej je bil predsednik predsedstva RS, še prej pa predsednik CK ZKS), in Janezom Drnovškom, ki bo to funkcijo opravljal do druge polovice decembra, smo tako dobili še tretjega predsednika republike. Slovenija je s Türkom dobila spet levosredinskega predsednika. Še tretjega predsednika, ki je bil praktično vse do demokratičnih sprememb član komunistične partije.

Kakšen bo odnos med vlado in novim predsednikom republike, bo pokazal čas. Prve napovedi zmagovalca dajejo slutiti, da si želi konstruktivnega sodelovanja. Na drugi strani mu je predsednik vlade Janez Janša že čestital in izrazil željo „po sodelovanju pri delu za blaginjo Slovenije“. V prihodnosti se bo torej pokazalo, kako avtonomna osebnost je Türk in ali s svojimi napovedmi, da bo predsednik, ki združuje, misli resno. Seveda je veliko odvisno od tega, s kakšnimi svetovalci se bo obdal. Če bodo približno isti kot v volilni kampanji, je mogoče pričakovati zaostritve med vlado in predsednikom republike. Še posebej če bo med njegovimi prišepetovalci iz ozadja tudi Gregor Golobič.

Kje so vzroki za tako prepričljivo zmago Danila Türka in tako hud poraz Lojzeta Peterleta? Kje so vzroki, da so volivci na referendumu tako odločno zavrnila tudi novelo zakona o lastninskem preoblikovanju zavarovalnic? Je vzrok mogoče iskati v delovanju vlade? Morda v tem, kako mediji in javnost interpretirajo delovanje vlade? Kljub nekaterim napakam

vlade je dejstvo, da je Slovenija pod sedanjo vlado v dobri kondiciji. Bruto družbeni proizvod se dviguje, proračunski primanjkljaj se zmanjšuje, gospodarska rast je visoka. Edino, kar je v tem trenutku med makroekonomskimi kazalniki neugodno, je inflacija, ki je višja od pričakovanj. In to so mediji ter opozicija dobro izkoristili. Poudariti pa moramo, da je inflacija večplastna. Poleg uvedbe evra ima velik vpliv nanjo dogajanje zunaj Slovenije, na primer visoke cene nafte in pšenice na svetovnem trgu. Ne smemo pozabiti na obstoječe monopole v naši državi in celo oblikovanje nekaterih novih, ki s svojim dominantnim vplivom na trgu povzročajo višje cene. V javnosti je opoziciji in dominantnim medijem že prej uspelo ustvariti vtis, da je v Sloveniji vse narobe. To se je še stopnjevalo s predsedniško kampanjo, v kateri so se vsi predsedniški kandidati (delno tudi Lojze Peterle) poskušali čim bolj distancirati od vlade in so bili do nje kritični. Svoje so dodali še komentatorji, ki Peterleta že tako ali tako večinoma ne marajo. Tako mu niso pomagali niti njegova pozitivna vloga pri osamosvajanju niti njegovi dobri nastopi v zadnjem tednu volilne tekme. Res pa je, da je s svojim distanciranjem od vladne koalicije pred prvim krogom uspaval ali celo odbil del desnosredinskih volivcev, ki se niso poistovetili z njim, nemara tudi zaradi nekaterih njegovih ravnanj v preteklosti. Morda je deloval podobno kot France Arhar na ljubljanskih županskih volitvah – preveč arhaično.

Za vladno koalicijo je še posebej neugodno, da so volivci zavrnila vladni predlog lastninskega preoblikovanja Zavarovalnice Triglav. Ali vlada s svojimi argumenti ni bila dovolj prepričljiva ali pa so ljudje nasledli zavajanju, da bodo v primeru zavrnitve referenduma dobili denar. No, kljub temu se zdi premierjeva izjava o možnosti odstopa vlade preuranjena, pa čeprav jo je prav gotovo dobro premislil. Črna Martinova nedelja je kljub temu za vladne stranke nemara celo koristna. Pravočasno so bile opozorjene, da morajo nekatere stvari spremeniti, da morajo svojo podobo v javnosti izboljšati. Nikakor pa to ne bo lahko. ■

Nedeljska
zaušnica je kljub
temu za vladne
stranke nemara
celo koristna.
Pravočasno so bile
opozorjene, da
morajo nekatere
stvari spremeniti,
da morajo svojo
podobo v javnosti
izboljšati.

UVODNE STRANI

- 9 Premier Janša na Kitajskem
10 Pogledi: Politkomisar
11 Kolumna: Nesprejemljivo ravnanje

POLITIKA

- 12 Türk prepričljivo porazil Peterleta
17 Podlegel županskemu lobiju?
18 Šolski primer sprenevedanja
20 Človeštvo – geološka sila planeta

SLOVENIJA

- 22 Sprenevedanje Rine Klinar
26 Kako ustaviti cestno morijo?
28 Med lokalnim in javnim interesom
30 Čarovnije kočevskega župana
32 Tedni čezmejnega sodelovanja

TUJINA

- 34 Po Kirchnerju Kirchnerjeva
36 Globus: Rusi in Poljaki o mesu
37 Tuji tisk: Bogati v Londonu

INTERVJU

- 38 Mag. Radovan Žerjav

DOMOZNANSTVO

- 42 Zgodba o dveh bregovih
44 Čičke prekvantice z Goca
46 Reformator ali inkvizitor?
50 Naši kraji: Šmartno
53 Sveto pismo na filmu
54 Cankarjev dom spet gosti

OGLEDALO

- 56 Film: Jagenjčki in levi
58 Avtomobilizem: Lepotna operacija uspela
60 Znanost: Otroci in diabetes
62 Šport: Država naklonjena športu
64 Črna kronika: Primer Perić
66 Rumeno: Izjemen glasbeni izziv
68 TV Kuloar: Trobljenje v isti rog
74 Zavrnil Jankovičeve trditve

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,
Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI
Tel.: 01/ 2300 660 (uredništvo), urednik@demokracija.si;
01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si
Faks: 01/ 230 06 61

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Lucija Horvat,
Petra Janša, Barbara Prevorčič, Vida Kocjan,
Monika Maljevič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust

Kolumnisti: Esad Babič, dr. Metod Benedik, dr. Andrej
Capuder, mag. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos,
dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik,
dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban, Peter Colnar, Pavel Ferluga,
Igor Gošče, Miran Mihelič, Marija Vodišek

38 Intervju: mag. Radovan Žerjav

Ministrstvo in Dars morata kot vedno zagovarjati interese države, davkoplačevalcev in z denarjem, ki ga imamo na razpolago za graditev cest, ravnati gospodarno in odgovorno, kolikor je najbolj mogoče.

12 Türk prepričljivo zmagal

Po prepričljivi zmagi Danila Türka na predsedniških volitvah in zavrnitvi vladnega predloga lastninjenja Zavarovalnice Triglav se postavlja vprašanje, zakaj je do tega prišlo in kako bo to vplivalo na delovanje vladne koalicije.

GLASOVANJE DRŽAVNEGA ZBORA REPUBLIKE SLOVENIJE

DNE: 06.02.94
URA: 16:01:30

IZPIS
DNE: 06.11.07

SEKUPAJ PRISOTNI = 53
SEKUPAJZA = 38
SEKUPAJPROTI = 7

1. PREDSEDNOSTI	..E..	44. MOZETIČ MIROSLAV	..E..
2. AVDEJČIČ TONE	..E..	45. OMAH IVAN	..E..
3. AVDEJČIČ FRANC	..E..	46. OMAH JARNA	..E..
4. BATTALINI ROBERTO	..E..	47. OMERIČ MAG. IGOR	..E..
5. BAČAR IGOR	..E..	48. PABOR ROBERT	..E..
6. BAYDAR DR. JOŽAN	..E..	49. PABOR ROBERT	..E..
7. BEČIČ GABRIEL	..E..	50. PABOR ROBERT	..E..
8. BEČIČ LUDKA	..E..	51. PABOR ROBERT	..E..
9. BUČAR DR. FRANCE	..E..	52. PABOR ROBERT	..E..
10. ČERNIČ FRANC	..E..	53. PABOR ROBERT	..E..
11. ČERNIČ MAG. DRAGAN	..E..	54. PABOR ROBERT	..E..
12. DOBRIČ POLONCA	..E..	55. PABOR ROBERT	..E..
13. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	56. PABOR ROBERT	..E..
14. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	57. PABOR ROBERT	..E..
15. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	58. PABOR ROBERT	..E..
16. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	59. PABOR ROBERT	..E..
17. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	60. PABOR ROBERT	..E..
18. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	61. PABOR ROBERT	..E..
19. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	62. PABOR ROBERT	..E..
20. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	63. PABOR ROBERT	..E..
21. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	64. PABOR ROBERT	..E..
22. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	65. PABOR ROBERT	..E..
23. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	66. PABOR ROBERT	..E..
24. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	67. PABOR ROBERT	..E..
25. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	68. PABOR ROBERT	..E..
26. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	69. PABOR ROBERT	..E..
27. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	70. PABOR ROBERT	..E..
28. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	71. PABOR ROBERT	..E..
29. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	72. PABOR ROBERT	..E..
30. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	73. PABOR ROBERT	..E..
31. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	74. PABOR ROBERT	..E..
32. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	75. PABOR ROBERT	..E..
33. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	76. PABOR ROBERT	..E..
34. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	77. PABOR ROBERT	..E..
35. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	78. PABOR ROBERT	..E..
36. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	79. PABOR ROBERT	..E..
37. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	80. PABOR ROBERT	..E..
38. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	81. PABOR ROBERT	..E..
39. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	82. PABOR ROBERT	..E..
40. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	83. PABOR ROBERT	..E..
41. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	84. PABOR ROBERT	..E..
42. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	85. PABOR ROBERT	..E..
43. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	86. PABOR ROBERT	..E..
44. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	87. PABOR ROBERT	..E..
45. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	88. PABOR ROBERT	..E..
46. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	89. PABOR ROBERT	..E..
47. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	90. PABOR ROBERT	..E..
48. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	91. PABOR ROBERT	..E..
49. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	92. PABOR ROBERT	..E..
50. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	93. PABOR ROBERT	..E..
51. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	94. PABOR ROBERT	..E..
52. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	95. PABOR ROBERT	..E..
53. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	96. PABOR ROBERT	..E..
54. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	97. PABOR ROBERT	..E..
55. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	98. PABOR ROBERT	..E..
56. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	99. PABOR ROBERT	..E..
57. DOBRIČ DR. JARNA	..E..	100. PABOR ROBERT	..E..

18 Šolski primer sprenevedanja

Javna predstavitev dokumenta, ki dokazuje, da sta SD in LDS leta 1996 sprejeli isti zakon o financiranju zasebnega šolstva, kot ga vlada sprejema danes, na novo osvetljuje šolsko problematiko, vendar pot sprejemanja nove zakonodaje ostaja trnova.

22 Sprenevedanje Rine Klinar

Prva nadzornica Soda v času, ko je sklad prodal deleže tisoč podjetij, se danes ne spomni, koliko časa je bil eden vodilnih Tone Rop niti kako je sploh prišla v nadzorni svet. Kako bi se potem spomnila raznih dogovorov o prodajah pod mizo?

Lektoriranje: Joža Gruđen

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik),
agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Metod Berlec

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova
banka d. d., Maribor

Poštnina plačana pri pošti 1102 Nenaročenih
čankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščitena blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tisk Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do 15. v mesecu s veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici: Gregor Pohleven

Ker vaš avto ni igrača

Vsi, ki boste obnavljali obvezno avtomobilsko zavarovanje (AO) ali zavarovanje voznika (AOplus) in **ste v zadnjem letu imeli 50-odstotni bonus**, ste **odslej upravičeni do 55 % bonusa**.

100 % ZAVAROVANJE ZA 45 % CENE

Odkup bonusa pri prvi škodi

Z dodatnim zavarovanjem za odkup bonusa pri prvi škodi **kljub povzročeni prometni nesreči** v tekočem zavarovalnem letu **ne izgubite bonusa**.

Brez točk!

Če se vam zgodi, da naberete najvišje število izrečenih kazenskih točk in vam odvzamejo voziško dovoljenje, vam z zavarovanjem **Brez točk!** krijemo stroške ponovnega opravljanja voziškega izpita.

Pravna zaščita voziškega dovoljenja in 24-urna pomoč na cesti za samo 1 cent

Ob sklenitvi AO in AOplus si lahko **samo za 1 cent** doplačila zagotovite **pravno zaščito voziškega dovoljenja** in **24-urno pomoč na cesti**.

Denar na roko

Poškodovanci v prometnih nezgodah svoj škodni primer **rešite v enem dnevu!**

Jeklo in med

Aleksander Škorc

Strahoma sem zrl v zaslon, kajti priča naj bi bil mesarjenju, kakršnega svet še ni videl. Prihodnja predsednika naj bi se spopadla na srp, kladivo in na roj pobesnelih čebel. Vsi so podžigali, napovedovali in zahtevali kri, zgodila pa se je uspavanka in vsi so bili silno razočarani. Ne vem sicer zakaj, kot da je kaj narobe, če hočeta biti predsednika miroljubna, četudi v resnici morda nista.

Miroljuben je bil tudi Bučar. S prijateljem Pirjencem je predstavil knjigo, s katero naj bi objektivno osvetlil naše stoletne zablode. Knjiga menda zelo nepristransko govori o tem, da so OF in komunisti edini zaslužni za našo državo. In ker je knjiga tako nepristranska, notri zanesljivo tudi piše, da je bila OZNA zločinska organizacija, namenjena uničevanju lastnih državljanov, njeni oficirji pa so morali biti partiji fanatično lojalni in imeti prav posebne značajske "kvalitete". Kako? Da je bil Bučar oficir Ozne? Ne! Kdo bi si mislil! Pa tako prijazen dedek je videti. No ja, če ta človek česa ne bi smel izreči, so to prav gotovo besede o njegovi nepristranosti.

Varuhinja ČT je tudi stopila na pot miroljubja. V družbi leve političarke je podprla potrebo po zakonu o sovražnem govoru. Hm. Nekoč je izjavila, da bo delovala predvsem v korist otrok. Človek bi torej pričakoval, da bo neusmiljeno lobirala za zakonodajo, ki bo omogočila učinkovito preprečevanje kakršnega koli nasilja v družini in kaznovanje povzročiteljev le-tega, ne pa da se samovšečno razkazuje ob predlogu prozorni in groteskni levičarski propagandi namenjenega zakona. V "gnilih" ZDA imajo zelo zanimive zakone, ki bi varuhinji morali biti resnično blizu. Tam ti zanemarjenega otroka neusmiljeno odvzamejo in mož, ki pretepe ženo, nemudoma konča za zapahi. Neverjetno. V tistih ZDA, kjer so božje zapovedi vrednota in kjer nihče ne zalezuje vernikov. Tam, kjer se spoštuje zasebna lastnina in se ljudje ne kadrujejo po lojalnosti. Tam, kjer komunisti ne morejo do oblasti in jim gre ta država prav zato še posebno na živce.

Pa saj sploh ne gre za zakone, gre za družbeno klimo, ki jo je desetletja namerno ustvarjala komunistična oblast. Klimo, kjer je bilo dopuščeno marsikatero nasilje razen tistega, ki je bilo usmerjeno proti oblasti. In zakaj naj bi to počeli? Če hoče nasilen, pokvarjen, zločinski oblastnik opravičiti svoje grehe, lahko to stori le tako, da dovoli grešiti tudi ljudstvu. Škoda, da ČT tega noče pa tudi ne zmore doumeti.

H-umor

»Trgovina z orožjem je v strukturnem smislu isto kot poveljni poboji.«

(Filozofinja Spomenka Hribar želi biti znova Antigona, čeprav tu in tam izbira precej neposrečene primerjave.)

»Če bi bil gospod s takratnimi oblastniki tako prijazen, kot je s sedanjimi, bi mu šlo gotovo že takrat veliko lepše. Ker pa se tega zaradi svojih prepričanj, kakršna so že bila, ni hotel iti, jo je pač dobil po prstih.«

(Leopold Knez je prepričan, da je imela komunistična oblast zelo tehten razlog, da je zaprla pisatelja Draga Jančarja.)

»Ne glede na osebne strokovne in druge kvalitete ali nekvalitete štirih danes predlaganih kandidatov, od katerih poznam le delo dveh, predsednik Drnovšek s tem predlogom treh višjih in le enega vrhovnega sodnika izkazuje popolno nerazumevanje sodnega sistema in vloge sodišč pri nas, vloge vrhovnega in ustavnega sodišča pa še posebej.«

(Nekdanji ustavni sodnik Matevž Krivic meni, da je že skrajni čas, da se dosednji predsednik države Janez Drnovšek poslovijo. Očitno bo moral nove kandidate predlagati kar novi predsednik, doktor pravnih znanosti Danilo Türk.)

»Če bi volivci imeli na voljo še en kvadrant, ki bi dejal 'nisem za nobenega od kandidatov', bi bilo teh odgovorov največ.«

(Predsedniški kandidat Zmagor pl. Jelinčič je prepričan, da so bile glasovnice v drugem krogu pomanjkljivo natisnjene.)

»Slovenska levica je po mojem mnenju preveč konservativna, slovenska desnica pa naravnost nazadnjaška.«

(Sociolog Veljko Rus še vedno ni našel napredne politične opcije.)

»Glasoval sem za najboljšega predsednika.«

(Nekdanji predsednik države Milan Kučan je končno priznal, da je nekdo vendarle boljši od njega.)

»Življenje teče dalje, Lojze Peterle pa dela s funkcijo ali brez nje.«

(Poraženi predsedniški kandidat Lojze Peterle kljub porazu ne počiva.)

»Njenega vtikanja v gospodarstvo, zamenjave direktorjev, tudi direktorja Mercatorja, inflacije in ne nazadnje odnos do glavnega mesta, ko so Ljubljani vzeli 6 milijonov evrov zgolj zato, ker nima pravega župana, ljudje niso mogli sprejeti in mi, ki smo prikrajšani za pločnike in kanalizacijo, ne moremo voliti za predsednika človeka, ki je del te vladne koalicije.«

(Ljubljanski župan Zoran Janković je na dan volitev znova udaril z vsemi topovi.)

»Lojze Peterle jo ima očitno še vedno v torbi.«

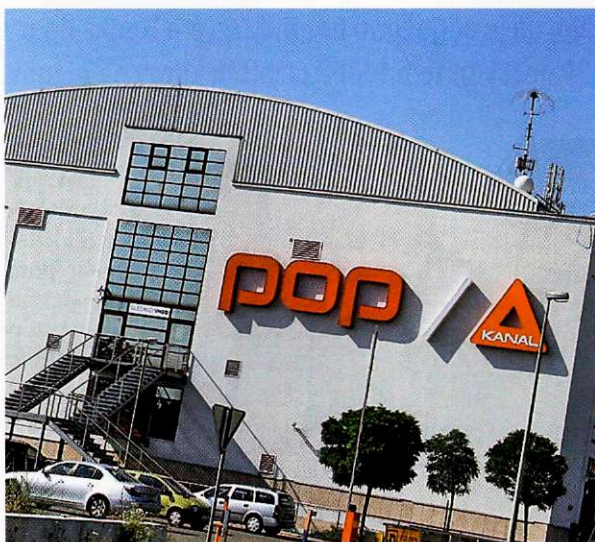
(Kolumnist Vlado Miheljak meni, da je eden od predsedniških kandidatov nekje pozabil glavo.)

»Janković že lahko vidi v Ljubljani mešanico Dunaja in Barcelone, a s svojimi posegi v občutljiv urbani ekosistem prej gradi nekaj med Riom in Joburgom.«

(Publicist Dejan Kovač ni ravno prepričan, ali sedanji ljubljanski župan ve, kaj dela.)

Za višjo gledanost tudi klanje

Na komercialni televiziji so v želji po višji gledanosti v svojem resničnostnem šovu zaklali prašiča, in sicer tako, da so ga udeleženke šova vlekale k mesarju, ta pa ga je nato proti vsem predpisom, ki določajo usmrtilitev živali, zaklal. Nesrečno žival, ki je pri tem glasno krulila, so ubili brez humanega uspavanja oziroma poprejšnjega omamljenja s pištolo, kar naj bi bilo tudi kaznivo dejanje. Šokantno je tudi to, da so se udeleženke šova pri tem celo smejale, 'gospodar' Marijan pa je, kot je razvidno s spletnih strani 24ur.com, vpil, da tisti, ki ne bodo sodelovali pri klanju, ne bodo smeli jesti mesa. Vse to je povzročilo veliko zgražanja v javnosti. Vodstvo POP TV z generalnim direktorjem Pro plusa in tajkunom Marijanom Jurencom naj bi bilo to, da se v televizijskem šovu ubije živo bitje, dovolilo zaradi večje gledanosti, saj to od njih zahtevajo ameriški lastniki. Večja gledanost jim namreč prinaša večji dobiček. Gledalci, ki so klanje spremljali prek

Vodstvo komercialne hiše ne izbira sredstev.

zaslonov, so prepričani, da se kaj takega v televizijsko civilizirani Evropi ne bi zgodilo, če pa bi do tega vseeno prišlo, bi moral direktor TV zaradi pritiska javnosti nemudoma odstopiti. Javnost zdaj pričakuje, da bo večina ustvarjalcev televizijskega programa na POP TV in Kanalu A najmanj protestirala zoper tovrstno necivilizirano televizijsko ponudbo in zahtevala, da se oddaja umakne, ali jo vsaj bojkotirala. V. K.

Modrost tedna

»Dokler bodo v tej deželi živele vrednote slovenske pomladi in z njimi veselo sprenevedanje nekdanjih nasprotnikov ali skeptikov osamosvojitve, ki danes vendarle javno priznavajo pozitivno vrednost temeljne odločitve naroda za samostojnost, se je mogoče življenja v tej prelepi in srečni domovini kljub vsemu radostiti. Štela bodo le dejanja.«
(Pesnik in igrlec Tone Kuntner)

»In če je beseda o škofu Hrenu: prav tako ne potrebuje rehabilitacije. Če ga hočemo videti v celovitosti njegovega delovanja, mu gre spoštovanje, ki ga zasluži velik mož slovenske zgodovine. Morda bomo nekoč le prerasli ubogo ozkost, ki ne bo zgolj iskala negativnosti in obsojala; morda se bomo le začeli veseliti vseh, ki so po najboljših močeh soustvarjali našo samobitnost in brez katerih si ni mogoče zamišljati naše prihodnosti.«
(Zgodovinar dr. Metod Benedik)

Že dogovorjeno bi spremenili

Cariniki naj bi 26. novembra stavkali, če vlada ne bo ugodila njihovim zahtevam, da se ustrezno vrednotijo pooblaščenice urade osebe. Gregor Virant, minister za javno upravo, je to odločitev vodstva sindikata označil za neumestno, neutemeljeno in nelogično. »Smo sredi pogajanj, računam, da do te stavke ne bo prišlo. Tudi če bo, morajo cariniki po zakonu o carinski službi opravljati vse glavne funkcije, ki

so potrebne za normalno delovanje države,« je dejal minister. Kot še pravi, v zahteve v nobenem primeru ne bodo privolili, ker bi bilo to do davkoplačevalcev neodgovorno. »Carinik je danes uvrščen v 19. plačni razred, vlada je predlagala 21. plačni razred in tega je sprejel tudi sindikat javnega sektorja. Sedaj zahtevajo več in v to ne bomo privolili,« je dodal minister. Če bi se to zgodilo, bi bila porušena vsa že dogovorjena razmerja v plačnem sistemu za javni sektor. V. K.

Cariniki želijo več.

Pirova zmaga v Kranju

Volilna nedelja je prinesla tudi odločitev občanov Kranja, da se osrednje gorenjsko odlagališče odpadkov umesti na območje obstoječega v Tenetišah. Še ena od zgodb z dolgo brado je tako dobila nov zagon, vendar je pri tem treba dodati, da visoka podpora predlogu kranjske občine ni tako čista. 85 odstotkov volivcev, ki so glasovali za predlog, namreč prihaja iz krajev, ki jih problematika ne zadeva neposredno. Krajanje Mlake in Tenetiš, ki so še nedavno s protestnimi zborovanji poskušali preprečiti nadaljnjo obratovanje odlagališča, pa so predlogu enotno nasprotovali. »To je na žalost protiustavni referendum, saj je na njem večina odločala o manjšini in bo na račun manjšine bolje živela,« je dejala članica civilne pobude Mlake in Tenetiš Marjeta Terčelj in dodala, naj bo odlagališče na območju, kjer je največ ljudi glasovalo za. Civilna pobuda napoveduje, da bo svoja prizadevanja proti podaljšanju obratovanja tamkajšnjega odlagališča nadaljevala. Menijo namreč, da s tem uresničujejo samo svojo ustavno pravico do zdravega življenjskega okolja. Kranjska komunala v času protestov odpadke še petih občin v okolici Kranja začasno vozi na odlagališče v Kovorju. P. A.

Regijsko odlagališče v Tenetišah

Zmaga neodvisnega novinarstva

Vrhovno sodišče RS je pretekli teden odločilo, da je odgovorni urednik Večera Tomaž Ranc upravičen do odškodnine v tožbi zoper državo, ker je policija leta 1999 nezakonito pridobila izpisek klicev na njegov mobilni telefon.

Ranc odločitev sodišča komentira z besedami, da je »zmagala resnica«, sodba pa je pomembno sporočilo državi, naj nikdar ne posega nezakonito v poklicne in osebne pravice novinarjev ter drugih državljanov in tako zlorablja policijska pooblastila. Pri tem opozarja, da je šlo kar za trikratno zlorabo. Pojasnjuje, da so ga nadzirali neupravičeno in nezakonito, tretja zloraba pa je zloraba preiskovalnega sodnika, ki je izdal odredbo za nazaj. »Sploh pa je sramota za državo, da je nadzirala novinarja, ki je poročal o resnici, in sicer da na mejnem prehodu Vič-Holmec med osamosvojitveno vojno leta 1991 ni bilo vojnih hudodelstev ali ropanja.« Ranc upa, da bo sodba pripomogla k dvigu demokratičnih standardov v Sloveniji. Spomnimo, da je Ranc konec leta 1998 in v začetku leta 1999 pripravil vrsto prispevkov o aferi Vič-Holmec. Ker je ob tem javno izrekel, kdo z ministrstva za notranje zadeve naj bi bil vpleten v afero, so ga kriminalisti osumili izdaje uradne skrivnosti in si, da bi ugotovili, od kod dobiva in-

Nekdanji kriminalist Drago Kos je prekršil zakon.

formacije, pridobili tudi spisek njegovih telefonskih pogovorov. Po nekaterih podatkih so z notranjimi postopki v policiji ugotovili, da obstaja sum, da sta kriminalista Drago Kos in Roman Prah podatke pridobila nezakonito. Vendar je bila kazenska ovadba zoper kriminalista kasneje zavržena, Ranc pa je zoper državo sprožil civilni postopek. Okrožno sodišče v Ljubljani je presodilo v prid Rancu, a je višje sodišče sodbo razveljavilo in vrnilo v

vnovično sojenje. Vnovična razsodba je bila enaka prvi. Višje sodišče je sodbo spremenilo v Rancovo škodo, vrhovno sodišče pa je to odločitev zdaj spremenilo v Rancovo korist, kar pomeni, da je sodba dokončna. Rancu je priznana odškodnina v višini, kot mu jo je prvostopenjsko sodišče priznalo že pred leti, to je 2.921 evrov z obrestmi. Odločitev vrhovnega sodišča so komentirali tudi v poslanski skupini SDS, kjer pričakujejo, da bo Drago Kos odstopil z mesta predsednika komisije za preprečevanje korupcije. Ob tem so spomnili, da je okrožni državni tožilec Gorazd Fišer, ki je zavrnil kazensko ovadbo zoper Kosa, osem mesecev zadrževal dokumentacijo, generalna državna tožilka Zdenka Cerar in tožilec Gorazd Fišer pa sta ščitila kršitve ustavnih in človekovih pravic, s tem ko sta preprečila kazenski pregon. Za konec dodajmo, da Kos zaradi tega kljub zahtevam ne namerava odstopiti in da se je, potem ko je bil razrešen s položaja na ministrstvu za notranje zadeve, potegoval celo za mesto okrožnega državnega tožilca. V. K.

Vajgl in Bohinc na zaslišanju

Nekdanja ministra iz Ropove vlade, notranji minister Rado Bohinc in zunanji minister Ivo Vajgl, sta v torek, 13. novembra, pred parlamentarno komisijo za nadzor varnostnih in obveščevalnih služb pojasnjevala okoliščine v zvezi z navedbami nekdanjega premierja Antona Ropa o tem, naj bi se bil Janez Janša in Ivo Sanader leta 2004 dogovarjala o incidentih v Piranskem zalivu. Oba ministra sta bila na zaslišanju povabljeni na predlog poslanske skupine SDS, komisiji pa naj bi pojasnila, ali sta bila obveščena o domnevnem dogovarjanju o incidentih v Piranskem zalivu. Zakon o Sovi namreč določa, da mora direktor Sove o vsebini prisluhov obvestiti pristojne ministre, če vsebina sodi pod njihov resor. Zaslišanja bi se moral udeležiti tudi nekdanji namestnik direktorja Sove Boštjan Šefic, vendar se je zaradi potovanja v tujino opravičil, kar je izzvalo obžalovanje poslancev LDS. Po mnenju poslanca Rudolfa Mogeta bi prav Šefic lahko pripomogel k razrešitvi nejasnosti v zvezi z Ropovimi izjavami. Šefica naj bi predvidoma zaslišali po 20. novembru, najkasneje pa do 30. novembra. Najverjetneje pa niti nova zaslišanja ne bodo potrdila Ropovih navedb. Videti je tudi, da je afera Sova opoziciji postala odveč. G. B.

Nekdanji zunanji minister Ivo Vajgl

Pomembne novosti

Vrhovno državno tožilstvo je predstavilo projekt ustanovitve in začetek delovanja specializiranega oddelka, ki bo obravnaval sume kaznivih dejanj, ki jih bodo storile osebe s policijskimi pooblastili. Oddelek bo povsem ločen od policije in vojske, s čimer želijo odpraviti vsakršen dvom o preiskavi kaznivih dejanj pri osebah s policijskimi pooblastili. Oddelek je začel z delom v začetku novembra in do preteklega tedna prejel štiri zadeve.

Barbara Brezigar

Na oddelku, ki ima prostore na Puharjevi ulici v Ljubljani, v skladu s spremenjeno zakonodajo deluje devet policistov, ki so zaposleni na vrhovnem državnem tožilstvu, pomagata pa jima dve državni tožilki. Preiskovali bodo sume kaznivih dejanj pri vseh osebah, ki imajo policijska pooblastila (policisti, vojaški policisti in uslužbenci vojaške varnostno-obveščevalne službe). Projekt, pri katerem sodelujejo ministrstva za notranje zadeve, za pravosodje in za obrambo, je zelo pomemben za slovenski pravni red, hkrati pa tudi za tožilstvo. Pomeni zelo veliko spremembo v kazenskem postopku, saj v njem prvič delujejo policisti in državni tožilci skupaj. To pomeni, da sta se prvič združili vlogi odkrivanja kaznivih dejanj in pregona, kar je zelo pomembno. Dodajmo, da je bilo v policiji lani 362 sumov kaznivih dejanj, od tega je bila v 80 primerih podana kazenska ovadba, kar pomeni, da je ustanovitev takšnega oddelka več kot upravičena. V. K.

Uspešen obisk na Kitajskem

Petra Janša, foto: Tina Kosce/BOBO

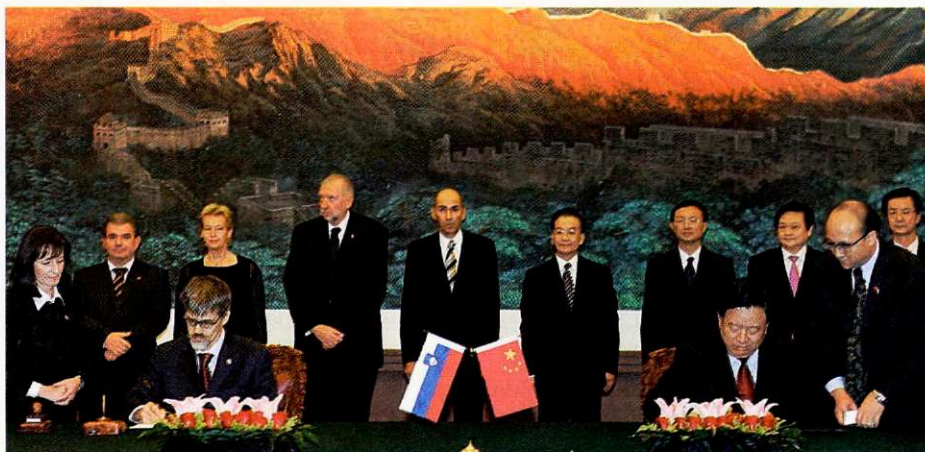
V znamenju obletnice Ne glede na to, da so v Sloveniji v istem času potekale predsedniške volitve, je bilo zanimanje za obisk slovenskega predsednika vlade Janeza Janše na Kitajskem, ki sta ga spremljala zunanji in gospodarski minister, ministrica za zdravje in močna gospodarska delegacija, izjemno veliko. Tokratni štiridnevni obisk v Ljudski republiki Kitajski je zaznamovala 15. obletnica vzpostavitve diplomatskih stikov med državama in je sodila v nadaljevanje stalnega dvostranskega dialoga, saj so med državama že bili sklenjeni nekateri dvostranski sporazumi s področja gospodarstva, kulture, znanosti, tehnologije in izobraževanja.

Politični vrh Prvi del obiska je bil politične narave. Premierja Janša je tako v četrtek z vojaškimi častmi v Veliki dvorani ljudstva na Trgu nebeškega miru v Pekingu sprejel kitajski premier Wen Jiabao. Sogovornika sta največ pozornosti posvetila dvostranskemu sodelovanju s poudarkom na gospodarstvu in sodelovanju med Evropsko unijo in Kitajsko v luči priprav na vrh EU-Kitajska, ki bo 28. novembra v Pekingu, ter v luči slovenskega predsedovanja EU v prvi polovici prihodnjega leta. Ppremier Janša je kitajske sogovornike seznanil s slovenskimi prioritetami med predsedovanjem in izmenjal poglede na nekatere ključne zunanje politične teme, ki bodo odprte v tem času, še posebej vprašanje prihodnjega statusa Kosova in razmere na Zahodnem Balkanu. Kitajsko stran so prosili tudi za podporo slovenski kandidaturi za nestalno članico v varnostnem svetu ZN v obdobju 2012–2013.

Slovenski in kitajski premier sta izpostavila tudi vprašanje trgovinskega primanjkljaja, ki ga imata v trgovini s Kitajsko tako Slovenija kot EU. Blagovna menjava med državama je lani znašala 299,3 milijona evrov, kar je za 28,4 odstotka več kot leto prej, skupaj s posebnima upravnima območjema Hongkongom in Macaom pa 335,7 milijona evrov. Slovenija in kitajska stran sta podpisali tudi pet sporazumov na področju obrambe, kulture, znanosti in gospodarstva.

V petek dopoldne se je premier Janša udeležil slovensko-kitajske poslovne konference v kitajski gospodarski zbornici, ki se je udeležilo več kot 150 slovenskih in kitajskih gospodarstvenikov in poslovnežev, popoldne pa se je sešel še s predsednikom države Hu Jintaom in predsednikom stalnega komiteja vsekitajskega ljudskega kongresa Wu Bangguom.

Kitajski predsednik je slovenskim sogovornikom predstavljal pogled na razvoj Kitajske v zadnjem obdobju in načrte za prihodnost, ki jih je kitajska komunistična partija sprejela na nedavnem kongresu. Premierja Janša je zelo pozitivno presenetil realističen pogled na probleme, s katerimi se sooča Kitajska, ki ima na eni strani visoko gospodarsko rast, na drugi pa se povečujejo socialne razlike ter razlike med razvitimi in nerazvitimi deli države. Janša in Hu Jintao sta prav tako veliko pozornosti posvetila že prej omenjeni temi o vrhu EU-Kitajska ter predsedovanju Slovenije EU, kitajski sogovorniki pa so slovensko stran seznanili s prizadevanji, ki jih Kitajska vlagava v zmanjšanje onesnaževanja in za povečanje deleža obnovljivih energijskih virov.

Slovenska delegacija je na Kitajskem podpisala štiri meddržavne sporazume.

Slovenija je velik potencial za kitajska podjetja in pomembna evropska vstopna točka za njih.

Gospodarska nota obiska V drugem delu svojega uradnega obiska na Kitajskem je premier Janez Janša skupaj s 55 predstavniki slovenskih podjetij in različnih gospodarskih institucij prispel v Šanghaj, ki velja za zibelko in gonilno silo gospodarskega razvoja Kitajske in kamor gravitira večina slovenskih podjetij tako z investicijskimi vložki kakor tudi s trgovinskimi predstavništvi. Ta čas je na Kitajskem okrog 30 slovenskih predstavništev in podjetij, zaposlujejo pa preko 40 tujih in 1.600 kitajskih delavcev.

Najprej si je slovenska delegacija ogledala tovarno družbe Iskra Avtoelektrika v bližini Šanghaja, nato pa je predsednik vlade Janez Janša slovesno odprl predstavništvo Javne agencije za podjetništvo in tuje investicije (Japti). Minister za gospodarstvo Andrej Vizjak je v priložnostnem govoru izrazil pričakovanje, da bo imelo delovanje predstavništva Japtija pozitivne učinke, predvsem na področju iskanja novih slovenskih izvoznikov, izhodnih vlagateljev in skupnih slovensko-kitajskih vlaganj, kar bo po njegovem mnenju dodatno pripomoglo k uravnoteženju blagovne menjave med državama, ki je zdaj močno v prid Kitajske. Predstavništvo v Šanghaju je tako že peto predstavništvo slovenskega gospodarstva v tujini.

Pred odhodom v domovino se je predsednik vlade Janez Janša sešel še z županom Šanghaja Han Zhengom. Govorila sta tudi o sodelovanju Slovenije na svetovni razstavi Expo, ki bo leta 2010 v Šanghaju.

Doktor politkomisar

Gašper Blažič

Nestrpnost in sovražni govor so že nekaj časa besede, ki jih nekateri velikokrat omenjajo. Tudi po nepotrebnem.

Težko je sicer reči, s kakšnimi motivi je poslanka iz vrst stranke Zares Majda Širca varuhinja človekovih pravic Zdenka Čebašek Travnik predstavila predlog za spremembo kazenskega zakonika, in sicer v delu, ki se nanaša na sovražni govor in nestrpnost. Omenjeni predlog naj bi bil nastal na podlagi pripomb prejšnjega varuha človekovih pravic Matjaža Hanžka, ki pa je – roko na srce – precej selektivno obravnaval primere sovražnega govora.

Nobenega dvoma ni, da je pojem sovražni govor še vedno precej zlorabljen, saj ga predvsem sedanja opozicija in nekatere nevladne organizacije z levičarsko usmeritvijo precej zlorabljajo tudi za potrebe kulturnega boja. Pogosto namreč iščejo sovražni govor tam, kjer ga ni, ne vidijo pa ga tam, kjer dejansko obstaja. Takšno prakso je gojil Matjaž Hanžek, ki je, ob tem ko je branil obrobne skupine (kar mu ne sicer moremo šteti v slabo), ves čas omalovaževal sovražni govor, naperjen proti Katoliški cerkvi. Po njegovo naj bi bila Cerkev sama kriva za sovražni govor. Vse to zelo spominja na tragično zgodbo o smrti Jana Masaryka, ki so ga leta 1948 porinili skozi okno, nato pa razglasili, da je naredil samomor.

Kako je v praksi videti sovražni govor, smo lahko videli v zadnjem času, ko so branilci mita o NOB zaradi razveljavitve obsodbe škofa Rožmana znova zagnali vik in krik in začeli novo križarsko vojno proti svojim razrednim sovražnikom oz. »zagovornikom kolaboracije«, kot jih sami imenujejo. Takšen primer je daljši članek, ki je bil objavljen v soboto, 2. novembra, v enem od slovenskih časnikov in ga je avtor dr. Ljubo Bavcon pomenljivo naslovil »Zgodovinskih dejstev ni mogoče spremeniti«. Seveda je profesor kazenskega prava (sic!) v svojem verbalnem obračunavanju z drugače mislečimi zamolčal temeljno zgodovinsko dejstvo, to je komunistično revolucijo. Še več, po njegovo med letoma 1941 in 1945 sploh ni bilo državljanske vojne, pač pa le boj med partizani na eni strani ter okupatorjem in »izdajalci« na drugi. Skratka, primer prispevka, ki se ga ne bi sramoval noben komunistični politkomisar, saj znova obuja stalinistični diskurz nestrpnosti.

Vprašanje pa je, ali je sedanja varuhinja človekovih pravic Zdenka Čebašek Travnik zmožna prepoznati takšne primere sovražnega govora, če si je njen predhodnik zatiskal oči pred njimi. Ne nazadnje bo morda sprememba kazenskega zakonika marsikaj spremenila na bolje, saj odslej niti »svete krave« ne bodo več varne pred kazenskim pregonom.

Evropski značaj

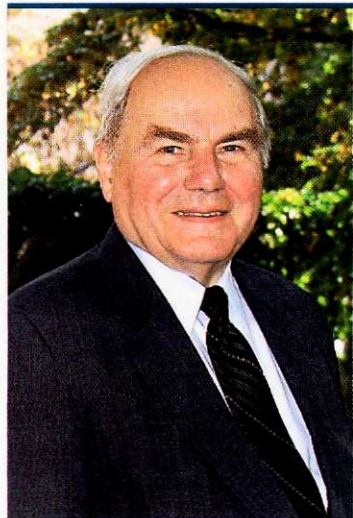
Peter Avsenik

Evropski parlament je potrdil širitev schengenskih meja, do katere bo prišlo malo pred novim letom.

Na plenarnem zasedanju evropskega parlamenta v Strasbourgu so po pričakovanjih potrdili širitev schengenskega območja, v katerega bo po novem vključena tudi naša država. Dokončen datum širitve bo sprejet na zasedanju Sveta EU za pravosodje in notranje zadeve v začetku decembra, po napovedih portugalskega predsedstva EU pa bo do širitve prišlo v noči na 22. december. Ob tem je Portugalska tudi sporočila, da bo ena osrednjih slovesnosti ob širitvi schengenskega območja na slovensko-italijanskem mejnem prehodu Škofije. Potrditev schengenske širitve Sveta EU za pravosodje je tako le še formalnost.

Slovenija je svoje delo na tem področju opravila vzorno. Skoraj vse evalvacije vzpostavljanja fizičnega varovanja meje in tehničnih meril so bile za Slovenijo ugodne, problematična je bila le zračna meja, saj brniško letališče ni omogočalo fizičnega ločevanja potnikov iz schengna in tistih zunaj njegovih meja, a se je z letošnjim odprtjem novega potniškega terminala na Brniku tudi to uredilo. Pravzaprav so se večje težave pojavljale na širši, evropski ravni, in sicer v vzpostavljanju sistema varovanja meje SIS II. Zaradi slednjega se je širitev za nekaj mesecev zavlekla, nazadnje pa je bil glede tehničnega varovanja meje sprejet predlog portugalskega predsedstva oziroma nekoliko manj zahteven sistem SIS I.

Luksemburško mesto Schengen bo tako v kratkem tudi za Slovenijo postalo sinonim čedalje večje povezanosti Evropske unije. Čeprav je Slovenija obveznost izvajanja schengenskega pravnega reda prevzela že z vstopom v EU, je dokončni odpravi nadzora na notranjih mejah mogoče pripisati več kot le formalni pomen, in to ne le na državni, ampak tudi na evropski ravni. Zlasti mejne države bodo nosile precejšnjo odgovornost za zagotavljanje varnosti pred terorizmom in za preganjanje organiziranega kriminala, kar je ob prostem prehodu meja ena glavnih nalog schengna (to bo seveda mogoče doseči zlasti s koordiniranim delovanjem policij – njihovo medsebojno sodelovanje bo ob odprtih mejah lahko še učinkovitejše). Na drugi strani pa prost mejni prehod novim članicam daje jasen signal evropskega zaupanja ne le v sposobnost varovanja meje, ampak tudi v evropski značaj posameznih držav. Zagotovo pa pomeni tudi večjo medsebojno povezanost državljanov evropskih držav, kar je zanje v smislu pripadnosti ideji združene Evrope izjemnega pomena.

Nesprejemljivo ravnanje

Dr. Edi Gobec

Ob razkritju študentskega poročanja profesorju, ki predava na osrednji slovenski univerzi v prestolnici Slovenije, o domnevni "politiki" pri cerkvenih obredih v slovenskih katoliških cerkvah. Komentiral bom afero, ki odmeva tudi pri nas, pri Slovencih, ki živimo v Clevelandu in drugod v Združenih državah Amerike.

Zanimanjem sem v raznih listih bral poročila in polemike o "raziskovalnih nalogah", ki jih je tik pred volitvami (!) svojim študentom predpisal podpredsednik Socialnih demokratov in predavatelj na ljubljanski Fakulteti za družbene vede dr. Igor Lukšič. Študentje naj bi se (podobno kot nekoč Udba) udeleževali raznih verskih obredov in potem v svojih nalogah poročali o morebitnih prekrških duhovnikov, če bi le-ti v svetiščih ali tudi zunaj njih kakor koli "zlorabljali" svoj položaj v podporo raznih (veri ali pomladnim strankam naklonjenih) politikov. Zdi se, da gre za vnaprejšnje profiliranje in stigmatiziranje duhovnikov kot osumljencev, ki bi se verjetno utegnili pregrešiti zoper ločitev Cerkve in države, čeprav seveda levičar ni podobno raziskovana in nadzorovana, kadar s svojimi neprestanimi izjavami proti Bogu ali določenim verskim naukom in skupnostim stopa s svetnega na versko področje.

Ker sem nekaj desetletij poučeval sociologijo, socialno psihologijo in kulturno antropologijo na več ameriskih univerzah, kot gost pa tudi v Kanadi in na Islandiji, bo morda koga zanimal "naš" pristop. Naj se tu omejim le na primere, ko je kak moj študent želel opazovati, raziskovati in primerjati verske obrede, obnašanje in odnose vernikov ter obrednih voditeljev (katoliških duhovnikov, protestantskih ministrov, judovskih rabinov ali binkostnih in drugih "pridigarjev" itd.).

Najprej sva se s študentom sporazumela, da se mora o svoji nalogi prej pogovoriti s predstavnikom verske skupnosti in dobiti za svoje raziskovanje njegovo soglasje oziroma dovoljenje in morebitne napotke, pogoje ali pojasnila. Moral je upoštevati predpise glede obnašanja v tistem svetišču ali molilnici (biti primerno oblečen, se spoštljivo in nemoteče obnasati itd.). V nalogi je potem opisal svoj metodološki pristop ter poteke in izsledke svojih opazovanj, raziskovanj in

primerjav. Dodal je po možnosti tudi primerne odlomke iz strokovne literature in sklenil nalogo z omembo morebitnih vrzeli, kjer bi bilo potrebno nadaljnje raziskovanje.

Skratka, vsak študent je raziskoval olikano in legitimno (s privolitvijo predstavnikov svetišča ali molilnic). Raziskovanja se je lotil zaradi svojega zanimanja za snov in z odprtostjo do predmeta raziskovanja, kolikor največ mogoče brez stereotipov ali predsodkov (predavateljevih, fakultetnih, "ljudskih", medijskih ali svojih). Poleg predavatelja je navadno dobil kopijo raziskovalne naloge skupaj z zahvalo tudi verski "gostitelj". In vsak je seveda lahko prispeval svoja vprašanja, vtise, pripombe in dopolnila, predavatelj pa nazadnje še oceno. Ne poznam niti enega primera zlorabe ali polemike.

Upam, da so take raziskovalne naloge prinesle vsaj skromen delež k bolj objektivnemu pogledu na raziskovano področje in s tem tudi k večjemu razumevanju verskih obredov, naukov, prepričanj in čustev ter tako tudi k prepotrebni večji strpnosti in medsebojnemu spoštovanju. Seveda mora študent vedno prvestveno raziskovati zase, za svoje znanje

in svojo osebno rast, nikdar pa za potrebe strankarske ali idelološke politike ali svojega profesorja. Slednji bi mu moral kot strokovnjak in vzgojitelj po svojih najboljših močeh pomagati pri iskanju resnice, objektivnosti in strpnosti ter k utrjevanju tistega poštenja, o katerem je tako spodbudno pisal duhovnik in eden najplodnejših slovenskih

Zdi se, da gre za vnaprejšnje profiliranje in stigmatiziranje duhovnikov kot osumljencev.

socialnih znanstvenikov, moj občasni sodelavec in do smrti zvesti prijatelj, akademik dr. Anton Trstenjak. Takšne človeške znančilnosti so gotovo tudi med najpomembnejšimi pogoji za resnično sproščeno demokracijo in prvi pogoj za neoporečne volitve in izbiro res sposobnih, demokratičnih in poštenih politikov.

(Dr. Edi Gobec, zaslužni profesor sociologije, KSU, ZDA)

Danilo Türk prepričljivo zmagal

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven

Na Martinovo nedeljo 11. septembra je postalo dokončno jasno, kdo bo vodil državo v prihodnjih petih letih. Zmaga je pripadla Danilu Türku, ki je prepričljivo in z velikim naskokom premagal svojega tekmeca Lojzeta Peterleta.

Ob 19. uri, ko so se zaprli volišča po vsej državi, sta TV Slovenija in POP TV v svojih informativnih oddajah sporočili prve neuradne izide t. i. vzporednih volitev, ki sta jih izvajali agenciji Valicon in Mediana. Po podatkih agencije Valicon je Türk prejel 69,2 odstotka glasov,

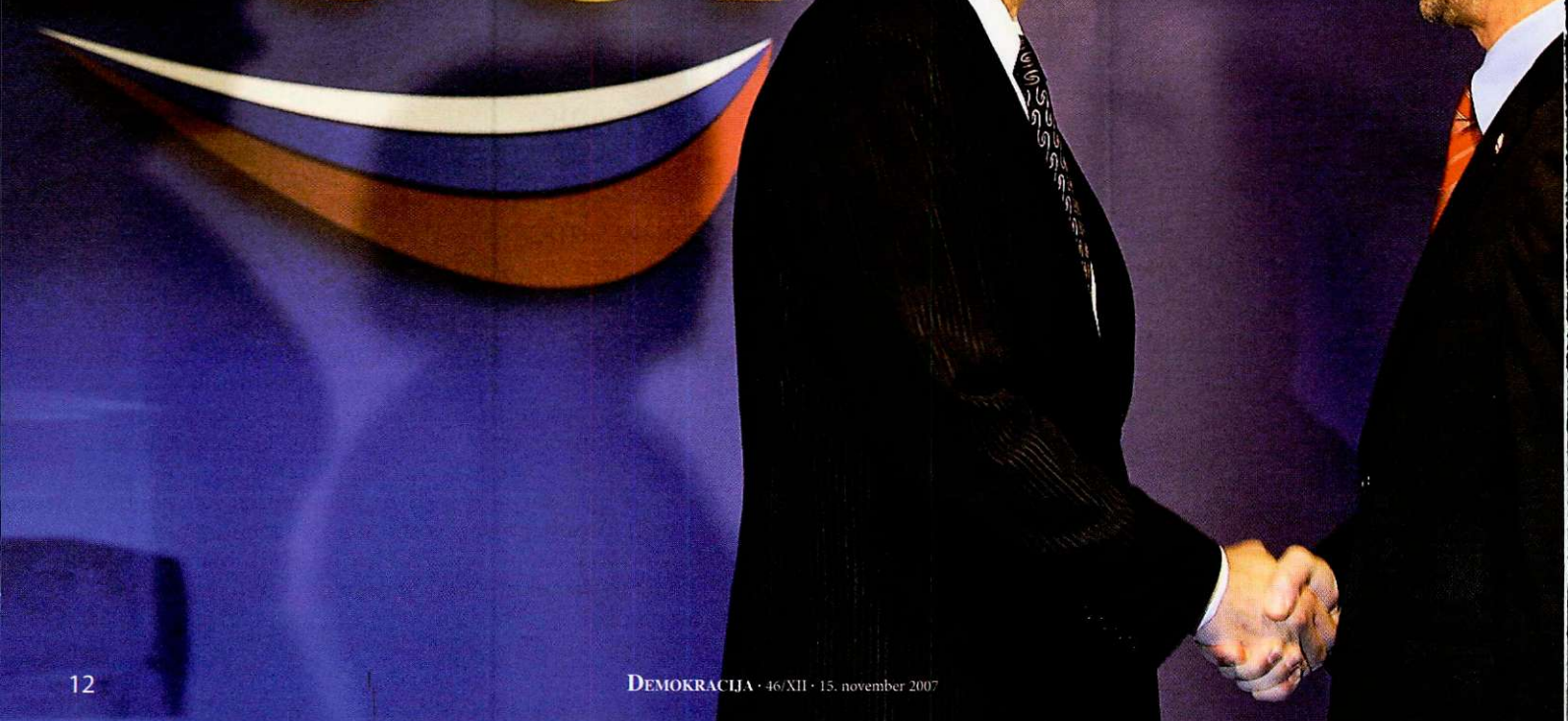
Peterle pa 30,8. Podobno je izmerila tudi Mediana – po njenih podatkih je Türka podprlo 69,9 odstotka volivcev, medtem ko je Peterleta podprlo 30,1 odstotka volivcev. Podatki vzporednih volitev se ne razlikujejo veliko od do zdaj znanih neuradnih izidov, kot jih je zabeležila Državna vo-

lilna komisija. Po podatkih 12. novembra je namreč Türk prejel 68,26, Peterle pa 31,74 odstotka glasov. Vzporedno z drugim krogom predsedniških volitev je potekal tudi referendum o noveli zakona o lastninskem preoblikovanju Zavarovalnice Triglav. Tudi izid referenduma je bil v prid opo-

ziciji, saj je zakon na referendumu padel. Zanj je glasovalo le 28,79 odstotka volivcev, ki so prišli na volišča. Sicer pa je bil drugi krog predsedniških volitev v znamenju precej nizke volilne udeležbe.

Usodna povezava? Takoj po 19. uri, ko je bilo že jasno, da je

PREDSEDNIŠKE
VOLITVE
2007

Türk zmagal tako rekoč z »ustavno« večino (dobil je namreč več kot dve tretjini glasov tistih, ki so prišli na volišča), so sledile prve izjave in komentarji volilnih izidov. V Opera baru, kjer je volilne izide pričakal Lojze Peterle s prijatelji – med redkimi političnimi osebnostmi je bilo videti predsednika NSi Andreja Bajuka, predsednika SLS Janeza Podobnika, poslanca NSi Janeza Drobniča, podpredsednika SDS Milana Zvera in poslanca SDS Franca Pukšiča –, je bilo ozračje kljub Peterletovemu porazu dokaj spodbudno, medtem ko so pri Türku bučno proslavljali z ognjemetom. Peterle je takoj po razglasitvi prvih neuradnih izidov prek medijev čestital Türku za zmago

in ocenil razloge za svoj poraz. Po njegovem mnenju je k temu veliko pripomogla polarizacija pa tudi gospodarsko-politični kontekst, visoka inflacija, ki je vrgla temno senco na vlado, čeprav ima vlada, kot je dejal Peterle, v resnici zelo majhen vpliv na inflacijo. Po Peterletovem mnenju naj bi bil visok poraz predvsem posledica dejstva, da so ga v javnosti predstavljali kot vladnega kandidata, škodoval naj bi mu bil tudi referendum o lastninjenju Zavarovalnice Triglav. Sicer pa je po lastnih besedah dal vse od sebe, kampanja ni bila napačno zastavljena, zato je pričakoval več. »Ne bi rad dajal generalne ocene o delu vlade, gotovo je na mnogih področjih zelo uspešna, tudi gospodarska rast se napoveduje za naslednja leta,« pravi Peterle, ki meni, da bo ta izid dal misliti tako levici kot desnici in ga bo treba vzeti zelo zares. Če bi še enkrat ponovil volilno kampanjo, je ne bi bistveno spremenil. Po njegovih ocenah se je večina vprašanj v njej nanašala na preteklost, pogrešal pa je poglobljene razprave o letu 2025: »Ko je nastopila polarizacija, mogoče nisem našel najboljših odgovorov na to.« Zavrnil je tezo, da je prezgodaj začel s kampanjo, češ da se v ZDA kampanja začne že dve leti pred volitvami. Na vprašanje, zakaj se kljub distanciranju od preteklosti ni mogel izogniti polemiki o tem, kakšno vlogo je kdo imel pri osamosvojitvi, je Peterle dejal, da je poudaril odnos do preteklosti, odklonil pa je tisti odnos, ki polarizira. Dejajle je tudi, da so bile razlike med kandidata jasno predstavljene, vendar ne v zaslugarskem, ampak v resnicoljubnem smislu. »Če osamosvojitve v tej državi ne bo več kriterij, potem se za to državo bojim,« pravi Peterle.

Poraz samostojne Slovenije?

Poraz Lojzeta Peterleta je povzročil kar nekaj slabe volje med podporniki pomladnih strank, saj so se nadejali tesnega izida, podobno kot pred petimi leti, ko se je Barbara Brezigar v končnem

Zmagovalec volitev Danilo Türk in poraženec Lojze Peterle

Pričakoval drugačen rezultat

Podpredsednik SDS Milan Zver, minister za šolstvo in šport, je dogajanje v zvezi s predsedniškimi volitvami komentiral z besedami, da ni pričakoval tako suverene zmage Danila Türka. »Türkove zmage nisem pričakoval glede na to, da je kampanja pred drugim krogom volitev potekala zlasti v tem, kdo ima večje zasluge za osamosvojitve in demokracijo Slovenije,« je prepričan Zver, ki meni, da je bil Lojze Peterle dober kandidat in da je bil prepričan, da bo bolje unovčil prednost, ki jo je imel kot eden od akterjev slovenske državnosti. Zavrnil pa je tezo, naj bi bil rezultat predsedniških volitev nezaupnica vladi: »Te volitve nimajo neposrednega vpliva na parlamentarne volitve; prvič zaradi velike časovne distance, drugič pa zaradi tega, ker je filozofija izbora predsednika nekaj drugega, kot kadar gre za to, kdo bo oblikoval vlado na podlagi državnozborskih rezultatov.« Zver tudi ne verjame, da je Peterletu škodovalo poistovetenje z vladno koalicijo. Po njegovem mnenju volitve za vlado ne bodo imele dolgoročnih posledic. Vzroke za Peterletov poraz bo pokazala šele temeljita analiza, za poraz pa so odgovorni vsi, ki so Peterleta podpirali. Glede izida referenduma o lastninskem preoblikovanju zavarovalnic pa Zver meni, da je vlada slabo pojasnjevala posledice, če bi zakon na referendumu padel. S tem je izgubljeno eno leto za urejanje razmer v naši največji zavarovalnici. Zver je tudi prepričan, da so državni svetniki ravnali pod vplivom opozicijskih strank, zaradi česar so brez tehtne razprave sprejemali politične odločitve, ki bodo imele daljnosežne posledice.

Podpredsednik SDS Milan Zver

izidu močno približala tedanjemu zmagovalcu Janezu Drnovšku – prejela je namreč skoraj 44 odstotkov glasov. Za poslanca in nekdanjega ministra Janeza Drobniča naj bi k velikemu porazu pripomogla predvsem slaba in neiskrena podpora »koalicijskih omrežij«. Med Peterletovimi podporniki je bil tudi pesnik in igravec Tone Kuntner, ki je ocenil, da volilni izid kaže na katastrofalno stanje duha v naši družbi, predvsem glede odnosa do lastne države. Po njegovem mnenju je s Peterletovim porazom porazena Slovenija oz. samostojna Slovenija, »ki se je rodila ob izteku slovenske pomladi 25. junija 1991 in je pri njenem čudežnem rojstvu Peterle odigral eno odločilnih vlog«. Kljub temu pa Kuntner meni, da vrednote slovenske pomladi niso poražene. »Življenje naše mlade države je sestavljeno iz mnogih in mnogovrstnih

Evropska poslanka Ljudmila Novak

zmag in porazov. Pomembnih in manj pomembnih. Samo čas lahko objektivno pokaže njihovo pravo težo in usodnost,« je bil prepričan Kuntner in dodal, da ima vsak narod takšne voditelje, kot si jih zasluži. Izide volitev je komentiral tudi Klemen Žumer, ►

Predsednik SLS Janez Podobnik in predsednik NSi Andrej Bajuk

Predsednica LDS Katarina Kresal in predsednik stranke Zares Gregor Golobič

► predstavnik poslanske skupine Evropske ljudske stranke v evropskem parlamentu za stike z javnostjo in nekdanji Peterletov pomočnik v Bruslju. Po njegovem mnenju je volilni izid predvsem posledica tega, da ljudje niso znali prisluhniti argumentom. Evropska poslanka Ljudmila Novak je izrazila nezadovoljstvo ob Peterletovem neuspehu, saj je vložil veliko truda v kampanjo, poleg tega Slovenci niso nagradili njegovega preteklega dela in zaslug pri osamosvajanju. Po njenem mnenju ima Peterle utečene poti in veliko poznanstev, kar bi povečalo ugled Slovenije v Evropi, pri vplivanju na izid volitev pa so preveliko vlogo opravili javnomnenjski voditelji.

Glasovi proti Peterletu Okrog 20. ure se je glavina dogajanja preselila v tiskovno središče v Cankarjevem domu, kjer so od politikov prevladovali predstavniki opozicije, zlasti LDS in Zares, precej manj je bilo članov SD, medtem ko je bilo zelo malo predstavnikov vladnih strank – prišla sta predsednika SLS in DeSUS, Janez Podobnik in Karl Erjavec, medtem ko je SDS zastopal njen podpredsednik Milan Zver. Za izjave je bil zelo razpoložen nesojeni zmagovalac prvega kroga predsedniških volitev Zmago pl. Jelinčič, za katerega so bili glasovi za Türka dejansko glasovi proti Peterletu. Po njegovem mnenju so volivci tudi kaznovali to, da je Peterle zaradi

pritiska Borisa Popoviča zavrgel Pogorevca, »saj se svojih ljudi ne izdaja«. V Cankarjevem domu je bil tudi predsedniški kandidat iz leta 2002 Anton Bebler (tedaj ga je podprla DeSUS). Po njegovem mnenju je bil v predvolilni kampanji Türk objektivno precej boljši kandidat in se je tudi bolje odrezal v debatah. Poleg tega so volivci, ki so dali glas Türku, izrazili kritičen odnos do strank, ki so podprle Peterleta. Bebler je prepričan, da je podpora treh vladnih strank Peterletu škodovala in da se je Peterle premalo distanciral od vlade. Direktor vladnega urada za komuniciranje Anže Logar je bil glede izida predsedniških volitev zelo skop z besedami, je pa zato nekoliko obširneje ko-

mentiral izid referenduma o lastninjenju Zavarovalnice Triglav. Čeprav priznava veljavnost pregovora, da imajo volivci vedno prav, je prepričan, da so se volivci tokrat zmotili in nasledili zavajajoči propagandi nasprotnikov zakona, zlasti opozicije in državnega sveta. »Z današnjimi glasovi proti so volivci samo odložili rešitve, ki so bile že predlagane v tem zakonu,« je dejal Logar. Da je zakon na referendumu padel, je izrazil obžalovanje tudi predsednik DeSUS Karl Erjavec.

Brez obžalovanja V uradni izjavi v Cankarjevem domu se je Lojze Peterle zahvalil vsem, ki so podprli njegovo kandidaturu, še posebej svoji družini, ki je bila znova navzoča v tiskovnem središču, pa tudi volilnemu štabu in vsem trem strankam, ki so ga podprle. Ponovil je izjave, ki jih je dal za medije takoj po razglasitvi prvih neuradnih izidov. »Ne obžalujem, da sem kandidiral, obžaloval bi, če ne bi,« je dejal Peterle in dodal, da želi, da se Slovenija odpre prihodnosti in da se ukvarja z vprašanji, ki združujejo in ne odpirajo starih ran zgodovine. Peterle je izrazil veselje, da so ga podprli ljudje, ki se sicer ne uvrščajo na desnico ali pa se politično ne opredeljujejo. »Jaz zase nisem potreboval funkcije, sem se pa dal na razpolago,« je sklenil Peterle. Predsednik NSi Andrej Bajuk je izrazil prepričanje, da inflacija ne bi mogla bistveno vplivati na Peterletov neuspeh, vendar je to zaskrbljiv vpliv, s katerim se vlada intenzivno ukvarja.

V Türkovem volilnem štabu so zmago bučno proslavili. Zmagovalcu so želeli vsi seči v roko.

Predsednik Socialnih demokratov Borut Pahor v pogovoru z novinarji

Predsedniški kandidat iz leta 2002 Anton Bebler (na desni)

Volitve kot zaveza Za Peterle-
tom je prišel na prizorišče tudi
Danilo Türk in med drugim de-
jal, da ga izid volitev zavezuje,
saj so ljudje na volitvah povedali,
kaj hočejo. Po njegovem mnenju
je zmaga rezultat povezanosti
vseh, ki so sodelovali v tem pro-
cesu. Predsednik SD Borut Pahor
je dejal, da je bila najdrznejša
poteza SD ta, da se je odločila
podpreti kandidata, ki je bil pred
tem praktično neznan, vendar je
postal priljubljen. Pahorju ni žal,
da se sam ni odločil za kandida-
turo. Ne strinja se s stališčem, da
so bile volitve nezaupnica vladi.
»Kdor bo na levi sredini prehitro
delal zaključke o razmerju med
levo in desno sredino, se bo uštel,«
je zatrdil Pahor. Po njegovem

mnenju je Peterle naredil nekaj
ključnih napak, s tem da je sam
napovedal kandidaturo in s tem
pritisnil ob zid nekatere stranke.
Poleg tega je bilo po Pahorjevem

mnenju problematično, da si je
želel pripeti medaljo za osamo-
svojeitev Slovenije, kar naj bi bilo
užalilo nekatere volivce na desni
sredini, zlasti volivce Janeza Jan-

še. Peterletu tudi ni bilo treba v
zadnjem tednu vzbujati dvomov
o Türkovem patriotizmu, meni
Pahor, ki je prepričan, da se z ne-
gativno kampanjo zadnji hip ne
splaća umazati nasprotnika. Za
Gregorja Golobiča (Zares) je izid
volitev dokaz, da si volivci želijo
sprememb, za Katarino Kresal pa
so bili glasovi za Türka dejansko
glasovi proti Janši. Predsednik
DeSUS Karl Erjavec ni prepričan,
da so glasovi za Türka izraz neza-
upnice sedanji vladi, vendar meni,
da je ta čas razpoloženje volivcev
bolj naklonjeno levi. Vsekakor
se je s predsedniškimi volitvami
levici izredno okrepila samo za-
vest, s tem pa se je tudi začela in-
tenzivna priprava na parlamen-
tarne volitve leta 2008. **D**

Peterletovi podporniki z izidom svojega kandidata niso mogli biti zadovoljni.

Je mogoč tudi odstop vlade?

Predsednik vlade Janez Janša, ki se zaradi obiska na Kitajskem v nedeljo ni pojavil v Cankarjevem domu, je dogajanje v zvezi s predsedniškimi volitvami ocenil šele v torek, 13. novembra, med obiskom vlade v Podravju. Na gradu Ormož je v svoji izjavi za javnost dejal, da so izidi nedeljskih gla-
sovanj slabi, razmere, ki so privedle do njih, pa skrb zbujajoče, saj se je predvolilna kam-
panja v veliki meri usmerila v obračun z vlado. Janša je še dejal, da so odprte različne mo-
žnosti vključno z odstopom vlade. »V države
EU in tudi v svet so šla iz Slovenije sporočila,
ki situacijo slikajo, kot da bi šlo za Belorusi-
jo ali primerljivo državo,« je dejal Janša, ki
se mu zdi še posebej zaskrbljivo, da je bilo v
času volilne kampanje veliko sil usmerjenih
v to, da so slovensko vlado v času pred pred-
sedovanjem EU očrnilo v tujini. Tovrstne

razmere po Janševem mnenju otežujejo
delo vladi tudi pri vodenju rutinskih in obi-
čajnih zadev, še posebej pa je oteženo delo
pri pripravah na predsedovanje EU, kar od
vlade terja izjemne napore.

Premier Janez Janša je v torek vse presenetil.

Janševa izjava o morebitnem odstopu vla-
de je sprožila takojšen odziv opozicije. V
imenu SD je Miran Potrč dejal, da mora
vlada sama razmisliti, kako bo ravnala, o
odstopu pa je prezgodaj govoriti. Zmago
pl. Jelinčič (SNS) je prepričan, da vlada ne
bo odstopila, pač pa gre za Janšev namig,
da »se morajo predvsem znotraj koalicije
nekatere stranke zavedati, da ga 'lomijo', da
je treba konsolidirati koalicijo in da morda
tudi Janša v tem primeru upošteva razmi-
sleke SNS, ki ves čas ugotavlja in opozarja
na vrsto neustreznih zakonov«. Janševe
izjave bi po Jelinčičevem mnenju lahko po-
menile napoved kadrovske spremembe v
vladi ali pa celo spremembe v koaliciji, saj
naj bi se DeSUS pogovarjal s stranko Zares
o pridružitvi. Predsednik DeSUS Karl Erja-
vec je tovrstne namige zavrnil.

Ne zanimajo nas politični interesi

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven

Pogovarjali smo se s Petrom Peterko, absolventom na mariborskem oddelku Teološke fakultete Univerze v Ljubljani in prvim podpisnikom peticije proti študijskim metodam dr. Igorja Lukšiča, profesorja na FDV in podpredsednika SD.

Nedavno ste na tiskovni konferenci predstavili peticijo, ki zahteva odstop dr. Igorja Lukšiča zaradi navodil študentom za spremljanje delovanja predstavnikov verskih skupnosti na dan volitev.

Ne samo da zahtevamo odstop, ampak predvsem najostreje obsojamo dejanje političnega funkcionarja in profesorja dr. Igorja Lukšiča, saj smo prepričani, da je takšna metoda opazovanja, ali bolje rečeno kontrola, z vidika demokratičnosti in človekovih pravic nedopustna. Študentje so bili v tem primeru več let zapovrstjo izrabljani za vohunjenje, ki spominja na čase totalarnega režima, ko je podobne dejavnosti izvajala politična policija Komunistične partije Slovenije. Bistveni sestavni del človekovih pravic sta duhovna svoboda in svoboda govora z vsem, kar spada zraven, zato se Lukšičevo dejanje še toliko bolj kaže v zelo čudni luči, saj pomeni nezaslišan in grob poseg v ti z ustavo zagotovljeni pravici.

Predvsem pa je treba poudariti, da je naša zahteva po odstopu z obeh funkcij jasna, ker je Slovenija danes svobodna in demokratična država in iz tega razloga takih metod nadzora ne smemo več dopustiti.

Na omenjeno Lukšičevo početje je opozorila tudi Slovenska demokratska mladina, rektorica Univerze v Ljubljani dr. Andreja Kocijančič pa je v odzivu na zahtevo SDM dejala, da morajo študentje »spoznati praktično plat politike« in da je poseganje v to, kar profesorji počnejo, samo stvar fakultete in univerze, ki ima ustavno zagotovljeno avtonomijo. Kako to komentirate?

Pričakoval sem, da bo slovenska strokovna javnost kot tudi rektorica ljubljanske univerze dr. Andreja Kocijančič do Lukšičeve predavateljske dejavnosti zavzela jasno stališče. S svojo izjavo je prostodušno podprla dr. Lukšiča, ki kontinuirano nadzoruje verske skupnosti pred vsakimi volitvami. To je zame dokaz

arogantne in brezkompromisne zlorabe študijskega procesa za politične namene.

Dr. Igor Lukšič meni, da gre pri peticiji za politični boj oz. za poseganje politike v avtonomijo univerze. Gre torej pri peticiji za politične interese?

Pri odzivih na peticijo so zanimive tri stvari: odgovor dr. Lukšiča, odgovor Boruta Pahorja in poročanje nekaterih medijev.

Dr. Lukšič je med drugim dejal, da samo še pričakuje, da mu pripravimo metek na čelo. Takšno mnenje bi lahko bilo znak nezrelosti in pomanjkanja odgovornosti za njegovo nedopustno početje. Zdi se, da išče krivca v nekom drugem, konkretno v nas, podpisnikih peticije, da bi se elegantno izmaknil odgovornosti za svoje dejanje. Skratka, iz sebe dela žrtev in poskuša pozornost preusmeriti na nas.

Borut Pahor je dejal, da naš poziv razume kot poseg politike v avtonomijo univerze. Tukaj moram povedati, da sam nisem nikjer pozival, da predsednik SD poseže v avtonomijo univerze, marveč sem pozval njega in vodstvo SD, da sproži postopke za zamenjavo svojega podpredsednika, če ta sam ne bo odstopil. Tretjič pa je zanimivo, kako so se novinarji z vprašanji osredinili na našo morebitno strankarsko pripadnost, čeprav sem že na začetku jasno povedal, da predstavljam peticijo javnosti v imenu študentov.

Sam kot pobudnik peticije nisem politično motiviran. Motiviral me je zlasti 200 podpisov – v veliki meri so se podpisali študentje –, ki smo jih zbrali v pičlih dveh dneh. Zanimiva je slovenska miselnost, da vedno nekdo za nekom stoji. Ali to pomeni, da za dr. Lukšičem stoji sam vrh Pahorjeve SD?

Omenjate tudi, da se boste obrnili na evropske institucije, če dr. Lukšič ne bo odstopil. Kaj lahko dosežete prek omenjenih institucij?

Evropske institucije bomo seznani z nedopustnim početjem enega od slovenskih profesorjev, ki krati ustavne pravice predstavnikom verskih skupnosti pri nas in ustavne pravice udeležencem verskih obredov. Mislim, da bodo predstavniki evropskih institucij z velikim zanimanjem brali našo peticijo. Verjetno se nikomur niti ne sanja, da se v eni od članic EU še vedno izvajajo metode, ki spominjajo na partijsko vohunstvo.

Pričakujete še več podpisnikov peticije? Na koga naj se obrnejo tisti, ki želijo peticijo podpisati?

Doslej smo podpise zbirali v Pomurju in na Štajerskem, sedaj pa se bomo usmerili na celotno Slovenijo. Naša naloga je zbrati čim več podpisov. Zbiranje poteka na dva načina: v fizični obliki in na internetni strani <http://www.petitiononline.com/od-stop/petition.html>.

Radio VIVA
FM 102.1 99.5 stereo RDS
M.Sobota tel:02/537-1949

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

Janez Podobnik in Bojan Šrot v petek v Slovenski Bistrici

Podlegel pritisku županov

Metod Berlec, foto: Bojan Šuštar/STA

Predsednik SLS Janez Podobnik je na petkovi seji glavnega odbora in sveta stranke v sporočil, da na kongresu 17. novembra v Ljubljani ne bo kandidiral za predsedniško mesto.

Edini kandidat za prvega moža SLS tako ostaja podpredsednik stranke in celjski župan Bojan Šrot, Podobnik pa bo kandidiral za podpredsednika stranke.

Podobnikova obrazložitev Janez Podobnik je v izjavi za medije dejal, da v ozadju dogovora med njim in Šrotom »ni ničesar, razen iskrenega, odgovornega in resnega premisleka«. Po novem podpira Šrota »z veliko prepričanostjo in veseljem« za predsednika stranke. »Moja odločitev pomeni, da če bo kongres tako odločil, želim še naprej oblikovati zmagovito politiko stranke v prihodnje. V letih vodenja sem stranko notranje poenotil. Vanjo sem pripeljal kolegialnost, enotnost, dobre medčloveške odnose, ocenil pa sem, da po rasti stranke navznoter potrebujemo tudi dobro in zmagovito formulo po kongresu,« je svojo odločitev pojasnil Podobnik. Po njegovih besedah je odločitev, da na kongresu ne bo kandidiral za predse-

dniško mesto, »zorela kar nekaj časa«. »Bil sem tudi vesel reakcije članov glavnega odbora in sveta stranke. Čeprav morebiti niso bili vsi zadovoljni s to mojo odločitvijo, pa sem čutil, da so jo sprejeli,« je še dejal. Dodal je, da dogovor med njim in Šrotom dokazuje, da sta oba »v celoti držala besedo«. »Ves čas najine komunikacije, še posebej zadnjega pol leta, sva govorila: če bo na koncu kongres odločil o predsedniku stranke, bo to nekaj normalnega in dobrega, bova pa poiskala tudi način, da lahko pride do drugačnega do-

je pred Slovensko ljudsko stranko nov vzpon in se tega časa zelo veselim,« je zatrdil Podobnik. Kot je slišati, je na dosedanjega predsednika stranke najbolj pritiskal tako imenovani županski lobi pod vodstvom celjskega in mariborskega župana Bojana Šrota in Franca Kanglerja, ki je navajen političnih zmag in težko prenaša dejstvo, da stranki v javnomnenjskih anketah tako slabo kaže.

Šrotova zagotovila »Slovenska ljudska stranka je znana po tem, da gradi svojo politiko na ekipi in

Čas bo pokazal, ali bo znal Bojan Šrot delovati neodvisno od gospodarskih koristi svojega bogatega brata.

govora. In to se je v zadnjih dneh tudi zgodilo,« je dejal Podobnik. Po njegovih besedah bo kongres v Ljubljani priložnost za zmagovito prihodnost stranke. »Čutim, da

ne na enem človeku. Politika stranke tako ni odvisna od predsednika, jo pa ta prezentira. Mi ostajamo še naprej trden člen vladne koalicije. Mislim, da bodo lahko naši mini-

stri predstavili svoje delo v še malce višjo prestavo in do konca mandata izpeljali projekte, ki so si jih zastavili,« je poudaril Bojan Šrot in zanimal, da bi zamenjava v vrhu SLS kakor koli spremenila odnos stranke do vladajoče koalicije. Po njegovih besedah se bo SLS na kongresu predstavila s »posodobljenim« programom. Šrot je tudi potrdil, da bo še naprej opravljal župansko funkcijo. Kot so še pojasnili v SLS, so se roki za vlaganje kandidatur iztekli, na kongresu pa ne bo mogoče vložiti kandidature za nobeno od funkcij.

Dogovoru med Podobnikom in Šrotom sta izrekla podporo tudi vodja poslanske skupine SLS Jakob Presečnik in predsednik Slovenske narodne zveze pri SLS Marjan Podobnik. Za slednjega naj bi bil to eden najpomembnejših dogovorov v slovenski politiki v zadnjih desetih letih, ki naj bi omogočil nov vzpon SLS. Presečnik pa je izrazil prepričanje, da se s prihodom Šrota na predsedniško mesto vloga SLS v vladajoči koaliciji ne bo spremenila.

Res vsi zadovoljni? Ob tem je v SLS slišati tudi glasove, ki z delnim umikom Janeza Podobnika niso zadovoljni, saj se bojijo, da bo SLS postala preveč urbana stranka, ki bo pozabila na interese kmetstva. Po drugi strani so v koalicijski SDS in NSi do napovedane spremembe precej zadržani, saj se lahko zgodi, da bo SLS po novem delala predvsem v interesu nekaterih kapitalskih povezav, ki poskušajo politiko izrabiti za svoje bogatenje in ustvarjanje monopolov. Znano je namreč, da je brat Bojana Šrota Boško član Pahorjevih Socialnih demokratov in direktor Pivovarne Laško, ki ne obvladuje samo proizvodnje pijač v Sloveniji, ampak tudi nekatere časopisne hiše. Že v preteklosti je SLS odigrala pomembno vlogo v t. i. pivovarski vojni, ko je delovala v korist Pivovarne Laško. Po novem obstaja možnost, da bo ta politično-kapitalska naveza še izrazitejša. Čas pa bo pokazal, ali bo znal Bojan Šrot delovati neodvisno od gospodarskih koristi svojega bogatega brata. Vsekakor pa bo delovanje vladne koalicije, ne nazadnje že zaradi parlamentarnih volitev, napornejše. **D**

Šolski primer sprenevedanja

Damjan Popič, foto: arhiv Demokracije, Gregor Pohleven

Javna predstavitev dokumenta, ki dokazuje, da sta SD in LDS leta 1996 sprejeli isti zakon o financiranju zasebnega šolstva, kot ga vlada sprejema danes, na novo osvetljuje šolsko problematiko, vendar njeno sprejemanje ne bo lahko.

GLASOVANJE DRŽAVNEGA ZBORA REPUBLIKE SLOVENIJE

DNE: 06.02.96

IZPIS

URA: 16:01:10

DNE: 06.11.07

SKUPAJ PRISOTNI = 53
SKUPAJZA = 38
SKUPAJ ...PROTI = 7

1 PREDSEDUJOČI	..K ..	66 MOZETIČ MIROSLAV	..K ..Z
195 ANDERLIČ TONE	..K ..Z	84 OMAN IVAN	..K ..
92 AVBERŠEK FRANC	..K ..Z	233 OMAN IRENA	
38 BATTELLI ROBERTO	..K ..Z	63 OMERZA MAG. IGOR	
29 BAVČAR IGOR		56 PAHOR BORUT	
108 BAVDEK DR. DUŠAN	..K ..Z	171 PARTLJIČ TONE	
107 BERLIČ GABRIJEL	..K ..Z	72 PAVLICA MILOŠ	..K ..Z
33 BIZILJ LJERKA	..K ..Z	151 PEČAN BREDA	
45 BUČAR DR. FRANCE		47 PERŠAK ANTON	..K ..Z
102 ČERNELIČ FRANC	..K ..Z	69 PESKAR MATJAŽ	..K ..Z
194 ČERNETIČ MAG. DRAGAN	Z	30 PETERLE LOJZE	
24 DOBRAJC POLONCA		219 PETROVIČ PETER	..K ..Z
105 DŽUBAN GEZA	..K ..Z	160 PODOBNIK MARJAN	
156 ERŽEN BRANE	..K ..Z	161 PODOBNIK JANEZ	..K ..
104 FRIM STANE		32 POLAJNAR IGNAC	
86 GERŽINA MIROSLAV	..K ..	132 POLJŠAK MARIJAN	..K ..P
143 HENIGMAN BENJAMIN		136 POTOČNIK FRANC	
110 HORVAT FRANC (FERI)		216 POTOČNIK VIKI	..K ..Z
165 HVALICA IVO	..K ..P	54 POTRČ MIRAN	..K ..
126 JAGODNIK JOŽE	..K ..	36 POZSONEC MARIA	..K ..Z
144 JANC BRANKO	..K ..Z	83 PREDAN DR. JANKO	..K ..Z
170 JANČAR JANEZ	..K ..	187 PREGELJ ŽARKO	P
26 JELINČIČ ZMAGO		68 PRIMOŽIČ JANA	
123 JERIČ MIRAN	..K ..Z	192 PROTNER MAG. JOŽE	
35 JUG JANEZ	..K ..Z	120 PUČKO CIRIL	
235 KARNER LUKAČ METKA		164 PUČNIK DR. JOŽE	..K ..P
122 KOCIPER ŠTEFAN		188 PUKL VITODRAG	..K ..
150 KOCIJANČIČ JANEZ	..K ..Z	50 REJC IZIDOR	
141 KOCUVAN JOŽEF		74 RIBIČIČ DR. CIRIL	..K ..Z
71 KOPAČ JANEZ		65 SIMŠIČ DANICA	..K ..Z
62 KOPŠE JOŽEF		90 SISINGER IVAN	
99 KOROŠEC BOJAN		48 SKUK NADA	..K ..Z
128 KOŽUH-NOVAK DR. MATEJA	..K ..Z	116 STANIČ MARJAN	..K ..P
55 KREFT DR. LEV		89 SUŠEK MAKŠ	..K ..Z
44 KUŽNIK RAFAEL		101 ŠEŠERKO DR. LEO	..K ..Z
98 LAP SAŠO	..K ..P	146 ŠETINC MARJAN	Z
87 LAVRINC MAKSIMILJAN		190 ŠIFTAR DRAGO	
117 LENARČIČ ANDREJ	..K ..	147 ŠKOLČ JOŽEF	..K ..Z
53 LENIČ JOŽE	..K ..Z	51 ŠTURM-KOCJAN JADRANKA	..K ..Z
148 LIPOGLAVŠEK FRANC	..K ..	119 TANCIG DR. PETER	..K ..Z
185 LOGAR MIHAELA	..K ..	81 TOPLER VLADIMIR	..K ..Z
211 MADON ZORAN		96 VERZOLAK IVAN	..K ..Z
140 MALOVRH JURIJ	..K ..Z	139 VINDIŠ JANEZ	
208 MATUŠ ŠTEFAN		184 ZAGOŽEN DR. FRANC	..K ..P
163 METELKO ALOJZIJ		125 ZUPANEC DR. JANEZ	..K ..Z
168 MOGE RUDI	..K ..Z		

B ližamo se epilogu burnih razprav o sprejemanju nove šolske zakonodaje, ki je razburkala slovensko javnost. Gre za dve noveli, in sicer zakona o osnovni šoli (ZOŠ) ter zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI). Državni svet je na novelo ZOFVI nedavno izglasoval odločilni veto. Pobudo za veto je dala skupina enajstih državnih svetnikov, potem ko so poslanci noveli v tretji obravnavi sprejeli. Zaradi tega bodo morali poslanci o tem predlogu znova glasovati, vendar bo vladajoča koalicijska za izglasovanje tokrat potrebovala 46 glasov. Novela ZOFVI, ki je v javnosti dvignila največ prahu, predvideva stoodstotno financiranje zasebnih šol z denarjem iz proračuna v nasprotju z zakonodajo iz leta 1996, ki določa, da zasebne šole, ustanovljene po letu 1996, iz državnega proračuna prejmejo le 85 odstotkov sredstev. Novi zakon tako predvideva soobstoje državnih in potencialnih zasebnih investitorjev v sferi zasebnega šolstva, ki bi tvorili t. i. javno-zasebno partnerstvo.

Nova zakonodaja je tako pri opoziciji kot tudi pri socialnih partnerjih naletela na močan odpor. Najostreje novelama zakonov nasprotujeta LDS in SD, slednja pa je tudi javno izrazila svojo pripravljenost za razpis referendum. Na zelo močan odpor je vlada pri sprejemanju obeh novel naletela tudi pri Svizu (Sindikatu vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture), ki je pred časom proti tej zakonodaji začel zbirati podpise, uspelo pa mu jih je napaberkovati okoli 74.000. Glavni tajnik Sviza Branimir Štrukelj je na poslance naslovil številne

Dokaz, da je leta 1996 sedanja opozicija sprejela isti zakon ZOFVI, vendar z diskriminatornim dodatkom.

pozive o neustreznosti sprejemanja zakonodaje brez družbenega konsenza, ob tem pa pozval poslance, naj zakon zavrnejo, kar jim bo dalo novo možnost, da sedejo za pogajalsko mizo.

Dvojna igra Glede na intenzivnost vsestranskih odzivov bi bilo naivno pričakovati, da gre pri sprejemanju nove šolske zakonodaje le za zakonsko problematiko, saj gre zelo očitno tudi za njeno politizacijo, hkrati pa korenine problematike segajo tudi v druga sporna vprašanja zadnjega časa. Tako smo bili v zvezi s šolsko problematiko priče agresivni demagogiji opozicije in socialnih partnerjev. Opoziciji je namreč uspelo dolgo prikrivati oziroma zamegljevati dejstvo, da so leta 1996 sami izglasovali isti zakon – predlagal pa ga je Slavko Gaber. Edino, v čemer se ta zakon loči od aktualne zakonodaje, je, da je zakon iz leta 1996 med zasebnimi šolami napravil prepad – tistim, ki so obstajale pred letom 1996, je omogočil stoodstotno financiranje iz državnega proračuna, vse šole pa, ki bi se ustanovile kasneje, bi se morale zadovoljiti s 85-odstotnim financiranjem iz državnega proračuna. Zelo težko se je domisliti argumenta, s katerim bi lahko strokovno utemeljili tovrstno razdelitev, saj je jasno, da zakon med šolami nekatere očitno preferira, pri tem pa se opira na kronološki (!) dejavnik.

Zelo zanimiv je seznam poslancev in poslank, ki so glasovali za sprejetje ZOFVI leta 1996. Na tem seznamu je kar nekaj imen, ki v današnji opoziciji ostro nasprotujejo sprejetju nove zakonodaje; poleg tega so na njem tudi imena, ki se s politiko ne ukvarjajo več aktivno, vendar pa kot »glasovi civilne družbe« ali »ekspertna mnenja« v javnosti nasprotujejo sprejetju zakona. Poslanci in poslanke, ki so leta 1996 prihodnjim zasebnim šolam odmerili 85-odstotno financiranje, so danes pri sprejemanju praktično enakega zakona prepričani, da bo stoodstotno državno financiranje (treh) zasebnih šol osiromašilo javno šolstvo. To torej pomeni, da lahko zakonsko predpisani datum opraviči diskriminacijo, hkrati pa naj bi bila šolska blagajna očitno pov-

sem prazna. O kontradikciji zgovorno priča tudi pogost očitek o kršitvi načela ločenosti države in Cerkve, ki je še posebno zanimiv zato, ker je prav sedanja opozicija uzakonila stoodstotno financiranje zasebnih šol, ki so bile ustanovljene pred letom 1996, zato isti očitek, če je seveda utemeljen, leti tudi na pripadnike sedanje opozicije. S tega vidika je diskriminatorni zakon iz leta 1996 uvedel zanimiv dualizem: obstoječe šole so bile z državo popolnoma »združene«, medtem ko naj bi bile vse morebitne prihodnje od države vendarle 15-odstotno »ločene«.

V primeru sprejemanja nove šolske zakonodaje smo lahko videli tudi moč tranzicijske levice, ki jo ima ta v medijih. Čeprav dejstvo, da je sedanja opozicija leta 1996 izglasovala isti zakon, vendar z dodatno, diskriminatorno klavzulo, samo po sebi negira veliko argumentov opozicije, ki napadajo obe noveli, tega v javnosti ni bilo mogoče zaslediti. K temu

Branimir Štrukelj, glavni tajnik Sviza

je veliko pripomogla očitna blokada precejšnjega dela slovenskih medijev, zaradi česar je vest, da je opozicija ZOFVI sama sprejela pred več kot desetletjem, v javnost prodrla šele nedavno. Hkrati je ta učinkovita blokada aktualna tudi zaradi zdajšnjega dogajanja okrog Društva novinarjev Slovenije in

Zakon iz leta 1996 je diskriminatoren za zasebne šole.

Stroški zasebnega šolanja

Zelo vroča tema so tudi stroški šolanja, ki naj bi bili v zasebnih šolah astronomski. Kot so nam zaupali naši bralci, šolanje na škofijski gimnaziji stane mesečno okoli 200 evrov, v ceno pa so vključeni bivanje, hrana in vsi izleti ter podobne dejavnosti, prav tako pa obstajajo lestvice učencev glede na prihodek njihovih staršev. Glede na to, da morajo vse te stroške v javnih šolah kriti starši sami, lahko ugotovimo, da so stroški staršev za šolanje v zasebnih in javnih šolah praktično enaki.

njihove peticije proti cenzuri. Kako je mogoče, da vlada izvaja pritisk na medije in hkrati v javnost ne more spraviti preprostega in nedvoumnega sporočila? Ta uganka o peticiji in njenih podpisnikih vsekakor marsikaj pove.

Strah pred neznanim Pri vsem tem se je treba vprašati, od kod izvirajo strahovi pred zasebnim šolstvom. Eden jasnih razlogov za to je tudi dejstvo, da je najbolj aktivna ustanoviteljica zasebnih šol RKC. Olje na ta ogenj strahu dodatno priliva napoved Zavoda sv. Stanislava v Ljubljani, da name-

je med drugim zatrdil, da se bodo zasebne šole okoristile na račun javnih, kar je seveda v nasprotju z dikcijo predlaganih zakonov. Prav tako je nesmiselno pričakovati, da bo sprememba zakona o financiranju zasebnega šolstva privedla do občutnega odliva pedagoškega kadra v zasebno sfero, o čemer nas poskuša prepričati Barbara Žgajner Tavš, saj bo na začetku delež zasebnih vzgojno-pedagoških ustanov v primerjavi z javnim razmeroma majhen, na dolgi rok pa lahko ob povečanju deleža zasebnega šolstva v tem segmentu trga dela pričakujemo

Slavko Gaber, predlagatelj ZOFVI, 1996

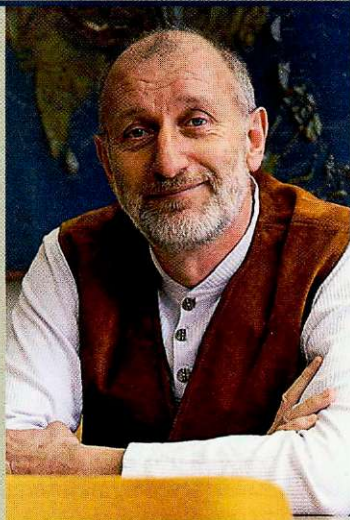

Minister za šolstvo Milan Zver

rava v bližnji prihodnosti ustanoviti novo zasebno šolo. Seveda pa to ni edini očitek novi šolski zakonodaji. Velik del javnosti, med njimi nekaj strokovnjakov s tega področja, se boji predvsem nazadovanja javnega šolstva na račun financiranja zasebnih šol. Glede na to, da gre za zelo majhno število zasebnih šol, hkrati pa tudi za razmeroma majhen poskok v financiranju, so tovrstni strahovi bržkone neutemeljeni, še posebno če upoštevamo, da se hkrati s povečanjem sredstev za zasebno šolstvo ne krnijo sredstva za javno šolstvo. Zato je toliko težje verjeti izjavi Branimirja Štruklja, ki

le pozitivne trende, ki jih prinašata (in narekujeta) večja možnost izbire in konkurenca.

Seveda pa nikakor ne smemo zanemariti dejstva, da so zasebne šole same po sebi velika pridobitev za vsak šolski sistem. Poleg alternativnih načinov učenja, med katerimi lahko izbirajo starši, se zasebne šole ponašajo tudi z visoko uspešnostjo pri maturitetnih preizkusih znanja, kjer se zasebne šole po železnem pravilu odrežejo bolje kot javne. Je to razlog, da marsikateri najostrejši nasprotnik privatizacije šolstva svoje otroke pošlje v zasebne šole – med njimi tudi Branimir Štrukelj? **D**

Rast svetovnega prebivalstva in gospodarstva. Zemlja je edinstvena med planeti našega Osončja. V nasprotju z Jupitrom, Saturnom, Uranom in Neptunom ima stabilno, trdo površje, ki omogoča vzdrževanje teže oceanov, ledenikov in živega sveta.

Dr. Dušan Plut, foto: Gregor Pohleven

»Geološka sila« planeta

V primerjavi z Merkurjem in Venero ni izjemno vroča, v nasprotju z Marsom je izolirana s tankim slojem kisika v ozračju, označuje jo zmerna temperatura površja (povprečna temperatura je okoli 15 stopinj C) in obilica tekoče vode. Naš planet je torej veličasten, izredno raznolik in stalno v spreminjanju. V zemeljski zgodovini so se vrstile počasne in tudi dramatične spremembe razvoja geosfere kot posledica delovanja zunanjih (npr. asteroidi) in notranjih sil (vulkani, potresi). V zelo kratkem, sodobnem obdobju sprememb geosfere se je pojavil nov preoblikovalec – človeška vrsta. Zemlja je stara najmanj 4,5 milijarde let, življenje na planetu obstaja najmanj 3 milijarde let. Človeštvo je s kmetijstvom in stalno poselitvijo začelo temeljiteje spreminjati zemeljsko obličje pred 12.000 leti, industrijska revolucija in rast mest z več milijoni prebivalcev se je začela pred manj kot 250 leti. V 20. stoletju se je število svetovnega prebivalstva povečalo z 1,6 milijarde na več kot 6 milijard, za več kot trikrat torej. Letna stopnja rasti svetovnega prebivalstva se zmanjšuje, a se klub temu vsako leto poveča za okoli 75 milijonov. Število mest z več kot milijonom prebivalcev se je v 20. stoletju z 20 povečalo na 300, največja metropolitanska območja štejejo več kot 30 milijonov ljudi. Poraba virov, kot so nafta, voda in kovine, se je v zadnjih stoletih povečala za več kot 10-krat, še bolj je naraslo onesnaževanje ozračja. Letna izguba sedimentov v svetovno morje je dvakrat večja, kot je bila v predkmetijskem obdobju, erozija prsti se dramatično veča. Človeška vrsta je edina vrsta na planetu, ki vpliva na obseg in usmerjenost tokov snovi in energije v geosferi. Z rastjo prebivalstva in razvojem tehnologij v zadnjih stoletjih so se bistveno povečali antropogeni pritiski na geografsko okolje.

Položaj človeške vrste kot preoblikovalca geosfere se je okreplil iz dveh temeljnih razlogov: eksponentnega povečanja števila prebivalcev in povečanja obsega in stopnje potrošnje surovin ter energije s pomočjo tehnološkega razvoja. Zaradi rasti svetovnega prebivalstva in še hitrejši rasti gospodarstva se pritiski

na geografsko okolje, pokrajine, naravne vire nevarno povečujejo. V gospodarsko razvitih državah je v zadnjih desetletjih prišlo do stabilizacije prebivalstva, še vedno pa hitro narašča poraba naravnih virov na prebivalca. V državah v razvoju pa prihaja tako do povečevanja prebivalstva kot porabe naravnih virov na prebivalca. Številne revne države prevzemajo zahodni slog potrošništva, kar povečuje antropogene pritiske na globalno okolje.

Človeška vrsta je postala nosilec globalnih sprememb geografskega okolja, torej »geološka« sila. Svetovno gospodarstvo in poraba naravnih virov narašča, zdravje planetarnega ekosistema in njegova raznovrstnost pa upada. Ekonomski kazalniki (proizvodnja, dohodek, vlaganja, trgovina) so globalno pozitivni, ključni planetarni okoljski kazalniki pa vse bolj negativni. Ideologija nenehne (količinske) rasti je prerasla svet in »prezrla«

Človeška vrsta je postala nosilec globalnih sprememb geografskega okolja.

univerzalne naravne in prostorske omejitve. Sodobni trendi pritiskov na planetarni ekosistem so prav tako dramatični, kot je bil teroristični napad na Svetovni trgovski center in Pentagon v ZDA 11. septembra 2001 in posledice cunamijev 26. 12. 2004, vendar potekajo neslišno, a vztrajno vsakodnevno, lokalno in globalno.

Prelomno 20. stoletje Dramatično povečanje pritiskov na planet v drugi polovici 20. stoletja:

1. svetovno prebivalstvo se je povečalo za 2,5-krat;
2. svetovno gospodarstvo oziroma BDP in poraba papirja sta se povečala za 6-krat;
3. ribolov se je povečal za 5-krat;
4. poraba fosilnih goriv, emisije toplogrednega CO₂ in onesnaževanje so narasli za okoli 4-krat;
5. poraba žit, vode in hlodovine je bila večja za 3-krat.

Ključni pritiski na planetarno okolje Svetovno gospodarstvo je s svojimi potrebami po osnovnih surovinah in storitvah začelo presegati zmogljivost, nosilnost Zemlje. Številne spremembe okolja so posledica pojava dodatnih (antropogenih) materialnih tokov, ki jih je povzročil človek, vplivi na okolje pa so zelo različni.

O avtorju

Dušan Plut je bil rojen leta 1950, osnovno šolo je obiskoval v Semiču (Bela krajina), gimnazijo pa v Črnomlju. Diplomiral je na Filozofski fakulteti v Ljubljani na oddelku za geografijo in oddelku za zgodovino. Sedaj je redni profesor, vodja katedre za varstvo okolja in raziskovalnega dela na oddelku za geografijo. V domačih in tujih strokovnih revijah je objavil več kot 250 samostojnih razprav, 13 knjig in sodeloval na več kot 30 tujih ter 60 domačih znanstvenih posvetih. V 80. letih je aktivno sodeloval v Zvezi društev za varstvo okolja, leta 1989 pa je postal ustanovni predsednik Zelenih Slovenije. Leta 1990 je bil na demokratičnih volitvah izvoljen za člana predsedstva Republike Slovenije. V letu 1996 je prejel zlati častni znak svobode, najvišje državno odlikovanje.

V razmerju globalno geografsko okolje in človeštvo so v sedanjem civilizacijskem trenutku posebej kritični dejavniki, ključni antropogeni pritiski:

1. prebivalstvo: veliko število svetovnega prebivalstva s potrebami po prostoru, hrani, obleki, bivališčih, energiji materialnih;
2. tehnologija: postopki v industriji, kmetijstvu in drugih dejavnostih, ki s produkti (npr. pesticidi, težkimi kovinami) obremenjujejo geografsko okolje;
3. potrošništvo: zmogljivost vsakega posameznika, da uporablja čedalje večji delež naravnih virov (les, koline, voda, zrak);
4. raba zemljišč: spreminjanje naravnih ekosistemov v kmetijska in pozidana zemljišča ter s tem povezano onesnaževanje sestavin geografskega okolja.

Omenjeni antropogeni pritiski na geografsko okolje se pojavljajo v geografsko zelo različnih območjih, ki jih označujejo različni naravni viri in samočistilne zmogljivosti. Geografske razmere v regijah sveta so ali pa niso v sozvočju s številom prebivalstva, potrošnjo naravnih virov, obremenjevanjem sestavin geografskega okolja. Neskladja med željami in potrebami prebivalcev na eni strani in zmogljivostjo geografskega okolja se širijo in poglobljajo z rastjo prebivalstva in materialno dejavnostjo, rabo zemljišč. S pomočjo prerazporeditve prebivalstva in rabo naravnih virov v drugih regijah in državah se v določeni meri neskladja lahko zmanjšajo, a hkrati pogosto le prostorsko prestavljajo.

Človekova materialna dejavnost zadnjih desetletij sicer manj vidno spreminja svet v nevarno okolje za življenje (svetovni terorizem in vojaški spopadi), dolgoročne negativne posledice pa so še resnejše. Zaradi lastne dejavnosti je ogrožena širša pojmovana varnost človeške vrste, njeno preživetje. Tradicionalni razvojni model je materialno zelo zahteven, zasnovan na fosilnih gorivih, množični potrošnji in odlaganju različnih odpadkov ter skoraj v celoti usmerjen samo na gospodarsko rast. V gospodarsko razvitih državah kazalniki dohodkov prebivalcev ne zadostujejo več kot večplastno merilo splošnega napredka, kakovosti življenja, zadovoljnosti, sreče ljudi. Raziskave kažejo, da je bilo leta 1957 35 odstotkov prebivalcev ZDA zelo srečnih, sredi 90. let pa 33 odstotkov, čeprav se je v navedenem obdobju njihov dohodek povečal za dvakrat.

Kako se danes odzvati Okolju in naravi prilagojena, sonaravna človekova dejavnost je edina realna pot preživetja

in napredka. Svetovni konferenci OZN o okolju in razvoju v Riu de Janeiru leta 1992 in Johannesburgu leta 2002 sta razvojnemu modelu neskončne materialne rasti brez omejitev previdno, obotavljivo zoperstavili nov civilizacijski poskus, iz-zivalno alternativo – t. i. trajnostni, sonaravni razvoj.

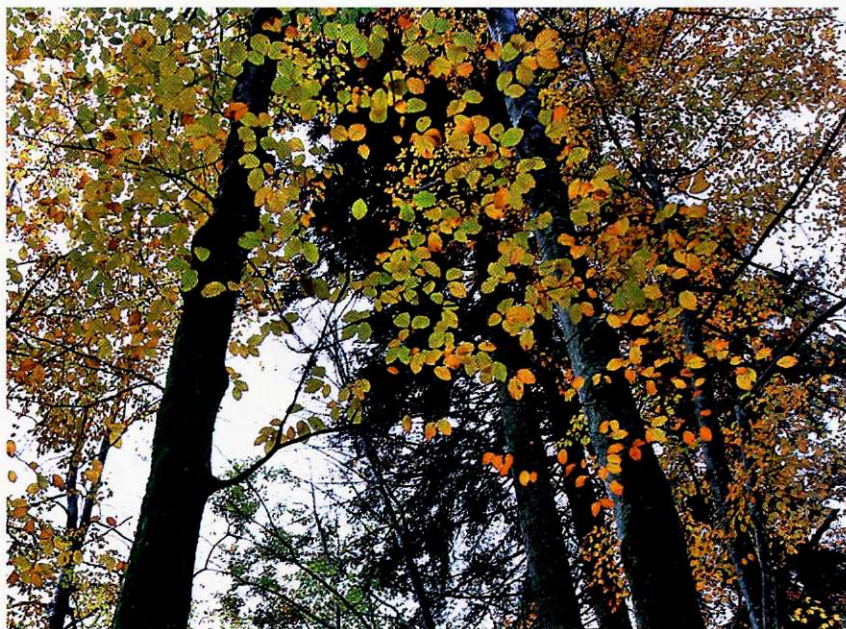
Potrebujemo torej napredek človeštva, ki bi zagotavljal zmerno materialno blaginjo za vse prebivalce, socialno pravičnost, a hkrati tudi okoljsko varnost prihodnjim generacijam. Razvojni model torej, ki bo okoljsko trajnosten, zasnovan na sonaraven, okolju prijazen in varen način. To preprosto pomeni, da mora gospodarski sistem kot (zgolj) sestavina planetarnega ekosistema upoštevati omejitve oziroma zmogljivosti naravnih sistemov. Prvič v zgodovini človeštva je torej v ospredju dograjevanje razvojnega modela, ki bo moral najti ravnovesje tako med človekom in naravo kot med potrebami sedanje in prihodnjih generacij, med človekom sedanjosti in človekom prihodnosti. V pričakovanju povečanja svetovnega prebivalstva, verjetnih izrazitejših posledic podnebnih in drugih sprememb sestavin geografskega okolja zaradi posegov človeštva ter potrebe po odpravi svetovne revščine bo iskanje ravnovesja med hkratnim dvigom kakovosti življenja in geografskega okolja izredno težka in zahtevna naloga. Nekateri strokovnjaki sodijo, da je glede na kazalnik ekoloških odtisov bila že okoli leta 1980 dosežena kritična meja obremenitve Zemlje glede na zmogljivost obnavljanja in biotsko raznovrstnost, konec 20. stoletja pa naj bi bila že presežena za petino. Zato naj bi ne bil več mogoč resnični sonaravni razvoj, namesto njega predlagajo »razvoj za preživetje«.

Za preživetje človeške vrste in drugih vrst je edina alternativa čimprejšnja prilagoditev človekove materialne dejavnosti okolju.

Nosilni stebri preživetja in napredka človeštva:

1. stabilizacija svetovnega prebivalstva;
2. raba obnovljive energije, nadomeščanje fosilnih goriv s sončno/vodikovo energijo;
3. vnovična uporaba/reciklaža materialov.

Ne glede na večjo ali manjšo stopnjo optimizma ali pesimizma je sporočila civilizacijska nota glede na stanje in trende obremenjevanja ter izčrpavanja planetarnega okolja nedvoumna: za preživetje človeške vrste in drugih vrst je edina alternativa čimprejšnja lokalna, regionalna in globalna prilagoditev človekove materialne dejavnosti zmogljivostim okolja – sonaravni razvoj (napredek). Civilizacijski izziv, ki zahteva aktivne države in odgovorne državljane, kar seveda velja tudi za Slovenijo, vsakega od nas... **D**

Rina Klinar si želi podobo gospodarstvenice, čeprav je globoko v politiki.

Sprenevedanje Rine Klinar

Vida Kocjan, foto: Domen Grögl/STA, Gregor Pohleven

Prva nadzornica Soda v času, ko je ta prodal deleže tisoč podjetij, se danes ne spomni niti tega, koliko časa je bil eden od vodilnih Tone Rop, niti kako je prišla v nadzorni svet. Kako bi se potem spomnila raznih dogovorov o prodajah pod mizo?

Parlamentarna preiskovalna komisija, ki preučuje domnevno sporne prodaje deležev Kapitalske družbe (Kad) in Slovenske odškodninske družbe (Sod) v 83 gospodarskih družbah, se je pretekli teden spet sešla na seji in zaslislala Rino Klinar, nekdanjo predsednico nadzornega odbora Soda (vodila ga je kar dva mandata), sicer pa članico SD in nekdanjo ministrico za delo, družino in socialne zadeve. Skladno s pričakovanji je Klinarjeva seveda zanikala vsakršne nepravilnosti. Dejala je, da se odbor v času njenih mandatov ni ukvarjal s konkretnimi prodajami, saj te pristojnosti (menda) ni imel, temveč je o prodajah odločal upravni odbor.

Odbor ni odločal Klinarjeva, v obdobju 1994–1996 ministrica za delo, družino in socialne zadeve,

sicer pa med letoma 1997 in 2001 ter 2001 in 2005 predsednica nadzornega odbora Soda, je med pričanjem večkrat ponovila, da nadzorni odbor ni imel funkcije odločanja in sklepanja o prodajah deležev, sama pa menda tudi ni imela neposrednega vpliva na odločitve upravnega odbora Soda. Odločitve o pro-

dajah naj bi bil sprejemal upravni odbor, ki pa je moral vsaj dvakrat letno poročati nadzornemu odboru. Nadzorni odbor je samo obravnaval poročila vodstva Soda in se seznanjal s sklepi upravnega odbora. »S konkretnimi prodajami smo bili seznanjeni »post festum« (po izvršenem dejstvu). Na seji

smo sicer upravni odbor vprašali, zakaj je prišlo do posamezne odločitve o prodaji. Na podlagi našega poizvedovanja ni bilo razlogov, da bi lahko ugotovili, da je bilo kaj izvedeno mimo predpisov,« je zatrnila Klinarjeva. Da ni prihajalo do nepravilnosti, je po njenih besedah ugotavljalo tudi računsko sodišče v takratnih poročilih.

Nič ne ve Klinarjeva tudi ni podrobneje govorila o prodajah deležev v Pivovarni Union, Mercatorju in Leku. Glede prodaje deleža Soda v Pivovarni Union je dejala, da je takratni direktor Soda nadzorni odbor seznanil z razlogi za prodajo. Mercator je bil prodan po izteku mandata Klinarjeve v nadzornem odboru Soda, glede prodaje Leka pa je bil nadzorni odbor, kot je zatrnila, po prodaji deleža seznanjen z razlogi in ocenami za prodajo.

Sod je v času prejšnjih vlad pridelal velike izgube.

Težko verjetno Člani preiskovalne komisije, predseduje ji Branko Marinič (SDS), so sicer vztrajali pri pojasnilih glede konkretnih primerov, a je Klinarjeva vedno znova poudarjala, da se s konkretnimi primeri prodaj nadzorni odbor ni nikoli ukvarjal. Zatrnila je tudi, da kot predsednica ni imela večjih pristojnosti kot drugi člani nadzornega odbora.

Član komisije Kristjan Janc (SLS) je sicer podvomil o besedah Klinarjeve, da kot predsednica nadzornega odbora ni nikoli z nikomer govorila o konkretnih prodajah, Marinič pa ji je očital, da na vprašanja komisije odgovarja preveč na splošno. Marinič je še dejal, da je politična opredeljenost Klinarjeve glede na to, da je članica SD (takratne ZLSD), znana in da je blizu tudi ljudem iz Foruma 21, v katerem je imel vidno vlogo nekdanji predsednik uprave Mercatorja Zoran Janković. Predsednik komisije je zato izrazil začudenje, da se ni v času svojega mandata nikoli z nikomer pogovarjala o prodajah, saj so ji bili ljudje iz vrst Foruma 21 blizu. Klinarjeva je na to odgovorila: »Meni ni nihče blizu. Ker delam v gospodarstvu, so mi blizu le korektni in profesionalni odnosi.« Glede na politično pripadnost in na to, da je Rina Klinar dejavna v gorenjskem delu SD, je temu seveda težko verjeti.

Vse niti k Ertlu Po nam dostopnih podatkih je Klinarjeva, ki je v gorenjski organizaciji SD poleg Rada Bohinca zelo dejavna, povezana s Tomažem Ertlom, nekdanjim visokim političnim funkcionarjem nekdanje ZKS in nekdanjim ministrom za notranje zadeve, ki živi in deluje na Gorenjskem. Glede na podatke, ki jih imamo, Ertl še vedno (iz ozadja) skrbno bedi nad delom v organizaciji, Bohinc in drugi (tudi Klinarjeva) pa so njegovi varovanci. Sicer pa je Klinarjeva z mesta ministrice odšla na delovno mesto direktorice Radia Triglav Jesenice, kar danes šteje kot delo v gospodarstvu. Omenjeni radio velja za »rdečega«. Dodajmo, da je Klinarjeva tudi med ustanovitelji radia (poleg občin Jesenice, Žirovnica in nekaterih posameznikov). Lani je imel radio z manjšim številom zaposlenih (približno deset) slabih pol milijona evrov prihodkov in minimalni dobiček

Predsednik komisije Branko Marinič

Anton Rop, poslanec SD

Tomaž Ertl deluje iz ozadja.

v višini dobrih 5 tisoč evrov. Glede na podatke, ki jih imamo iz te regije, Klinarjeva v resnici samo nadaljuje svoje poslanstvo, ki ji je bilo določeno z vodenjem ministrstva in nadzornega odbora Soda, le da tokrat na lokalni ravni.

Sprenevedanje Iluzorno je pričakovati, da bo Klinarjeva kot preverjen Ertlov kader (z njegovimi mlajšimi nasledniki seveda) zdaj povedala, kaj so delali v času, ko je bila prva nadzornica Soda. Zato lahko njena pojasnila, da so nadzorniki v času njenega mandata opozarjali, da mora Sod čim natančneje oceniti obveznosti iz naslova denacionalizacije, gledamo kritično oziroma jih brez težav označimo za sprenevedanje. Slednje vedo seveda tudi poslanci.

Nevednost Sod je v času mandata Klinarjeve odprodal deleže v kar 1.000 podjetjih, od tega jih je 71 na seznamu, ki ga preiskuje preiskovalna komisija. Glede na to, da je leta 2004, ko je mandat nastopila nova vlada, zijala 250 milijard to-

larjev velika denacionalizacijska luknja, je seveda težko govoriti o gospodarnosti Soda, nad katero naj bi bedel nadzorni odbor. Na to je opozoril tudi predsednik komisije Marinič, Klinarjeva pa je seveda vztrajala, da je nadzorni odbor opozarjal na obveznosti in anomalije. »Zahtevali smo ocene in odgovorno gospodarjenje in upravljanje s sredstvi,« je dejala Klinarjeva. Seveda ne ve nič niti o morebitnih političnih pritiskih. Dejala je, da sama teh ni čutila. Še tega ni vedela, na kakšen način je postala predsednica nadzornega sveta. Dejala je, da jo je najverjetneje na predlog stranke (ZLSD) v nadzorni odbor Soda imenoval državni zbor, člani nadzornega odbora pa so jo izvolili za predsednico.

Vloga Ropa Na Mariničevo vprašanje, ali se spomni, da je bil predsednik upravnega odbora Soda Anton Rop (zdajšnji član SD), je Klinarjeva odgovorila, da je bil določeno obdobje Rop predsednik upravnega odbora. »Rop je bil dvakrat predsednik upravnega odbora

Soda,« jo je popravil Marinič, in sicer med letoma 1993 in 1998 ter med letoma 1998 in 2000, v istem času pa je bil tudi nekaj časa direktor Kada. Po svojih funkcijah je bil Rop neposredno in posredno vpet v upravljanje obeh skladov. »Na Sodu je bil v času, ko ga je obvladovala LDS oziroma Rop, zaradi slabega gospodarjenja – nepreglednih prodaj in prodaj pod mizo – primanjkljaj v višini 250 milijard tolarjev,« je poudaril Marinič.

Resnica Po zaslišanju Klinarjeve je predsednik komisije Branko Marinič v izjavi za javnost zatrdil, da sta Kad in Sod v času prejšnjih vlad premoženje prodajala nepregledno in pod mizo. Na seznamu prodanih deležev je po njegovih besedah najti podjetja, katerih direktorji so med ustanovnimi člani Foruma 21 in se pojavljajo kot kupci deležev, ki jih je prodajal Sod. Marinič je izpostavil Bojana Petana (DZS), Janeza Pergerja (Kompas), Bruna Koreliča (nekdanji direktor Luke Koper), Janeza Bohoriča (Sava), Hermana Rigelnika (ACH) in Zorana Jankoviča (nekdanji direktor Mercatorja).

Nadaljevanje Komisija bo svoje delo nadaljevala. Med drugim je na seznamu tudi pregled prodaje deleža v Mercatorju. Marinič je pretekli teden dejal, da je funkcija preiskovalne komisije jasna. »V teh okvirih delujem, tako bom deloval tudi v prihodnje, ne da bi se izogibal izreči imena, ki so v neposredni ali posredni povezavi s prodajo deležev, ki jih preiskuje komisija,« je še poudaril predsednik komisije. ■

Člani Kučanovega Foruma 21 vpleteni v prodaje pod mizo.

Ne zaupajte slepo trgovcem

Vida Kocjan, foto: Dejan Mijovič/Žurnal24

Andrejka Grlić je glavna tržna inšpektorica v Republiki Sloveniji. Z njo smo se pogovarjali o nadzoru nad oglaševalskimi akcijami v trgovinah in s tem povezanimi morebitnimi zlorabami.

Tržni inšpektorat RS je začel z akcijo poostrenega nadzora oglaševanja cen. Kako je to videti v praksi in na podlagi katerih ugotovitev oziroma indiciev ste se odločili za ta korak?

Uvodoma naj povem, da Tržni inšpektorat RS spremlja oglaševalska sporočila potrošnikom skozi vse leto, in sicer tako na podlagi prejetih prijav potrošnikov kot tudi po uradni dolžnosti.

Nekajkrat na leto, v okviru letnega načrta, pa na celotnem območju Slovenije izvedemo nadzor nad kar največjim številom oglasov, ki jih podjetja pošiljajo potrošnikom. Že v preteklosti je bilo ugotovljeno, da čedalje več podjetij svojo, predvsem akcijsko ponudbo oglašuje po vsej Sloveniji npr. s pošiljanjem katalogov na naslove gospodinjstev. V zadnjem času, ko smo bili priče višanju cen osnovnih ži-

vljenjskih potrebščin (zlasti hrane), so podjetja pri oglaševanju svoje ponudbe, običajno kot najugodnejše, še toliko agresivnejša. Ker se cene v Sloveniji oblikujejo prosto in so posledica poslovnih odločitev posameznega podjetja, nadzor nad tem segmentom seveda ni mogoč. Je pa prav zaradi tega še toliko pomembnejše, da cene, ki jih oblikuje in oglašuje podjetje, dejansko držijo. Še posebej pomembno je to z vidika dejanske ugodnosti cene, ki jo podjetja poskušajo predstaviti v oglasih.

Kako intenzivno poteka akcija, v katerih prodajalnah izvajate nadzor?

Zaradi uvodoma navedenih razlogov smo se v mesecu novembru odločili za nadzor nad oglaševanjem cen. Tržni inšpektorji izvajajo nadzor prvenstveno pri

trgovcih, ki prodajajo prehranske izdelke, pri vseh t. i. velikih trgovcih, ki imajo svoje prodajalne po vsej Sloveniji, kot tudi pri manjših prodajalcih, ki imajo le posamično prodajalno. V okviru nadzora pregledujejo tako tiskane oglase, ki so jih trgovci poslali na domove potrošnikov, kot označbe oziroma napise, ki se v čedalje večjem številu pojavljajo na prodajnih policah in ob njih. Prav tako so inšpektorji pozorni na obvestila ob vstopih v prodajalne.

Katere so največje kršitve trgovcev?

O konkretnih kršitvah za zdaj še ne moremo govoriti, saj postopki še niso končani. Na splošno pa lahko navedemo, da so inšpek-

od 1.251,88 evra do 4.172,93 evra za odgovorno osebo pravne osebe oziroma samostojnega podjetnika – kot tudi upravno ukrepanje – prepoved tovrstnega oglaševanja.

Katere so bistvene stvari, ki jih morajo potrošniki poznati oziroma kaj je najpomembnejše v zakonu o varstvu potrošnikov? Ali menite, da potrošniki svoje pravice sploh dovolj poznajo?

Glede na to, da zakon o varstvu potrošnikov pokriva skoraj celotno področje varstva potrošnikov (en del ureja še zakon o potrošniških kreditih ter povsem novo področje še zakon o varstvu potrošnikov pred nepoštenimi poslovnimi praksami), je na kratko

Vsem potrošnikom svetujemo, da pred nakupom v vsakem primeru preverijo, ali je izdelek v akciji res cenejši.

torji že doslej ugotovili, da različna poimenovanja akcij, ki jih izvajajo podjetja, ne razumejo niti zaposleni v družbi, kaj šele potrošniki. Dejstvo, da podjetja uporabljajo termine, katerih vsebina potrošnikom ni znana oziroma je nejasna, po naših ugotovitvah že pomeni zavajajoče oglaševanje. V konkretnih primerih smo tako ocenili, da oglaševanje s pojmi, katerih prava vsebina potrošnikom ni znana, pomeni takšno nejasnost, ki jo družba izkorišča ali bi jo lahko izkoriščala v dobičkonosne namene.

Kakšne kazni čakajo kršilce?

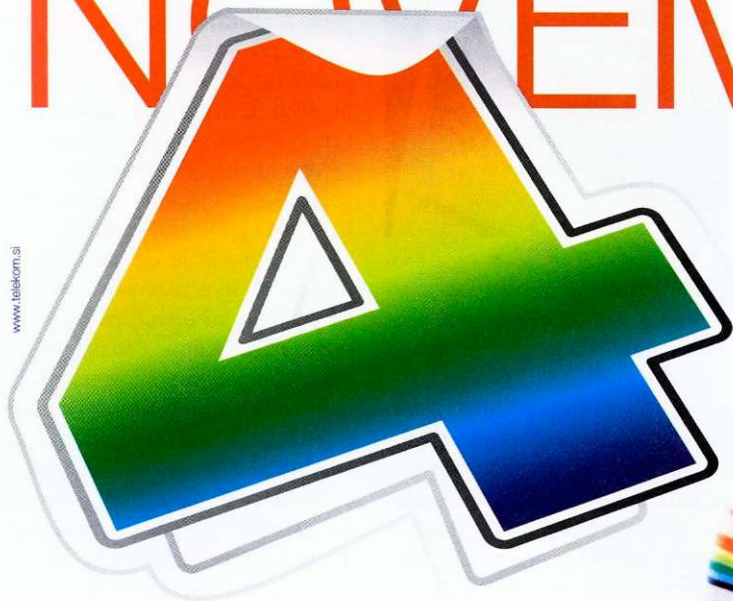
Zakon o varstvu potrošnikov za primere zavajajočega oglaševanja predvideva tako kazensko sankcijo – globo od 4.172,93 evra do 20.864,63 evra za samostojnega podjetnika, od 12.518,78 evra do 41.729,26 evra za pravno osebo in

nemogoče navesti, katera določila zakona so za potrošnike še posebej pomembna. Iz naše prakse pa bi morebiti vendarle izpostavili področje stvarne napake in garancije. Ob tem lahko navedemo, da so nekateri potrošniki že kar dobro seznanjeni s svojimi pravicami, kljub temu pa ocenjujemo, da večina potrošnikov svojih pravic ne pozna dovolj dobro.

Kaj na koncu svetujete potrošnikom?

V zvezi z nadzorom nad oglaševanjem ugodnih ponudb trgovcev vsem potrošnikom svetujemo, da pred nakupom v vsakem primeru preverijo, ali je izdelek, ki je v akciji pri trgovcu, dejansko cenejši kot drugi izdelki, ki niso v akciji (pri istem ali drugem trgovcu), in ne zaupajo slepo trgovčevim objavam akcij.

SAMO ŠE DO KONCA NOVEMBRA

MESECE
BREZPLAČNO!

ŠIROKOPASOVNI SIOL INTERNET

INTERNET · TV · TELEFON

Ponudba velja do 30.11. 2007 za vse nove naročnike, ki bodo v času trajanja akcije naročili katerokoli širokopasovno storitev ali paket in se zavezali za 12 mesecev. V primeru subvencioniranja TV komunikatorja je vezava 24 mesecev. 4 mesece brezplačno se nanaša na mesečno naročnino.

www.siol.net · 080 8000

Telekom
Slovenije

Kako ustaviti cestno morijo?

Primož Pečnik, foto: arhiv Demokracije, PU Ljubljana

Prometne nesreče na naših cestah so že dolgo velik problem. Koliko bo predlagana novela zakona o varnosti v cestnem prometu pripomogla k večji varnosti? Glede nameravanega zvišanja kazni za prometne prekrške je javnost razdeljena.

Razvoj sodobne civilizacije je skupaj z lažjo dostopnostjo in drugimi olajšavami v prometu s seboj prinesel tudi veliko tragedij. Kljub čedalje boljšim cestam, boljši prometni signalizaciji, ozaveščenosti udeležencev in predvsem vse boljši varnostni opremljenosti v prometu imamo v Sloveniji težave na cestah. Razlog je pravzaprav preprost in je povsod po svetu enak. Čedalje več je avtomobilov in s tem voznikov, zastoji na cestah so iz dneva v dan večji in udeleženci v prometu najverjetneje postajajo vse manj strpni in vse bolj agresivni. Toda cestni promet je specifičen in se razlikuje od ladijskega, zračnega in železniškega prav po tem, da so njegovi udeleženci najpogostejše neprofesionalni. Poleg tega se po cestah vozi največ ljudi, zato je v

Ministrstvo je pripravilo predlog sprememb zakona o varnosti v cestnem prometu.

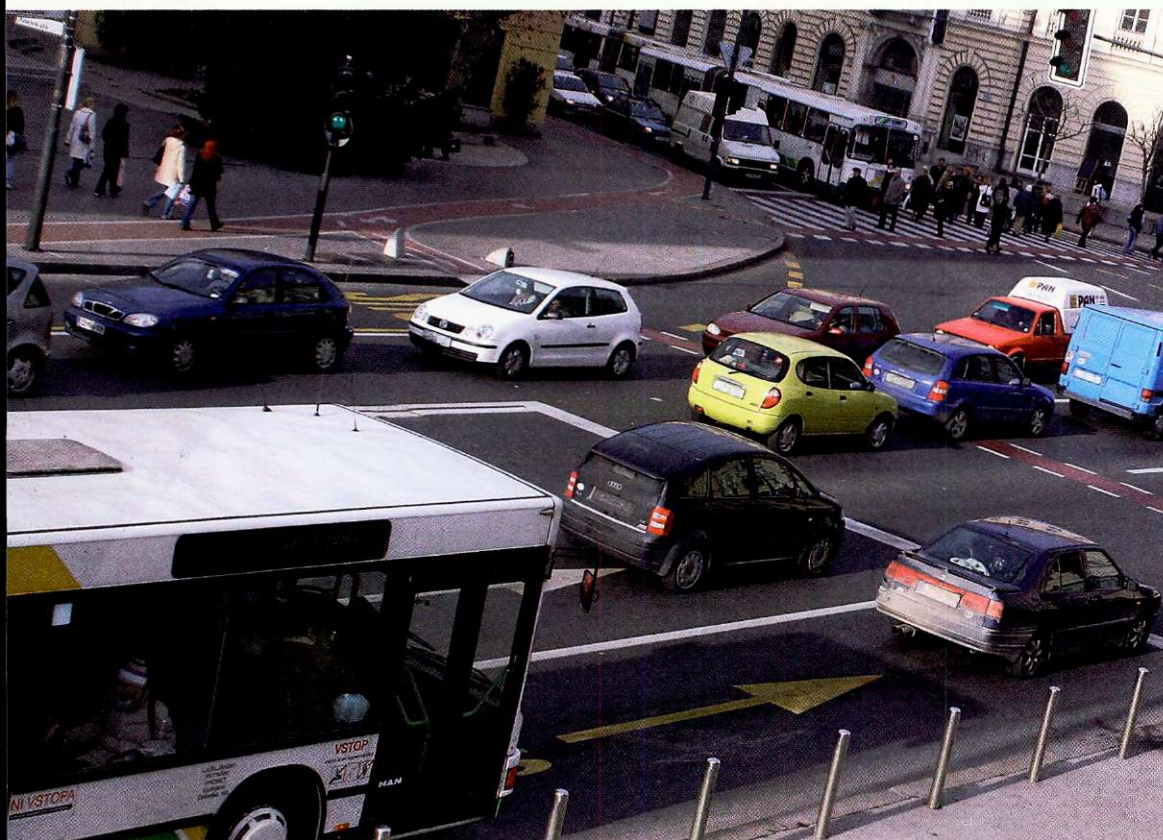
prometu poleg hitrosti in udobja najpomembnejša varnost. Ta pa pride predvsem z odgovornostjo.

V Sloveniji je bilo leta 2006 10.990 prometnih nesreč s telesno poškodbo; v njih je umrlo 262 ljudi, 1.220 pa jih je bilo hudo poškodovanih. Število mrtvih se sicer na daljši rok zmanjšuje, a vseeno pride ena smrtna žrtev na 7.673 prebivalcev. Z drugimi besedami, bi pri teh številkah prav vsak Slovenec v malo manj kot 77 letih življenja imel 1 odstotek možnosti, da umre na cesti. Pri teh številkah zaostajamo za evropsko petnajstero, ki si je leta 2001 zadala cilj prepoloviti število smrtnih žrtev na cestah do leta 2010.

Glavni razlogi V Svetu za preventivno vzgojo v cestnem prometu ugotavljajo, da je lahko vzrok za prometno nesrečo v zunanjih okoliščinah, kot so slabo cestišče, slaba prometna signalizacija, tehnična okvara avtomobila oziroma drugega prevoznega sredstva. Veliko pogostejše pa gre za posledice ravnanja udeležencev v prometu. Tukaj se najpogostejše izpostavljata neprila-

gojena hitrost in alkohol. Največ smrtnih izidov povzroči neprilagojena hitrost, lani 111 od 262, približno tretjino pa povzročijo pijani udeleženci. Alkohol sicer ni kvalificiran kot samostojen vzrok, ampak se skriva za "neprilagojeno hitrost", "nepravilno smer vožnje", "izsiljevanje prednosti" in druge neposredne vzroke. Uživanje alkohola je del običajev v družbi, ki se z razvojem cestnega prometa ni dovolj prilagodila razmeram. Kljub čedalje večji ozaveščenosti voznikov ter akcijam Sveta za preventivno vzgojo v cestnem prometu in reklamnim spotom na televizijah ostajajo številke v enakih okvirjih. Vsi vemo, da alkohol zmanjšuje zbranost in sposobnost zaznavanja, hkrati pa povečuje število napak, ki jih voznik naredi med vožnjo. Poleg tega iluzorno krepi zaupanje v lastne vozne sposobnosti. Po podatkih sveta je v Sloveniji med letoma 1991 in 2000 v prometnih nesrečah, v katerih so sodelovali alkoholizirani udeleženci, umrlo 1.200 ljudi, nastalo pa je za 200 milijard tolarjev (833 milijonov evrov) škode. Tudi hitrost sestavlja cel mozaik nevarnosti. Povezana je s prekratko varnostno razdaljo, z nepravilnim prehitovanjem in izsiljevanjem prednosti. Vsi vemo, da se razdalje, ki so potrebne, da se vozilo pri zaviranju ustavi, potencirano dvigujejo s povečevanjem hitrosti. Vemo tudi, da se vidno polje voznika, ki normalno obsega kot 180 stopinj, pri višji hitrosti oži, tako da je pri hitrosti 50 km/h 150 stopinj, pri hitrosti 150 km/h pa le še 50 stopinj. "Tunelski vid" že sam po sebi povečuje tveganje v prometu. Poleg tega pri previsokih hi-

Vozniki postajajo vse bolj nestrpni in agresivni.

Letos je na cestah umrlo že 258 ljudi.

trostih niti najbolj izurjen voznik ne more preprečiti najhujšega.

Represija K večji varnosti lahko država pripomore na več načinov. Eden je, da posodobi ceste in zgradi avtoceste, a to terja čas in je drago, zato se na to ne kaže preveč zanašati. Drug način je vzgoja. A tudi ta ne daje hitrih rezultatov, zato moramo veliko storiti predvsem sami prometni udeleženci, pri čemer pa nam lahko malo "pomaga" tudi država. V parlamentarnem postopku je predlog spremembe zakona o varnosti v cestnem prometu (ZVCP-1E), ki so ga pripravili na ministrstvu za promet. "Bistveno se zvišujejo globe za prometne prekrške, povezane s hitrostjo, smerjo in

stranjo vožnje, prehitevanjem in psihofizičnim stanjem udeležencev cestnega prometa," pišejo predlagatelji novele.

Razprava o strožjih kaznih je postregla že z mariskaterim zanimivim predlogom. Slišati je bilo, naj se kazni relativizirajo. Tako bi, poenostavljeno rečeno, bogati plačevali več, revni pa manj, saj naj bi kazni udarile po žepih bolj socialno ogrožene. Cilj takega predloga je plemeniti, a vseeno prometni prekršek ni pravica, ki bi jo bilo treba z zakonom varovati, saj menimo, da je zakone treba spoštovati. Še vedno ostaja dilema, kako je z bogatimi, ki si prekrške še vedno lahko privoščijo. Pojavljajo se predlogi, naj bi storilce hujših prekrškov doletela drugačna sankcija, na primer v obliki družbeno koristnega dela. Ideja je zanimiva, vendar v praksi ni zaživila. Zakaj? Ker je uprava na tem področju tako slabo organizirana, da takega predloga ne bi izvajala!

Življenjskost zakona Postavlja se tudi vprašanje, koliko lahko zakon spremeni razmere, predvsem pa ravnanje voznikov. Dr. Dragan Petrovec z Inštituta za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani meni, da je največja težava v tem, da noben zakon ne more biti učinkovit, če mu ne sledi učinkovit postopek. "Če bi za vsak

Poviševanje kazni

V Evropi in pri nas se denarne kazni za prometne prekrške zvišujejo. Tako pri nas predlagajo zvišanje kazni z 10.000 tolarjev na 80 evrov za prekoračitev hitrosti do 10 km/h v naselju, prekoračitev za 20 km/h nas bo stala 250 evrov namesto 30.000 tolarjev, tudi prekrški z višjimi hitrostmi bodo sankcionirani dvojno. Poleg tega bodo tovrstni prekrški prinesli več kazenskih točk. Pri prekoračitvi hitrosti zunaj naselij bo globa za okoli 50 odstotkov višja. V povprečju za 25 odstotkov se dvigajo kazni za čezmerno vsebnost alkohola v telesu. Poleg tega ZVCP-1E uvaja "obvezno pridržanje oseb, ki so bile zalotene pri prekršku, povezanem s psihofizičnim stanjem".

Kazenska zakonodaja

Pripravlja se tudi sprememba Kazenskega zakonika RS. Kaznivo dejanje "povzročitev prometne nesreče iz malomarnosti" ohranja v enakem besedilu. Pod splošnimi pogoji inkriminira le prometno nesrečo, ki se konča s "hudo telesno poškodbo" ali smrtjo ene ali več oseb. Sprememba predvideva tudi novo kaznivo dejanje – "predrzo vožnjo v cestnem prometu"; zagrožena je kazen do treh let zapora tistemu, ki vozi z več kot dvakrat večjo hitrostjo od dovoljene ali ima več kot 1,1 grama alkohola v litru izdihanega zraka ne glede na posledice. Pri tem morajo biti izpolnjeni še nekateri drugi pogoji. Kazen naj bi bila strožja, če pri tem pride do nesreče, v kateri je kdo "hudo telesno poškodovan" ali umre.

prekršek plačali le simboličen znesek, bi bil rezultat lahko zelo pozitiven," pravi dr. Petrovec in dodaja, da je v boju za večjo varnost v prometu še zelo veliko neizkoriščenih možnosti, država pa pritiska le na kazni. Dodaja tudi, da pretirano poviševanje kazni vodi v nepravilnost kaznovanja, saj kazen ne doleti nujno tistega, ki vozi objestno, ampak tudi tistega, ki sicer vozi previdno, a je v določeni situaciji na primer prezrl znak za omejitev hitrosti.

Zakon ima torej šibke možnosti za uspeh, če mu ne sledijo še drugi ukrepi. Sprašujemo se, koliko rezerve v svojem delovanju in načinu delovanja ima policija pri odkrivanju in sankcioniranju

prekrškov. Policija pa naj pri tem ne bo osamljena. Pridružiti bi se ji morali vsi udeleženci v prometu, in to predvsem s svojo zbranostjo. Tako kot je pilot zbran med letom, bi morali tudi vozniki v avtomobilih dati iz rok mobilne telefone in voziti zbrano, skrbeti za brezhibno stanje vozila in paziti na druge udeležence v prometu.

Da je vzgoja udeležencev v prometu najpomembnejša, so prepričani domala vsi. Ampak vse skupaj ne bo imelo učinka, dokler nam varnost v cestnem prometu ne bo vsaj tako pomembna kot hitrost in udobje. Do takrat pa lahko samo upamo, da nam bodo pomagali zakoni s svojimi dobrimi in z malo manj posrečenimi rešitvami.

Pri teh številkah
bi prav vsak
Slovenec v malo
manj kot 77
letih življenja
imel 1 odstotek
možnosti, da
umre na cesti.

Ali je zaradi varnosti prihodnost v javnem prometu?

Novela zakona naj bi pripomogla k večji varnosti.

Vzgoja mladih je pomemben dejavnik.

Med lokalnim in javnim interesom

Peter Avsenik, foto: arhiv Demokracije

DARS, ministrstvo za okolje in prostor ter podjetje Urbis so konec minulega meseca v Šentjanžu pri Dravogradu predstavili predlog hitre ceste, ki bo območje Koroške, Savinjske in Šaleške doline povezovala z avtocesto Maribor–Ljubljana.

Kdaj bo Koroška končno dobila sodobno prometnico?

Vse odtlej se med občinami, skozi katere naj bi predvidena trasa hitre ceste potekala, pojavljajo neso-glasja. Minister za promet Rado-van Žerjav se čudi pripombam občanov, saj je bila predvidena različica ceste ob nedavni pred-stavitvi po njegovih besedah sprejeta pozitivno.

Odziv lokalnih skupnosti Mi-nuli ponedeljek je predlog hitre ceste, katere natančnejši potek opisujemo v posebnem okviru, obravnaval občinski svet občine Ravne na Koroškem. Tako sve-

tniki kot župan so glede predvi-dene trase izrazili številne pomi-sleke. Menijo namreč, da je bila pri pripravi predloga trase kršena uredba o enotni metodologiji za pripravo in obravnavo investicijske dokumentacije na področju javnih financ. Po besedah žu-pana Raven Tomaža Rožena je bila ta uredba kršena, ker so bile

opravljene le analize predlagane trase, medtem ko bi morale biti pripravljene različne, na kon-cu pa izbrana najboljša. Župan ima glede predvidene trase tudi vsebinske pomisleke, saj »ima veliko slabosti, ki se lahko od-pravijo brez bistvenega posega v prostor«. »Sploh ni navedenih dejstev o Poslovni coni Ravne

Kaže, da bo za čimprejšnjo zgraditev hitre ceste potrebnih še precej dobre volje in odrekanih.

in Čistilni napravi Ravne, kateri hitra cesta enostavno 'povozi',« dodaja Rožen. Čistilna naprava naj bi se začela graditi leta 2009, podobno pa je po županovih besedah tudi z gospodarskim središčem Noordung, ki je del vladne resolucije o nacionalnih razvojnih projektih. Zato bodo Ravenčani vlado pozvali, naj v postopku sprejemanja načrta za hitro cesto zagotovi zakonitost, od ministrstva za promet pa bodo zahtevali, da sprejme tudi preostale predstavljene študije.

Prevaljska občina se zavzema za različico hitre ceste na južnem delu mesta, pri tem pa bi bilo treba traso umakniti z naselitve-nega območja. »Zahtevamo, da prometnico s skupnimi močmi umestimo v prostor tako, da ne bo povzročala konfliktnih situa-cij tako v prostoru kot med lju-dmi in da ne bo posegala v gra-jeno strukturo naselja, s čimer bi se zmanjšala kvaliteta življenja in možnosti širitve kraja,« trdi žu-pan občine Prevalje Matic Tasič.

Sicer pa ima pripombe na predvideno traso kar pet koroških občin – poleg Raven še Pre-valje, Dravograd, Mislinja in Slo-venj Gradec. A slednje niti med seboj o predvideni trasi nimajo enotnega mnenja. Slovenjgraška civilna iniciativa tako predlaga traso, ki bi bila speljana vzho-dno od mesta, s čimer pa se ne strinjajo v Mislinji, saj bi na ta način ta občina ostala brez pri-ključka. Umestitvi hitre ceste skozi Mislinjsko dolino je bilo namenjenih tudi več kot tisoč podpisov, ki jih je med krajinami Slovenj Gradca, Pameč, Šmar-nega in Podgorja zbrala Civilna iniciativa za razvoj Koroške.

Se bo projekt zavlekel? Na mi-nistrstvu za okolje in prostor so nam dejali, da gre za fazo, v kateri

imajo krajani pač možnost podajati pripombe na njihov predlog. Smotrne predloge bo ministrstvo pregledalo, pri čemer pa opozarjajo, da prav vseh zagotovo ne bo mogoče upoštevati.

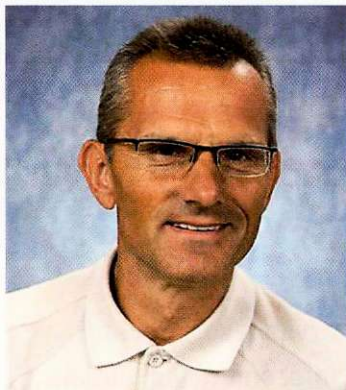
Na burne glasove krajanov se je za našo revijo odzval minister za promet Radovan Žerjav. Izrazil je presenečenje nad tolikšnim razburjenjem prebivalcev, saj je vlada v času svojega obiska na Koroškem predstavila najustreznejšo različico poteka severnega dela trase tretje razvojne osi, ki je po njegovih besedah strokovno utemeljena, odziv občin pa je bil tedaj izrazito pozitiven. Žerjav pravi, da je vlada sicer vedela, da se je pri Slovenj Gradcu pojavila civilna iniciativa, ki je bila tudi na predstavitvi in izrazila željo, da bi traso nekoliko premaknili. Vlada se je s tem strinjala, iniciativa pa je še opozorila, da ne ve, ali se jim bodo o optimalni možnosti uspelo dogovoriti med seboj. »To pa je bilo vse, kar je bilo takrat nakazano kot problematično,« trdi Žerjav. 24. oktobra je bila trasa predstavljena tudi vsem županom in šele tedaj so se po ministrovih besedah začeli pojavljati pomisleki v zvezi s prostorskim načrtom. V zadnjih tednih se namreč začenejo sestajati posamezni občinski sveti in trasa je na lepem za marsikoga postala nesprejemljiva. Za postavitev trase je odgovorno ministrstvo za okolje in prostor, kljub temu pa bodo tudi predstavniki ministrstva za promet poskušali vzpostaviti čim

Minister za promet Radovan Žerjav

Župan Raven Tomaž Rožen

Župan občine Prevalje Matic Tasič

V Slovenj Gradcu se je organizirala tudi civilna iniciativa.

Predlagana trasa HC

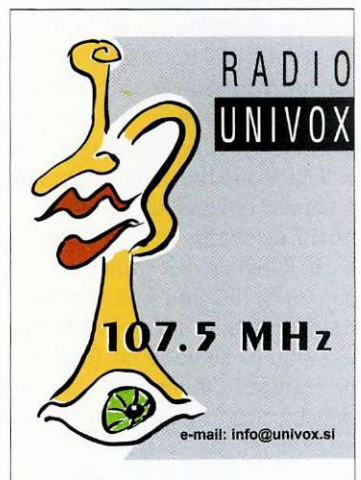
Najustreznejša različica hitre ceste naj bi potekala od mednarodnega mejnega prehoda Holmec do Poljane, po Mežiški dolini južno od Prevalj in severno od Raven na Koroškem ter mimo Otiškega vrha v Mislinjsko dolino. Okoli Dravograda bi potekala vzhodna, južna in zahodna obvoznica, ki bi se na glavno cesto priključila pri Otiškem vrhu. Naprej pa bi potekala v koridorju obstoječe glavne ceste, skozi predor Gradišče vzhodno mimo Slovenj Gradca, kjer v nadaljevanju poteka v zgornjem delu po sredinskem, v spodnjem pa po zahodnem potoku – mimo Podgorja, skozi predor Graška gora, mimo Škalskega jezera skozi pokriti vkop po zahodni strani Velenja, skozi predore severno od Gore Oljke in pri Letušu preide v Savinjsko dolino. Od tod dalje poteka v koridorju obstoječe regionalne ceste, zahodno mimo Polzele in se pri Šentrupertu priključi na avtocesto A1. Kombinacija ima tudi navezovalno cesto Velenje, ki poteka od priključka Velenje pri Škalskem jezeru skozi predor pod Konovim do Šaleške ceste v naselju Konovo.

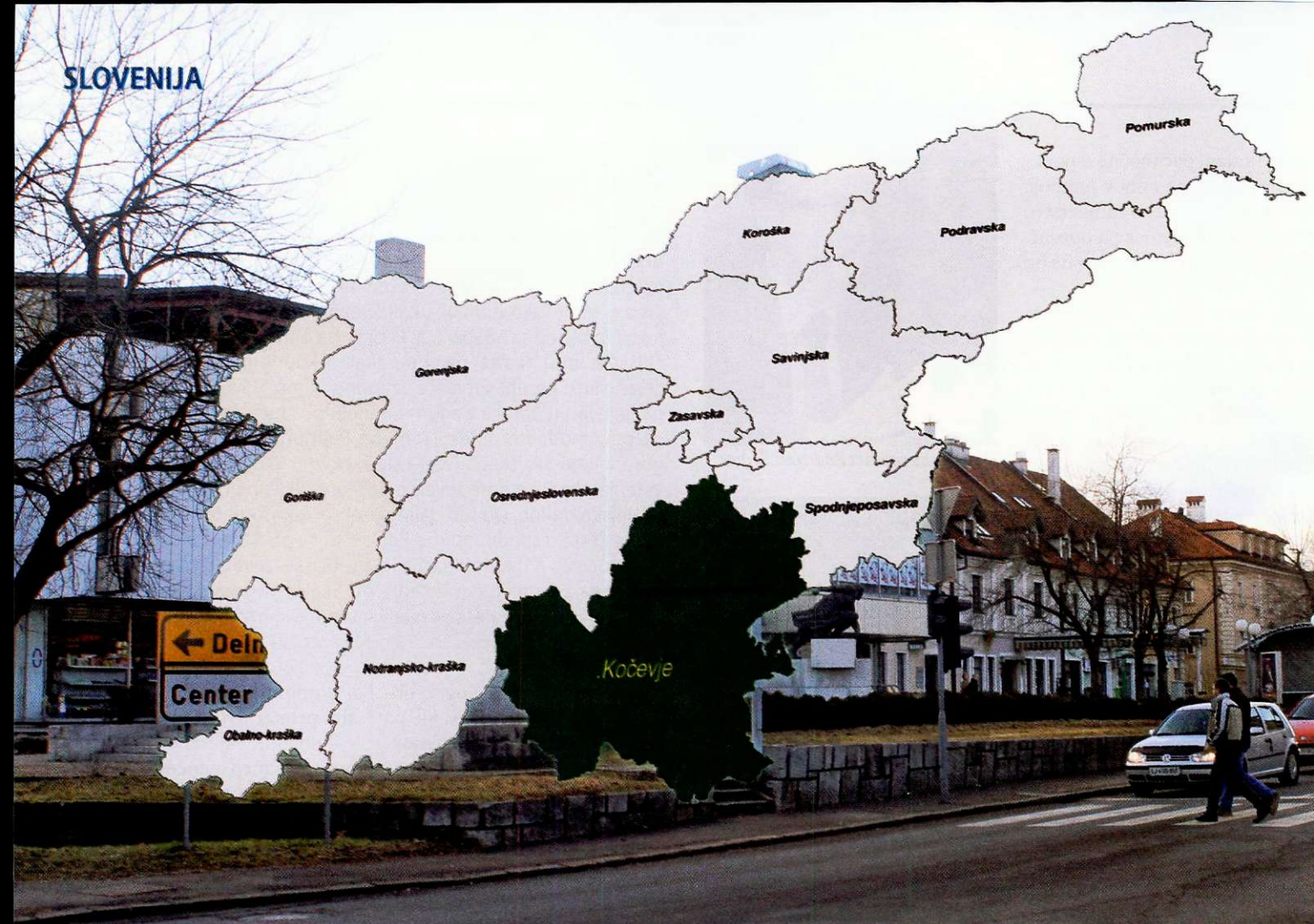
bolj konstruktiven dialog z občani in najti dobro rešitev. »Je pa dejstvo, da se bo zadeva časovno lahko precej zamaknila, če se bomo preveč pogovarjali. Nekdo bo na osnovi vseh teh pripomb moral narisati novo traso, to pa najbrž ne bo lahko. Prav gotovo pa bo posledica tudi to, da bo odsek, ki ga krajani želijo iz doline umakniti na pobočja, postal dražji,« pravi Žerjav. To pa utegne povzročiti težave s financiranjem hitre ceste.

Velik pomen prometnice Prometna povezava je sicer bistven element projekta 3. razvojne osi, ki jo vlada načrtuje v okviru resolucije o nacionalnih razvojnih projektih. Načrtovanju in financiranju hitre ceste je bila namenjena tudi osrednja tema nedavnega strokovnega simpozija v Slovenj Gradcu. Sekretar na ministrstvu za promet Gregor Ficko je ob tej priložnosti poudaril, da bo poleg iskanja primerne trase treba pozornost nameniti tudi iskanju različnih možnosti financiranja projektov prometne in logistične infrastrukture. Predstavnica ministrstva za okolje in prostor pa je dodala, da bo učinkovitost umeščanja 70-kilometerske trase v prostor odvisna predvsem od pripravljenosti lokalnih skupnosti na kompromis. Dekan ljubljanske fakultete za arhitekturo Peter Gabrijelečič je ob tem opozoril, da projekt 3. razvojne osi ne pomeni le integracije ceste v urbani sistem, ampak bo pripomogel tudi

k ekonomski socialni in teritorialni primerljivosti prostora.

Temeljni cilj nove prometne povezave med avtocesto A1 Šentilj–Koper in avstrijsko mejo je po besedah predstavnikov Darša, podjetja Urbis in ministrstva zagotoviti ustrezno medsebojno povezanost središč mednarodnega, nacionalnega in regionalnega pomena. Nova cesta naj bi povečala predvsem konkurenčnost območja ob razvojni osi in okrepila gospodarske povezave. Sprva zelo burni odzivi po nekaj tednih od predstavitve predvidene trase hitre ceste zdaj postajajo nekoliko treznejši. Kljub temu pa kaže, da bo potrebnih še kar precej dobre volje pa tudi odrekani, če bo regija želela kar najhitreje dobiti tako zelo potrebno hitro cesto. V tem času je namreč edina boljša cestna povezava Koroške s preostalim delom Slovenije vijugasta in razmeroma ozka prometnica. **D**

Kočevje bi se lahko hitreje razvijalo.

Čarovnije kočevskega župana

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Kočevski župan vlada s trdo roko že trinajsto leto. Mesto se ne razvija tako, kot bi se lahko, župan svojo funkcijo razume po svoje, predvsem pa v življenju igra dvojno politično igro: eno v vlogi poslanca, drugo v vlogi župana.

Župan občine Kočevje Jan-ko Veber se je nenadoma odločil, da bo več pozornosti namenil gospodarstvu, ki je v letih njegovega vodenja občine močno nazadovalo. Sklenil je, da bo občina kupila proizvodno stavbo Aviotexa v Kočevju za 1,5 milijona evrov in jo dala v najem uspešnemu idrijskemu podjetju Kolektor. Slednji se je s pismom o nameri obvezal, da bo odprl 30 novih delovnih mest za najmanj 5 let. Občina daje Kolektoru v najem stavbo pod izjemno ugodnimi pogoji, vložki Kolektorja v stavbo pa se bodo odštevali od najemnine. Obnova objekta bo draga, saj bo kljub županovemu zatrdjevanju, da je stavba v zelo dobrem stanju in pripravljena na

proizvodnjo, treba vanjo vložiti znatna sredstva. S tem nakupom tudi ni jasno, komu je župan hotel pomagati; Aviotexu, ki stavbe ni mogel nikomur prodati, ali Kolektoru, ki je postavil pogoj, da pride v Kočevje le, če ga čaka tovarna in najemnina, kakršno bo določil sam. Vsekakor bodo nova delovna mesta za občino izredno draga.

Sporno Da občina kupi poslovne prostore in jih potem da v najem podjetju za določen čas, je pravno vprašljivo. Zakon o lokalni samoupravi sicer v 20. členu določa, da lahko občina v skladu z zakoni pridobiva vse vrste premoženja in razpolaga z njim, vendar je v 21. členu določeno, da občina

za zadovoljevanje potreb svojih prebivalcev med drugim omogoča pogoje za gospodarski razvoj občine, v kar pa bi nakup tovarniškega poslopja težko uvrstili. Občina torej s tem nakupom posega v nepremičninski trg (občina tudi gradi profitna stanovanja in jih prodaja na prostem trgu), kar je pravno vprašljivo.

Zavajanje Za doseg svojega cilja je kočevski župan sklical izredno sejo občinskega sveta in ta je nakup potrdil. Po naših podatkih je župan odločitev izsilil s tem, da občina ne bo dobila sredstev iz regionalnih ter razvojnih skladov v višini 1 milijona evrov, ki so jih njemu (županu Vebru) že odobrili župani sosednjih ob-

čin. To pa še ni vse. Za sejo dokumentacija ni bila pripravljena. Namesto poslovnega načrta, ki je obvezen del vsake, posebno še tako visoke investicije, je župan predložil pismo o nameri, ki je bilo napisano le na eni strani. Ko so ga nekateri svetniki, ekonomisti, na to opozorili, jih je zavrnil s pojasnilom, da bo investicija prikazana v proračunu občine, ki je neke vrste poslovni načrt. Župan po več kot štirih mesecih še vedno ni predložil nikakršne dokumentacije v zvezi z nakupom poslovne stavbe razen že omenjenega pisma o nameri niti ni zagotovil sredstev za nakup tega objekta, čeprav je obljubil oboje. Župan je torej ves čas zavajal svetnike in občane, da bo občina ku-

pila poslovno stavbo z državnim denarjem iz razpisa, tega pa ni.

Zgodbe, zgodbice ... Ob vsem tem je pomenljivo, da se je Veber osebno pogodil z nemškim lastnikom Aviotexa za ceno nepremičnine, in to brez uradne cenitve objektov, kar je v telefonskem pogovoru enemu od občinskih svetnikov 6. junija potrdil tudi direktor občinske uprave, ko je dejal, da uradne cenitve še ni, ker ni bila narejena izmera. Zato so svetniki iz vrst opozicije, predvsem SDS, opozarjali, da v primeru, ko se župan dogovori za ceno objekta in to naredi brez uradne cenitve, obstaja sum o zakulisnih dogovorih. Župan zdaj trdi, da je bila uradna cenitev objekta narejena pred podpisom predpogodbe, vendar je več priči, ki lahko tudi na sodišču potrdijo, da uradne cenitve objekta ni bilo pred sklenitvijo predpogodbe, ki je bila podpisana 15. maja 2007. Ko je eden od opozicijskih svetnikov želel videti uradno cenitev, mu je bilo to onemogočeno. Na vpogled so jo dali šele pred približno tremi tedni z datumom izdelave 17. maja 2007, vendar s pojasnilom, da je bila cenitev narejena 15. maja 2007. Zanimivo je, da so na ta dan izdali tudi lokacijsko informacijo. Na občini zdaj zatrjujejo, da so 15. maja zbrali vso dokumentacijo, potrebno za cenitev, da je cenilec takoj ocenil vrednost objekta in da je bila še isti dan sklenjena predpogodba, česar pa ne verjame niti največji laik na tem področju.

Nezakonito To pa še ni vse. Župan se je že vnaprej dogovoril s

Janko Veber sedi na več stolih.

Kolektorjem za višino najemnine, in sicer v višini 3,8 evra za kvadratni meter, kar je v nasprotju z zakonom o javnem naročanju, saj bi moral biti prej objavljen javni razpis za izbiro najugodnejše ponudbe. Tudi to potrjuje sum o nezakonitih dogovorih, še posebno ker kočevski podjetniki plačujejo najemnine v višini od 5 do 9 evrov za kvadratni meter.

Razpis Čeprav se je županu sredi maja tako mudilo, da ni hotel prestaviti izredne seje niti za en teden (kar so zaradi pridobitve potrebne dokumentacije predlagali nekateri občinski svetniki), o čemer smo v našem tedniku že pisali, je celotna zadeva stala dva meseca. V drugi polovici julija pa je z občine pricurrla vest, da je občina zamudila razpis za regionalni razvojni program. Vlogo bi morala oddati na Službo Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko do vključno 26. junija 2007. Čeprav po zakonu

Kočevje si zasluži boljšega župana.

Pred časom je Demokracija »izginila« s prodajnih mest. Bo tudi tokrat tako?

o lokalni samoupravi občinsko upravo usmerja in nadzira župan, je kmalu po objavi te novice svojo krivdo za nastali položaj zanikal in zanjo obtožil svoje podrejene.

Zamuda Najverjetneje je župan dobro vedel, da bo občini na razpisu spodletelo, ker nakup objektov ne spada pod upravičen namen (Ur. l. št. 48/2007 – Razpisna

dokumentacija). To so mu jasno povedali tudi strokovni delavci Regijskega razvojnega centra Kočevje – Ribnica in Regijskega razvojnega centra Novo mesto, vendar jih je grobo zavrnil. Zato je bila oddaja vloge na koncu izpeljana tako, da se je občina na razpis prijavila prepozno, krivdo pa je Veber zvrnil na vodilni uslužbenki občinske uprave. **D**

Res socialdemokrati?

Kočevski župan, poslanec in predsednik kočevskega odbora Socialnih demokratov (SD) Janko Veber zahteva brezpogojno poslušnost članov svoje stranke. Druge stranke ignorira, po naših podatkih večinoma tudi koalicijsko LDS. Vse komisije in odbore (razen nadzornega odbora) vodijo njegovi ljudje. O politiki sodelovanja, širšega povezovanja, upoštevanju drugače mislečih in osebni odgovornosti, ki jo ves čas glasno razglasha SD, ni sledu. Kako ta stranka upošteva načelo demokratičnosti, se je videlo pred nekaj leti, ko je Veber izločil vidne in ugledne kočevske člane te stranke, ker so se mu upali ugovarjati; to so bili ljudje, ki so za Kočevsko veliko naredili in so socialdemokrati po srcu. Ker ima Veber ubogljivo večino v občinskem svetu, o čemer smo se na eni od sej občinskega sveta prepričali tudi sami, z lahkoto doseže potrditev vseh svojih predlogov, tudi če so protizakoniti.

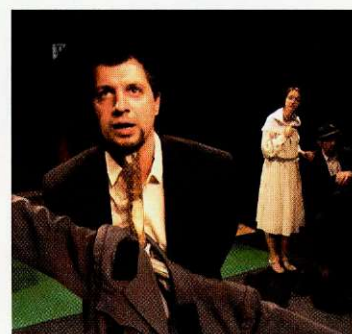
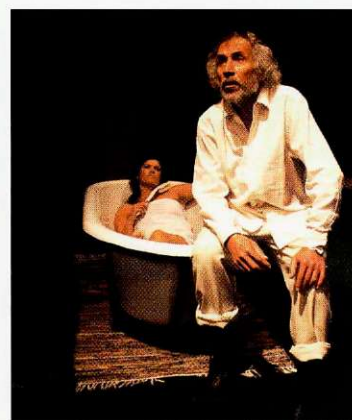
Občina potrebuje poklicnega župana

Konec oktobra so se na delovanje župana in dogajanja v občini na posebni tiskovni konferenci odzvali tudi v območni organizaciji SDS. Predsednik Stane Gabrič (občinski svetnik) je dejal, da bodo v stranki zahtevali imenovanje komisije, ki bi raziskala vse, kar se je dogajalo okoli zamujenega razpisa, predvsem pa naj bi ugotovila dejansko odgovornost. Prepričan je, da bi takšen postopek moral sprožiti župan Janko Veber, še preden je krivdo pripisal vodjema oddelkov v občinski upravi. Kritični so bili tudi do delovanja občinskega sveta, ki deluje podobno kot svet v prejšnjem mandatu. Večina pobud in predlogov svetnikov SDS je preprosto preslišana ali preglasovana, saj je v svetu le šest njihovih članov. Kot slabost štejejo tudi to, da tako velika občina, kot je kočevska, nima poklicnega župana. Občinski svet je pretekli teden potrdil že tretji občinski rebalans proračuna, kar je slovenska posebnost.

Tedni čezmejnega sodelovanja

Lucija Horvat, foto: SNG Drama Ljubljana

Na pobudo avstrijskega ministrstva za evropske in mednarodne zadeve so med 4. in 15. novembrom na različnih prizoriščih v Sloveniji in Avstriji potekali Tedni čezmejnega sodelovanja. Prikazna je bila kulturna raznolikost v prostoru med državama.

Letošnji tedni čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Avstrijo so potekali v znamenju letošnjega evropskega leta enakih možnosti za vse in v duhu prihajajočega evropskega leta kreativnosti in inovacij 2009. Zato so poudarek namenili tudi prepletanju med kulturo in znanostjo. Prireditve so organizirali Avstrijski kulturni forum v Ljubljani, Avstrijski znanstveni inštitut Ljubljana (ASO) in Center Alpe-jadran za čezmejno sodelovanje (AACC) iz Celovca na avstrijskem Koroškem. Veliko pozornosti je bila deležna tudi vloga narodnih manjšin v čezmejnem sodelovanju. V ta namen so pripravili tudi dve okrogli mizi. Prvo, na kateri so govorili o vprašanju kulturne dediščine kot priložnosti za slovensko-avstrijsko čezmejno sodelovanje, je gostila dvorana Slovenskega svetovnega kongresa

v Ljubljani, drugo pa Cankarjev dom v Ljubljani. Na slednji je tema nosila naslov Naša skupna evropska prihodnost – čezmejno sodelovanje v luči slovenskega predsedovanja Evropski uniji.

Teatr Trotamora Tedni čezmejnega sodelovanja so se začeli 4. novembra v Pavlovi hiši v Potrni na avstrijskem Štajerskem, kasneje pa se je slovesnost ob odprtju preselila v slovensko Cankovo. Pomembnejši kulturni dogodek je bil večer samosplovov 9. novembra v Kulturnem domu Nova Gorica z mezzosopranistko Mirjam Kalin in baritonistom Gabrielom Lipušem. V ljubljanski Drami pa je 10. novembra gostovala gledališka predstava Prerok Ilija poljskega dramatika Tadeusza Słobodzianka v izvedbi Teatra Trotamora z avstrijske Koroške v režiji Marjana Stikarja, ki

gledališko skupino Teatr Trotamora iz Roža vodi še od njegove ustanovitve. Predstava, ki je bila slovenska praižvedba in prva avstrijska uprizoritev, je potekala v treh jezikih, v slovenščini, rožanščini in nemščini, in je bila opremljena s podnapisi. Gledališka skupina Teatr Trotamora deluje v okviru Slovenskega prosvetnega društva Rož že od leta 1993, v njej pa sodelujejo poklicni umetniki in gledališki ljubitelji. Igralska zasedba šteje okoli 30 igralcev in nastopa v vsakem projektu v drugačni postavitvi, odvisno od potreb predstave; ekipa profesionalnih sodelavcev na področju režije, glasbe, kostumografije in dramaturgije pa je navadno ista. Vse predstave Teatra Trotamora so v slovenščini, ker pa se predstav v velikem številu udeležuje tudi nemško govoreča publika, se vedno potrudijo, da bi jim sledila

tudi ta. Na ta način je ta zavedna slovenska skupina postala simbol sožitja na Koroškem, vendar s tem ni izgubila svoje identitete.

Prerok Ilija Avtor drame Prerok Ilija Tadeusz Słobodzianek (*1955) je bil rojen v Jeniseju v Sibiriji, odrasčal je v Białymostku, na vzhodu Poljske, blizu Belorusije. Na Jagiellonski univerzi v Krakovu je doštudiral teatrologijo, se ukvarjal s pisanjem gledaliških kritik in bil umetniški vodja gledališč v Kaliszu, Poznaniu in Gdansk. Režiral je lutkovne predstave ter bil hišni dramatik in dramaturg gledališča Teatr Dramatyczny v Varšavi in gledališča Teatr Nowy v Łodzi. Predaval je na Collegium Civitas v Varšavi. Je soustanovitelj in predsednik Fundacije Białegostock »Wierszalin«. Za okvir drame Prerok Ilija je uporabil srednjeveško formo drama-

tiziranega mirakla, skozi katero sugestivno pripoveduje zgodbo, ki se je v resnici zgodila v tridesetih letih na vzhodu Poljske, nedaleč od beloruske meje. Eliaz Klimowicz se je razglasil za preroka in napovedal konec sveta. Njegovi sovaščani so mu vdano sledili, ker jim je v težkem medvojnem času, ko sta vladala lakota in brezup, dajal upanje za boljšo prihodnost. Tik pred drugo svetovno vojno je tisoč vernikov blizu poljsko-ruske (danes beloruske) meje začelo graditi mesto Wierzalin, kjer se človeštvu ne bo treba več bati ničesar – ne vojn, ne revščine, ne sovraštva med ljudmi. Konec sveta je Klimowicz napovedal za 10. 8. 1939, a zgodilo se ni nič. Toda prerokove napovedi so se vseeno na neki način izpolnile, saj se je že čez nekaj tednov začela vojna. Pravoslavna cerkev je delovanje preroka in njegovih vernikov obsodila in jih izobčila. Klimowicz je svoj konec dočakal v sibirskem gulagu, kjer je umrl star 66 let. Njegovi verniki pa ga še danes pričakujejo.

Šlobodzianekova drama V Preroku Iliji se na humoren način prepletajo različni elementi: farsa, burka, poetična drama in tragikomedija. Tema drame je za današnji čas vsekakor primerna, saj raste število verskih fanatizmov vseh vrst. Opraviti imamo s celo vrsto raznih gurujev in padarjev, ki nam, mogoče le zaradi lastne koristi, pridigajo o boljšem svetu, ki bo prišel le, če se bomo držali njihovih nauk. Dramo je Teatr Trotamora prestavil na koroško podeželje, ga odigral v rožanščini po motu »vsaka vas ima svoj glas«. Zaradi specifičnosti

dramskih oseb so igralci govorili tudi v nemščini, jidišu in v »pravi« slovenščini. Poskrbeli so za slovenske in nemške podnapise. Tako v vas pride potujoči judovski trgovec, ki revnim vaščanom ne more prodati ničesar. Omeni le novega preroka Ilijo, ki živi v oddaljeni vasici, zdravi ljudi in jim pomaga v življenjskih stiskah, zato se k njemu napoti veliko ljudi. Prvi obisk se konča brez večjega »uspeha«, na drugem pa želijo, da bi jim blagoslovil križ, ker ga hočejo postaviti sredi vasi, da bi jih obvaroval pred zlom. Potem se romarji spomnijo, da je njihova dolžnost najprej preveriti, ali je novi prerok zares prerok, in sicer tako, da bi ga kot Kristusa pribili na križ. Med seboj si razdelijo biblične vloge in po generaliki, vaji za križanje, odidejo po Ilijo in ta se jim neuspešno upira. Križanje prepreči ženska, ki naj bi jo bil ozdravil obsedenosti s hudičem. Ženska prosi Ilijo, naj ljudem odpusti, kar tudi stori in jim obljubi nebesa.

Za konec seminar Pripravam in vodenju projektov čezmejnega sodelovanja v programih Interreg in Kultura 2007 je bil 14. novembra v Tinjah na avstrijskem Koroškem namenjen seminar, na katerem je sodelovala tudi Slovenska gospodarska zveza (SGZ) iz Celovca. Tedni čezmejnega sodelovanja 2007 so se končali danes, 15. novembra, v rezidenci avstrijskega veleposlanika v Sloveniji, ko so slavističnemu inštitutu Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU) izročili znanstveno knjižno zbirko pokojnega profesorja slavistike na univerzi v Gradcu Stanislausa Hafnerja. **D**

Tedenski utrip

Godalni kvartet Tartini

TARTINI V ARGENTINI Godalni kvartet Tartini je bil oktobra in v začetku novembra na turneji po Argentini. Nastopil je v Salti, Jujuju, Rosariu, Tandilu in Buenos Airesu ter na vseh koncertih navdušil tako publiko kot kritiko. V sobotni izdaji argentinskega dnevnika La Nacion je na kulturni strani izšla odlična kritika koncerta v buenosaireškem teatru Gran Rex. Argentinski glasbeni kritik Juan Carlos Montero je izpostavil njihovo brezhibno in popolno muzikalnost ter izvrstno tehniko. Godalni kvartet Tartini je začel svojo pot kot Godalni kvartet Slovenske filharmonije leta 1983, ko so se štirje vodje godalnih skupin orkestra Slovenske filharmonije odločili, da bogato tehnično znanje in glasbene izkušnje preizkusijo tudi v godalnem kvartetu, ki velja med vsemi komornimi glasbenimi zasedbami za najplemenitejšo, a tudi najboljčutljivejšo zasedbo. Sestavljajo ga prvi violinist Miran Kolbl, drugi violinist Romeo Drucker, violist Aleksandar Milošev in violončelist Miloš Mlejnik. Kvartet je v Argentini gostoval že 2002 in 2005. Tako kot leta 2005 je tudi tokratna turneja potekala v organizaciji argentinske koncertne agencije Mozarteum Argentino in fundacije »El Sonido y el Tiempo Internacional«.

NOVI DEŽELNI POSLOVODJA Enotna lista je s 1. novembra dobila novega deželnega poslovodjo. To je postal Adrian Kert, nekdanji urednik Mohorjeve založbe Celovec, poslovodja Mohorjeve, d. o. o. Celovec-Ljubljana in nekdanji urednik Radia dva (Radio Korotan). Nasledil je Karla Hrena, osrednjega tajnika SGZ. Kert bi službo rad začel z ambicioznim pristopom, bil ombudsman za funkcionarje in skupaj z njimi nasploh izboljšal podobo stranke. »Prepričan sem, da so izboljšave vedno mogoče in potrebne,« pravi Kert, ki je začel z obnovo in osvežitvijo logotipa ter spletne strani (<http://www.elnet.at>), ki ponuja nekaj zanimivih posodobitev, odbornikom pa bo intranet omogočil hitro in udobno izmenjavo informacij. »Rad bi skupaj z odborniki dosegel, da bo EL privlačna stranka za celotno južno Koroško, da se bodo v njej dobro počutili stari in mladi, koroški Slovenci in Nemci, skratka, da bo EL že bolj simpatično, atraktivno in samozavestno gibanje, ki lahko brez vsakršnega diktata zvezne stranke povsem neodvisno zastopa interese južnokoroškega prebivalstva. To je absolutna prednost in edinstvenost EL,« poudarja Kert. V naslednjih mesecih se bo EL posebej posvetila pripravam na občinske in deželnozborske volitve. Za slednje EL naprej zahteva znižanje odstotnega deleža za vstop v deželni zbor. »Relikt iz politične zgodovine, ki je bil uveden zgolj za preprečitev vstopa koroškega Slovencev v deželni zbor, je treba takoj odpraviti, saj prav takšna dejstva ustvarjajo slabo mednarodno sliko Koroške. Čas je, da se tega prav zave tudi Koroška,« pravi Kert.

Adrian Kert, Enotna lista

Po Kirchnerju Kirchnerjeva

Petra Janša, foto: Reuters

Na nedavnih predsedniških volitvah v Argentini je bila soproga dosedanjega argentinskega predsednika Nestorja Kirchnerja Cristina Fernandez de Kirchner že v prvem krogu z veliko večino izvoljena na predsedniški položaj.

Po vseh preštetih glasovih je Cristina Fernandez de Kirchner dobila nekaj manj kot 45 odstotkov glasov. Drugo-uvrščena 50-letna Elisa Carrio, političarka leve sredine, je prejela 23 odstotkov glasov, s 17 odstotki glasov pa ji je sledil 64-letni Roberto Lavagna, nekdanji gospodarski minister. Fernandezovi se s takšnim izidom za predsedniški položaj tako ni treba potegovati v drugem krogu. Glede na argentinsko zakonodajo mora namreč predsedniški kandidat za zmago v prvem krogu zbrati 45 odstotkov glasov volivcev oziroma 40 odstotkov glasov volivcev in 10-

odstotno prednost pred drugouvrščenim. 27 milijonov volilnih upravičencev je istega dne volilo tudi 130 od 257 poslancev spodnjega doma parlamenta, 24 od 72 senatorjev in devet guvernerjev. Na položaj guvernerja pokrajine Buenos Aires, ki je drugi najvplivnejši položaj v Argentini, je bil izvoljen argentinski podpredsednik Daniel Scioli.

Zmaga v prvo Za položaj predsednika Argentine se je poleg Cristine Fernandez de Kirchner potegovalo še 13 kandidatov, ki pa niso imeli večjih možnosti, saj so prvi dami države javnomnenj-

Levosredinska političarka Elisa Carrio

ske raziskave dobro kazale, in sicer najmanj 20 odstotkov glasov več od drugih kandidatov.

Trikratno peronistično senatorko v domovini radi primerjajo z

ikono argentinske politike Evo Peron, ki si s slednjo ni podobna le po dragih oblekah in naličenosti, temveč tudi po odločilnem vplivu na svojega soproga. V tujini jo predvsem radi primerjajo z ameriško senatorko Hillary Clinton.

Fernandezova je te primerjave zavračala, čeprav so ji vidno go-dile in jih je spretno izkoriščala. »Hillary in jaz imava le malo skupnega: obe sva senatorki, odvetnici in soprogi predsednikov, kaj več pa ne,« je dejala v enem redkih pogovorov. »Ne želim, da me primerjajo s Hillary Clinton, z Evito Peron ali s komer koli dru-

Cristina Fernandez de Kirchner je nasledila svojega soproga.

gim,« je poudarila. »Ni boljšega, kot biti sam svoj,« je dodala.

Senatorka Fernandezova, ki ima za seboj 20-letno politično kariero, je tako postala prva izvoljena predsednica Argentine, ne pa tudi prva voditeljica te države. Na predsedniški položaj je bila namreč v Argentini že ustoličena ženska, tretja soproga nekdanjega predsednika Juana Perona, Isabela Peron, in sicer po smrti soproga leta 1974, pred tem pa je bila na podpredsedniškem mestu.

»Zmagali smo z veliko prednostjo,« je 54-letna senatorka v govoru, ki so ga v živo predvajali po televiziji, izjavila nekaj ur po zaprtju volišč. V predvolilni kampanji je predvsem obljubljala ohranitev levo usmerjene gospodarske politike, ki jo je vzpostavil njen soprogo Nestor Kirchner, kaj določnejšega pa »La Cristina«, kot jo imenujejo Argentinci, ni ponudila.

»Spremembe se šele začnajo,« je bilo njeno geslo, kakšne natančno naj bi bile, pa ni povsem jasno. Tako je Fernandezova le nejasno govorila o novih delovnih mestih, krepitvi demokratičnih institucij in financiranju novih šol, bolnišnic in avtocest.

Kljub temu so »Argentinci volili Fernandezovo, saj bodo primerjali sedanje stanje z letom 2002«, je dejal argentinski politolog Eduardo Fidanza, in to kljub temu, da je bila po poročanju argentinskega tiska nezainteresiranost volivcev velika kot še nikoli. Med 13 preostalimi predsedniškimi kandidati po oceni Fidanze ni bilo pravega voditelja, čeprav je med volivci obstajala velika želja po njem. Po javnomnenjskih raziskavah so poslanki Carriovi, ki je tako kot na volitvah 2003 stavila na boj proti korupciji, pripisovali okoli 15 odstotkov glasov, nekdanjemu gospodarskemu ministru Robertu Lavagni pa 11-odstotno podporo. Lavagna, ki je sodeloval s predsednikom Kirchnerjem, nato pa se je z njim zaradi različnih pogledov glede proračunske in davčne politike razšel, tako ni imel velikih možnosti za zmago.

Izzivi za predsednico Cristina Fernandez de Kirchner bo svoje ga moža na položaju nasledila 10. decembra. V prihodnosti se bo morala soočiti z mnogo manjšimi

izzivi kot njen soprogo, ko je leta 2003 zasedel predsedniški stolček.

Takrat je bila Argentina v najhujši gospodarski krizi, saj je zaradi 100 milijard državnega dolga večina Argentinev čez noč ostala brez dveh tretjin prihrankov. Takratni predsednik Fernando de la Rúa je moral dve leti po izvolitvi zaradi množičnega bega kapitala blokirati vse bančne račune. Finančna kriza ga je prisilila k odstopu 20. decembra 2001. Naslednja dva tedna so vladali različni t. i. provizorični predsedniki. Po mnogih protestih je bil 2. januarja 2002 začasni predsednik izbran Eduardo Duhalde. Nova argentinska

Mnogi jo vidijo kot novo Evito.

Nemiri v času argentinske krize

Prepad med bogatimi in revnimi ostaja velik.

»Predsednicaaaa ... Vem, da ste bili do sedaj navajeni drugače, vendar je prišel čas, da se to spremeni,« je Cristina F. de Kirchner izjavila na enem od redkih nastopov.

vlada je začela podpirati domačo industrijo in nadomeščati uvožene izdelke z domačimi. Tudi nov tečaj pesa je bil za domačo ekonomijo vzpodbudnejši. Povečal se je izvoz osnovnih izdelkov, kakor sta žito in meso. Leta 2003 je bil za predsednika izvoljen Nestor Kirchner. Nadaljeval je s protekcionistično politiko in nacionaliziral določena privatizirana podjetja. Država je tako poplačala svoj dolg Mednarodnemu denarnemu skladu (IMF). Kirchnerjeva priljubljenost je takrat zrasla, saj ga je podpiralo več kot 60 odstotkov volivcev.

A gospodarska rast se je medtem začela upočasnjevati, Kirchnerjeva priljubljenost pa upadati.

Njegova žena se bo tako morala soočiti z najmanj tremi problemi, ki ta čas pestijo državo; pritok denarja v državno blagajno peša, občasno se pojavlja pomanjkanje pri preskrbi z električno energijo in nihče ne verjame podatku o 8,6-odstotni inflaciji, saj naj bi bila ta po podatkih strokovnjakov bistveno višja. O tem so takoj po volitvah pisali tudi mednarodni časniki, kot so The Economist, Financial Times in The Washington Post.

Argentinci se v državi, kjer prepad med bogatimi in revnimi ostaja velik, tako soočajo s kruto realnostjo, ko četrtina od 40 milijonov prebivalcev živi pod pragom revščine. Ta je posledica visoke

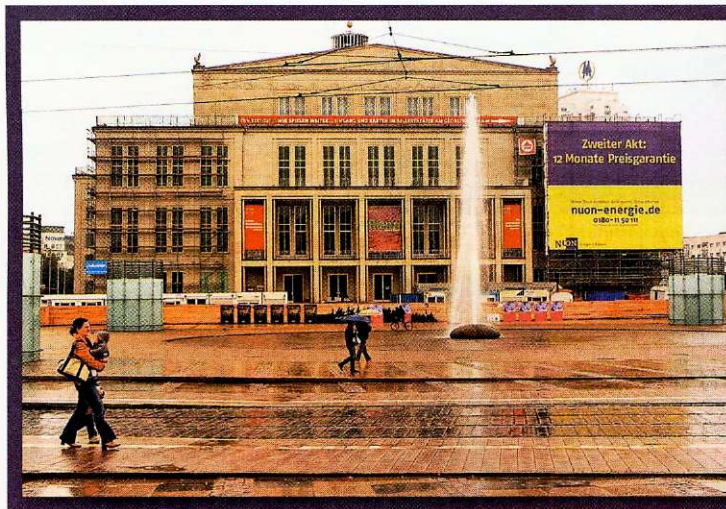
inflacije, energetske krize in še vedno obotavljajočih se investicij.

Latinski fenomen Čeprav se na mednarodnem spletu pojavljajo dokumentirani posnetki o klientelističnih primerih kupovanja glasov za novo predsednico, ti so bili vredni 50 pesov, kar je 11 evrov, pa so iz sveta medtem deževale čestitke novi argentinski predsednici. Fernandezovi je med prvimi čestital venezuelski predsednik Hugo Chavez in v telefonskem pogovoru z njo dejal, da je Venezuelce ob tej lepi zmagi preplavilo veselje. »To je zmaga latinskoameriških žensk, saj so ženske tiste, ki bodo rešile svet,« je dejal Chavez v pogovoru s Fernandezovo. Ob tem je izrazil upanje, da bosta državi še poglobili stike, so sporočili iz njegovega urada.

Fernandezovo je poklical tudi brazilski predsednik Luiz Inacio Lula da Silva. Iz njegovega urada so sporočili, da je Fernandezova predsedniku Luli da Silvi obljubila, da bo obiskala Brazilijo. Datuma obiska niso sporočili. Brazilija in Argentina sta pomembni gospodarski partnerici, blagovna menjava pa je v prvih devetih mesecih letošnjega leta znašala 17,7 milijarde dolarjev. Argentinska predsednica je v po-

nedeljkovem prvem televizijskem pogovoru po zmagi za televizijo Todo Noticias med drugim želela vse najboljše ameriški senatorki Hillary Clinton pri njeni kandidaturi za predsedniško nominacijo demokratske stranke. Ob tem se je za veliko podporo zahvalila tudi svojemu možu, zdaj že nekdanjemu argentinskemu predsedniku Nestorju Kirchnerju.

»Kraljica Cristina«, tako se glasi zadnja biografija avtorice Olge Wornat, v kateri ta novo izvoljeno predsednico označuje za neupogljivo, inteligentno, polemično in ambiciozno žensko, je nedvomno izrabila prav zadnji atribut. Argentinci so torej izvolili svojo novo »santo Evito«. **D**

Obnovljena dama

Prenova leipziške opere, za katero so porabili 9,5 milijona evrov, je končana. Slovesnega odprtja prenovljene palače se je udeležilo več tisoč ljudi. Prva premiera bo opera Rienzi Richarda Wagnerja, delo torej, ki je bolj redko na repertoarju. Vodstvo je navdušeno nad opravljenim delom in pravi, da je 200 delavcev v minulih enajstih mesecih hiši vrnilo izvirno podobo, kakršno je imela opera pred odprtjem v letu 1960. Na novo so uredili avditorij in sedišča.

Operacija Skupina indijskih kirurgov je uspešno operirala dveletno indijsko deklico, rojeno s štirimi rokami in štirimi nogami ter z nekaterimi dvojnimi organi

pa ostala združena z medenično kostjo. Ločili so tudi obe hrbtenici. Več kot 27-urna operacija je šele začetek operacijskih posegov, saj bodo morali kirurgi ločiti še druge organe in rekonstruirati medenični obroč. Po mnenju kirurške ekipe ima deklica 75 do 80 odstotkov možnosti, da preživi.

Zgodovinsko Savdski kralj Abdulah se je v Vatikanu srečal s papežem Benediktom XVI. To je bil prvi obisk savdskega monarha v Vatikanu. Srečanje je potekalo v prijetnem ozračju. Sogovornika sta se osredinila predvsem na medverski in medkulturni dialog, dotaknila pa sta se tudi bližnjevzhodne krize in se strinjala, da je treba najti rešitev, posebno pri

sporu med Izraelci in Palestinci. Savdska Arabija in Vatikan doslej nista imela diplomatskih stikov.

Aretacije Italijanska vlada je 'obglavila' panevropsko teroristično mrežo, ki je novačila samomorske napadalce za Irak in Afganistan. V okviru akcije so v Italiji, Franciji, Veliki Britaniji in na Portugalskem skupno aretirali 20 domnevnih teroristov. Skupino so večinoma sestavljali Tunizijci,

policijska operacija pa je potekala v sodelovanju z varnostnimi silami nekaterih drugih držav. Med aretacijami v Italiji je policija med drugim odkrila daljinske

elektronske sprožilce, strupe, navodila za gverilsko tehniko bojevanja in dokaze o psiholoških treningih. Tarče napadov naj bi bile zmerne muslimanske države pa tudi Irak in Afganistan.

TUJI TISK

The Times

Kožna bolezen

Angleški dermatolog trdi, da je Karel Marx bolehal za kožno boleznijo, ki sicer izzove težke psihične posledice, kot je gnus do samega sebe. Tako piše Sam Shuster v svojem članku v British Journal of Dermatology. To bole-

zen je opisal francoski zdravnik Alfred Velpeau, latinsko pa se imenuje hidradentis suppurativa in je bolezen žlez, ki izločajo pot. Prizadeti deli kože so pokriti z izpuščaji, lisami in ognjoki. Zdravniki so jih imenovali furunkuli, karbunkuli in čiri. Toda ti izpuščaji so bili preveč obstojni in recidivi so se dogajali preveč pogosto, da bi jih lahko imenovali tako. Dermatolog se je seznanil z Marxovo kartoteko in odkril, da se je začel zaradi karbunkulov pritoževati pri 46 letih, verjetno pa je, da je zaradi njih trpel že prej. Bolečine, ki jih je trpel, mu pogosto niso dale delati. Zdravila niso pomagala, edina tolažba so bile njegove izpovedi Engelsu, da je njegova bolezen prav proletarska.

Die Welt

Cepljenje

Epidemija debelosti je zajela Ameriko, Nemčijo in mnoge druge države. Neki ameriški znanstvenik meni, da je proti temu našel pojasnilo. Pravi, da te epidemije ne gre pripisovati samo kalorični prehrani in življenju s premalo

gibanja. Virolog je pri preučevanju vzrokov za debelost odkril, da imajo pri tem svojo vlogo tudi virusne infekcije. »Prišel je čas, da bi izdelali cepivo proti debelosti,« pravi Richard Atkinson, direktor znanstvenoraziskovalnega centra za raziskovanje debelosti v Richmodu v ZDA. Danes je znanih že pet virusov, ki napadajo živali, in trije, ki napadajo človeka. Spadajo v skupino adenovirusov in imajo vpliv na prebavo in izmenjavo hranilnih snovi v celicah. Posebno prepričljive so bile raziskave na dvojčkih. Če je bil eden od dvojčkov nosilec adenovirusa in drugi ne, je bil prvi težji in je imel večjo maso maščevja kot drugi.

Najdražji Največje kitajsko naftno podjetje Petrochina je prvo podjetje na svetu, ki je na kitajski borzi v Šanghaju doseglo vrednost bilijon dolarjev. Delnice največjega kitajskega naftnega konglomerata, ki je hčerinsko podjetje družbe China National Petroleum Corporation (CNPC), so prvi dan kotiranja na borzi v Šanghaju potrojile svojo vrednost. S prvo javno prodajo štirih milijard delnic je družba dosegla dobiček v višini 8,94 milijarde dolarjev.

Vsi na kolo Južna Koreja, ena najrazvitejših držav v Aziji, se je prometnih težav lotila staromodno: prebivalce spodbuja, naj se vozijo s kolesi. Vlada meni, da je kolo idealno sredstvo v boju proti prometnim zamaškom, onesnaževanju zraka in naraščajočim cenam nafte. Ob tem so napovedali tudi povečanje površin, namenjenih kolesarjem, in spremembo predpisov. Spodbujanje uporabe koles je namenjeno tudi skrbi za zdravo in kakovostno

življenje. Zdaj pričakujejo, da bo imel do leta 2015 vsak četrti Južnokorejec svoje kolo, medtem ko ga ima sedaj komaj vsak sedmi. Na Japonskem ima kolo okoli 60 odstotkov ljudi, v Nemčiji 74, na Nizozemskem pa 75 odstotkov.

Konec časti Drugo največje slovaško mesto Košice se je odločilo, da nekdanjemu sovjetskemu voditelju Stalinu odvzame status

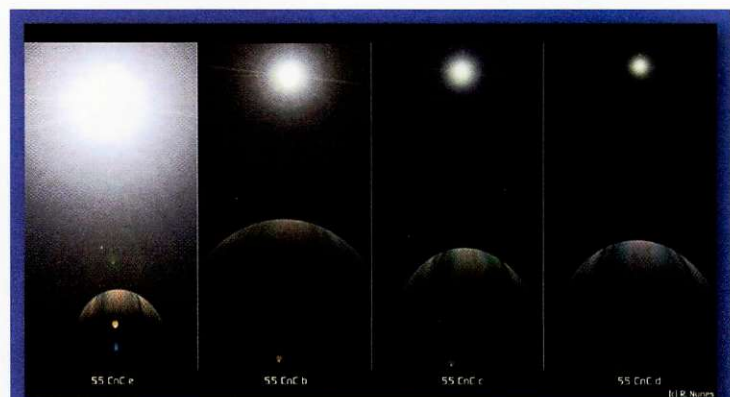

častnega meščana, in to več kot 50 let po njegovi smrti. Mestni svetniki so se odločili, da nekdanjemu sovjetskemu diktatorju odvzamejo omenjeni naziv, potem ko so moralno ovrednotili zgodovino. O podobnem ukrepu

so razpravljali že leta 2001, vendar ga niso sprejeli, pa tudi pri tokratnem odločanju odvzema častnega naziva niso podprli vsi mestni svetniki Košic.

Stalinu, ki je umrl leta 1953, so naziv častnega meščana mesta Košic podelili leta 1947 v znak zahva-

le za osvoboditev mesta, ki so ga proti koncu druge svetovne vojne osvobodile enote Rdeče armade. Mestni svetniki Košic so naziv častnega meščana odvzeli tudi nekdanjemu češkoslovaškemu komunističnemu premierju in predsedniku Klementu Gottwaldu.

Nov planet

Astronomi so odkrili planet, ki kroži okrog soncu podobne zvezde, ima približno 45-kratno maso Zemlje in zvezdo 55 cancri obkroži v 260 dneh. Planet, ki so ga odkrili s še štirimi že prej znanimi planeti, je v ozvezdju Raka in kroži v tako imenovanem območju, primernem za življenje, kjer bi lahko obstajala tekoča voda in mile temperature, vendar je bolj podoben Saturnu kot Zemlji, zato okolje verjetno ni primerno za življenje. Odkrili so ga po skoraj dveh desetletjih opazovanj s teleskopi. Zvezdi najbližji planet naj bi bil podoben Neptunu, najbolj oddaljen pa Jupitru. Sistem je tako postal prvi znan petdelni planetarni sistem zunaj našega Osončja. Znanstveniki še vedno niso izključili možnosti, da bi ob izboljšanju tehnologije v tem sistemu našli Zemlji podoben planet. Po njihovem mnenju zadnje odkritje kaže, da naše Osončje nikakor ni edinstveno.

VIR: STA

TUJI TISK

The Woman Times

Rehabilitacija

Mračna zgodba o zakonski nezvestobi, čarovništvu in umoru se lahko konča danes, po 225 letih, z odločitvijo o rehabilitaciji zadnje čarovnice. Anna Göldi je bila usmrčena, potem ko jo je sodišče v mestu Glarus obsodilo za krivo

čarovništva. Skupina aktivistov, med katerimi so novinarji, pravniki in člani parlamenta, zahteva uradno rehabilitacijo in trdi, da je obsojenka žrtev lokalne Cerkve in sodišča. »Oblasti se morajo opravičiti za to zgodovinsko nepravilnost in vzeti nase odgovornost za to, da je bila zaradi sodišča obsojena nedolžna oseba,« je dejal poslanec Walter Hauser, pobudnik kampanje. V dokumentaciji sodišča je namreč našel dokaze za to, da se je je znebil njen delodajalec, s katerim je zanosila, ker je hotela objaviti njuno zvezo. Delodajalec jo je obdolžil, da je hotela zastrupiti njegova dva zakonska otroka. Služkinjo so mučili in prisilili, da je vse priznala, potem pa obglavili.

The Herald Tribune

Bogati v London

Pod Putinom ruski poslovneži cvetijo in število milijonarjev raste iz leta v leto. Rusko gospodarstvo se razvija, Putin pa s trdo roko nadzoruje oblast, vendar kljub temu mnogi bogataši še vedno ne verjamejo, da so njihov denar in družine

na varnem. Pribežališče zanje je postal London. Rusi vlagajo milijarde v nepremičnine, da bi se utrdili v Veliki Britaniji. Ta naloga je zdaj še bolj kot kdaj koli prej pomembna, saj se Putinov drugi mandat bliža koncu, zato vlada negotovost glede razmer, ki bodo nastopile po pomladanskih predsedniških volitvah. Večina Rusov, ki živijo v Londonu, se trudi biti čim bolj neopazna, toda njihova povečana navzočnost se občuti. Lani so kupili 316 nepremičnin, najcenejša med njimi je stala dva milijona dolarjev. Leta 2000, ko je Putin postal predsednik, so Rusi v Veliki Britaniji kupili »le« 65 objektov. Nepremičnine v Londonu ima skupno 300.000 Rusov, med njimi dvanajst novopečenih ruskih milijarderjev.

Mag. Radovan Žerjav

Avtoceste smo začeli graditi prav šele proti koncu

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Radovan Žerjav se je rodil 2. decembra 1968 v Mariboru. Diplomiral je iz kemijske tehnologije. Ob delu je leta 1996 študij nadaljeval na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo v Mariboru, kjer je z uspešnim zagovorom naloge »Analize reakcijskih in separacijskih metod pri proizvodnji biodieselskega goriva« leta 2003 postal magister znanosti s področja kemijske tehnologije. V Nafti Lendava je opravljal številne odgovorne naloge. Marca 2007 je bil imenovan za direktorja družbe Nafta Biodizel, d. o. o., ki je bila ustanovljena za vzpostavitev proizvodnje biodizla v skupini Nafta Lendava. Še ne 39-letni minister Radovan Žerjav je 12. septembra nasledil prometnega ministra Janeza Božiča, ki je s tega mesta odstopil. Pogovor z novim ministrom kaže, da je v delo resorja, ki ga vodi, prinesel svežino, ki temelji predvsem na strokovnih in menedžerskih izkušnjah. Je član SLS.

Zdaj ste si verjetno že ustvarili podobo o delu ministrstva, ki ga vodite. Kako bi ocenili stanje na ministrstvu?

Moram reči, da imam dobre sodelavce in sem se prav odločil, ko nisem sprejel odstopa dr. Petra Verliča z mesta državnega sekretarja. To je bila nedvomno dobra poteza, s katero sem na neki način zagotovil kontinuiteto. Prišel sem namreč z drugega področja in se mi je zdelo modro, da dr. Verlič, ki področje ministrstva nedvomno dobro pozna, ostane in mi pomaga predvsem pri strokovnih vprašanjih. Kar se tiče drugih sodelavcev, tu mislim predvsem na direktorje direktorátov, moram reči, da so strokovno zelo dobro podkovani in zelo delavni. Pravzaprav nimam z nobenim težav. Nekoliko sem spremenil sestavo kabineta, kjer je prišlo do nekaterih zamenjav, ki pa niso drastične. Osebo sem zadovoljen in moram povedati, da sem bil zelo pozitivno presenečen nad sprejemom, ki sem ga doživel na ministrstvu.

Ali načrtujete še kakšne kadrovske spremembe na področju, ki ga vodite?

Uvodoma sem opisal prvi vtis, ki sem ga dobil po slabih dveh mesecih sodelovanja. Sicer pa so nekatere stvari še odprte,

postavil sem časovne roke za njihovo dokončanje, pravo meritev dobrih ali slabih vodij pa bomo lahko ugotavljali šele čez nekaj časa. Tu bomo pogledali, ali posamezne službe spoštujejo roke za posamezne opravila, kot sem jih postavil. Za zdaj jih spoštujejo in to me veseli.

V javnosti so precej odmevale kadrovske spremembe v vodstvu Darsa. Razlogov zanje, še manj krivde, niste pojasnjevali, v dolenjskem lokalnem časniku pa so med drugim zapisali, da je »politično oziroma strankarsko nepovezanega strokovnjaka zamenjal funkcionar SLS«. Namigovali so torej na politične igrice. Nekdanji predsednik uprave Rajko Siročič pa je v daljšem pogovoru za omenjeni časnik dejal, da »ne ve, kakšne kupčije so bile zadaj«. Sprašujem vas, ali so bile res kakšne kupčije.

Nobeni politični igrice ali kupčij ni bilo. To zagotavljam s polno odgovornostjo in to zagotovo ni res. Odločitev je bila osebno moja, seveda v dogovoru tako s predsednikom vlade kot drugimi koalicijskimi strankami. Moja ocena je, da smo izbrali odlično, kompetentno, dobro in mlado ekipo, predvsem pa je izredno pomembno to, da po vseh tovrstnih očitkih imenovani strokovnjaki v vodstvu Darsa niso povezani z nobenim od gradbenih podjetij. Moja osnovna želja je bila, da na ta mesta imenujemo osebe, ki so neodvisne od tega. Pri tem ne govorim o politični pripadnosti, govorim o neodvisnosti od gradbenih lobijev, čeprav mi ta beseda ni najbolj všeč. Besede niti ne poznam dobro, saj v dejavnosti, kjer sem pred tem delal, lobijev ni in mi je to pojmovanje pravzaprav neznano. Tudi iz tega razloga sem se zamenjav in urejanja zadev lotil tako, kot sem se. Trdno sem prepričan, da sem naredil prav. Novo imenovani predsednik uprave Darsa Tomislav Nemec je odličen organizator in zelo dober poznavalec poslovnih procesov, magister, hkrati pa ima odlično pomoč s strani dr. Žana Jana Oplotnika, ki je doktor znanosti s področja ekonomije. Gospod Rigler pokriva strokovni del skupaj z Alešem Hojsom, ki je kot edini v novi upravi ostal iz časov prejšnje. Prepričan

sem, da je vzpostavljena odlična ekipa, ki bo Dars znala voditi predvsem transparentno in z veliko odgovornostjo do denarja, ki ga država vlaga v avtocestni križ.

Ali nameravate kaj spremeniti tudi v nadzornem svetu Darsa? Ali držijo informacije nekaterih, da že razmišljate o odstopu, ker naj se Andrej Bajuk, predsednik NSi, ne bi strinjal z zamenjavo predsednika Francija Slaka?

Glede članov nadzornega sveta stvari še niso dokončno dogovorjene, smo pa zelo blizu dogovora. Moje stališče je znano in sem ga že večkrat ponovil. Menim, da je treba zamenjati tudi vodenje nadzornega sveta Darsa, saj bi na takšen način stvari postavili res na nove temelje; zgodovino je treba pustiti ob strani in graditi na novo. Prepričan sem, da bo dogovor kmalu sprejet in bodo tudi te stvari kmalu udejanjene.

Obstajajo kakšne napetosti, zaradi katerih bi odstopili z mesta ministra ali vsaj razmišljali o tem, kakor so poročali nekateri?

Za zdaj ni te potrebe, ker se bomo dogovorili.

Nekateri opozarjajo, da bi treba zamenjati tudi vodilne v drugih organizacijah (DDC ...), kjer naj kadri, večinoma nastavljeni v času prejšnjih vlad, ne bi delali v korist načrtov zdajšnje vladne ekipe. Ste s tem oziroma z njihovim delom že seznanjeni in kakšne načrte imate na tem področju?

Tovrstna vprašanja se vedno znova postavljajo. Kar se tiče Družbe za državne ceste (DDC), je dejstvo, da direktorju poteče mandat februarja prihodnje leto, do takrat pa zagotovo ne bomo ničesar spreminjali. Ko bo prišel ta čas, se bomo z direktorjem usedli in se pogovorili o vsem, kar bo potrebno. Kar se tiče Direkcije RS za državne ceste (DRSDC), moram reči, da je direktor Vili Žavrlan pred časom sam izrazil željo, da bi po osmih ali devetih letih predal vodenje in bi v dogovoru, ko bo do njega prišlo, odšel drugam. Direktorja sem sicer prosil, da bi svoje delo opravljal vsaj do konca mandata ministra in te vlade, vendar stvari na tem kadrovskem področju še niso dokončno dogovorjene.

► **Kako pa komentirate namigovanja o različnih povezavah med državnimi službami ali ustanovami v njeni lasti na tem področju ter povezavami s cestnimi lobiji?**

O tem se res veliko govori, vendar oprijemljivih dokazov za to ni. Osebo izvajalca na tem področju ne zamerim ničesar, saj gre za gospodarske družbe, ki težijo k dobičku in razvoju tako kot vse druge. Po drugi strani pa morata ministrstvo in Dars kot vedno zagovarjati interese države, davkoplačevalcev in z denarjem, ki ga imamo na razpolago za graditev cest, ravnati gospodarno in odgovorno, kolikor je najbolj mogoče. To ni naloga izvajalcev graditve, to je naša prioriteta naloga, zato moramo poskrbeti, da bomo izvajalcem lahko parirali. To je ključno pri tem. Druga stvar, ki bi jo pri tem vprašanju želel izpostaviti, pa je, da mo-

matiki, zakaj je graditev avtocest tako draga. Tretja stvar pa je, da so marsikateri lastniki zemljišč na trasi avtocest izsiljevali, zahtevali visoke cene za svoja zemljišča in podobno. Tudi zaradi tega se nam zdaj odmika rok, do katerega bi moral biti zgrajen del avtoceste okrog Trebnjega, ki je pravzaprav edini odsek, za katerega že skoraj z gotovostjo vemo, da ne bo končan v prihodnjem letu. Vse drugo v t. i. avtocestnem križu bo končano do konca leta 2008. Izjema je torej le odsek mimo Trebnjega; rok se je podaljšal tudi zaradi posameznikov, ki zemljišč niso želeli prodati, pa zaradi razpisov, pritožb in podobnih zgodb, ki jih vedno znova poslušamo. To so tri dejstva, ki jih vidim kot razlog za tako drage avtoceste. Kakšen delež ima katera od teh treh zadev, je seveda težko oceniti, ampak razlogi za to so prav gotovo tudi v tem.

Bilo bi nesprejemljivo, če bi spremenili zdajšnji način financiranja graditve avtocest in nehali graditi avtocestni križ. To bi bil samomor.

ramo znati brzdati apetite izvajalcev, se postaviti z argumenti, dejstvi in analizami, da bomo lahko parirali izvajalcem, ki so očitno doma v svojem poslu. Naslednje dejstvo, ki ga želim omeniti, pa je, da se je skozi Darsov denar, če lahko temu tako rečem, marsikdaj naredil tudi kakšen projekt, ki ni povsem povezan z avtocestami. Tu gre za kakšno od povezovalnih cest ali infrastrukturni del, ki je bil seveda v dobro občanov in občin, res pa je, da odstopa od osnovnega načrta oziroma namena, za kar je bil prvenstveno ta denar namenjen. Govorim seveda o proble-

Ko sva že pri avtocestah, kako pa je s tem v Prekmurju?

Kar se tiče prekmurskega avtocestnega kraka bo krak Beltinci–Pince končan avgusta 2008, od Maribora do Beltincev, se pravi celoten pomurski avtocestni krak, pa do konca leta 2008. To pomeni, da se bom jaz kot Lendavčan decembra 2008 peljal v Ljubljano po avtocesti.

Ali je to realna napoved in kakšni so načrti za druge dele avtocest v državi?

To je povsem realno. Sicer pa se na Go-

renjskem gradita dva odseka; odsek Peračica–Podtabor bo odprt v tem mesecu. Temu bo sledila rekonstrukcija starega dela avtoceste. Odsek Vrba–Peračica bo po načrtih zgrajen novembra 2008. Dolenjski del celotnega kraka, kjer sta odprta še dva odseka, bo končan, kot kaže zdaj, v začetku leta 2009, odsek Lešnica–Kronovo pa do konca prihodnjega leta. Če potegnemo črto, lahko ugotovimo, da bo avtocestni križ v celoti zgrajen do konca leta 2008 z izjemo dela okrog Trebnjega, kjer bodo dela končana v začetku leta 2009.

Kako pa je s šentviškim predorom v Ljubljani?

Še vedno vztrajamo, da bi bila dela končana junija ali julija 2008, pred začetkom turistične sezone torej, ker bo sicer nastala prometna zmeda.

Kakšno je vaše stališče do zadolževanja Darsa, o čemer je v javnosti kar precej pomislekov?

Po mojem prepričanju je to pravzaprav edina možnost, da bomo avtoceste dobili v tako kratkem času. Vse drugo bi bilo pravzaprav nesprejemljivo za našo državo. Vedeti je treba, da se je v času, ko se je graditev začela, gradilo zelo počasi zato, ker je bila graditev financirana iz državnega proračuna. Zdaj proti koncu, ko se je sistem financiranja spremenil, smo pravzaprav šele začeli prav graditi avtoceste. Če se to ne bi spremenilo, v Sloveniji ne bi bilo gospodarske rasti, kakršni smo danes priče. Ko bo prihodnje leto avtocestni križ končan, z izjemo na Dolenjskem, kakor sem že dejal, bo gospodarska rast še toliko večja, saj bodo te prometnice v Slovenijo pripeljale tuje investicije in gospodarski razvoj nasploh. To pa je tisto, kar smo ves čas želeli. To je generator razvoja in gospodarske rasti, ki je zdaj bistveno večja, kot je bila v preteklih letih. Res pa je, da se zdaj pojavlja problem inflacije, vendar menim, da bi bilo nesprejemljivo, če bi se odločili in ustavili zdajšnji način financiranja graditve avtocest in avtocestnega križa ne bi končali. To bi bil samomor. Graditev je treba končati, strinjam pa se seveda s tistimi, ki trdijo, da je treba hkrati vzpostaviti nov sistem cestninjenja, ki nam bo zagotovil varno vračanje posojil. S tem se absolutno strinjam in za to si tudi prizadevam.

Katero možnost zagovarjate na področju cestninjenja? Morda vinjete, kot jih imajo v Avstriji?

Ne, tega ne. Akcijski načrt je sprejet, zajema pa cestninjenje v prostem prometnem toku s satelitskim sistemom oziroma signalom, kar je edino modro. To je edina prihodnost. Projekt je zastavljen dvofazno. Prva faza bo speljana do sredine leta 2009, pri čemer bi zajeli najprej tovorni promet, nato do konca leta 2010 še osebna vozila. Projekt je dobro zastavljen

in ga na ministrstvu zelo dobro spremljamo. Prav v teh dneh smo objavili razpis za svetovalca, ki nam bo pomagal na tem področju, saj gre za zelo pomemben projekt, pri katerem si ne moremo dovoliti spodrsllaja.

Kako pa je z razvojem regionalnih cest, saj ne živimo vsi ob avtocestah? Kakšni so načrti na tem področju?

Poleg avtocestnega križa so iz mojega zornega kota pomembne predvsem razvojne osi, to je tretja, tretja a in b ter četrta razvojna os. Trase zanje se postavljajo v prostor, kar poteka zelo intenzivno. Aktivnosti tudi na tem področju intenzivno potekajo, res pa je, da finančne konstrukcije še niso popolnoma zaprte. Prav gotovo bomo morali pri tem uporabiti tudi druge načine financiranja. V nobenem primeru pa ne bo prišlo do zadolževanja, ampak bomo morali stvari urediti z javno-zasebnim partnerstvom. Mislim, da je to mogoče. Vedeti je treba, da gre tudi pri teh oseh za ceste, ki so skoraj po celotni dolžini tri- ali štiripasovnice, podobno kot avtoceste, poleg tega bodo potekale po terenu, ki je zelo zahteven.

Kakšno je vaše stališče do lastninjenja Luke Koper, njenega povezovanja in morebitnega zunanjega poslovnega partnerja?

Moje mnenje je pri tem jasno. Luka Koper mora ostati slovenska, večinski delež mora ostati slovenski, kot je to zdaj. V nobenem primeru je ne smemo nikomur podariti, prodati, dati ali kaj podobnega. Luka Koper mora biti slovenska zato, ker je to ena redkih gospodarskih družb v Sloveniji, ki jo vidim kot biser. Takšnih družb imamo v državi zelo malo. Krka pa Gorenje, naprej pa moram že razmišljati. Luka Koper je to definitivno. Luka je slovenska, ima potencial, odlično lokacijo in možnost velikega razvoja, seveda v povezavi z železnicami. S tem se strinjam. Če sem zdaj prešel na železnice in železniško javno infrastrukturo, pa menim, da Slovenija ob vseh težavah, ki jih ima na cestnem delu, tega zaloga prav gotovo ne bo mogla sama financirati. Ocene so, naj bi posodobitev in dograditev javne železniške infrastrukture stala več kot 9 milijard evrov, kar je več kot avtocestni križ, ki bo stal od 6,5 do 7 milijard evrov. 9 milijard evrov Slovenija sama ni sposobna investirati, zato menim, da je treba poiskati javno-zasebno partnerstvo. Pri tem ne bi a priori izpostavljaj družbe Deutsche Bahn. Naj bo tukaj tisti strateški partner, ki bo najboljši in bo ponudil največ. Zavzemam se za mednarodni razpis, nanj pa naj se prijavijo vsi zainteresirani.

Kdaj, menite, bo ta mednarodni razpis objavljen?

Pričakujem, da bo to v prihodnjem letu oziroma še v mandatu te vlade.

Zagovarjamo interese države, davkoplačevalcev in da z denarjem, ki ga imamo na razpolago za graditev cest, ravnamo gospodarno in odgovorno.

Predstavniki nemške družbe so se sešli že z vašim predhodnikom Božičem. So vas tudi že poiskali?

Za zdaj še ni bilo nobenih stikov, stvari so se nekoliko umirile, prepričan pa sem, da bo prej ali slej do pogovorov prišlo. Poudarjam, da moramo najti partnerski odnos. Govorilo se je sicer o ustanovitvi holdinga, čeprav o tem ne bi govoril; zavzemam se za partnerski odnos med železnicami, Luko Koper, Intereuopo in mogoče tudi letališčem. Zakaj pa ne? Logistične povezave je treba urediti, za to pa morajo biti poslovni odnosi jasno opredeljeni.

Nobene prodaje torej?

Ne. Za to ne vidim nobene potrebe.

Ali obstaja še kdo, ki bi poleg Deutsche Bahna lahko pristopil k temu partnerstvu oziroma ali kdo protežira to nemško podjetje?

Ne, zakaj pa bi? Medijsko je bilo to tako izpostavljeno, da je bilo videti, kot da so stvari že dogovorjene, in to pod mizo. Poudarjam, da tega ni. Prišlo bo do transparentnega mednarodnega razpisa, prijavil se bo lahko, kdor se bo želel. Ali bo to francoska družba ali nemška, avstrijska ali italijanska, pri tem ni nobenega zadržka. Ključno pa je, da imamo od slovenskih družb, kot so Luka Koper, železnice in podobno, največ slovenski državljani. Zakaj bi to zdaj nekomu podarjali?

Na Slovenskih železnicah se zapleta pri vodenju družbe. Kakšni bodo vaši nadaljnji koraki v zvezi s tem?

Petra Puhana, ki je zadnje mesece vodil železnice, sem že prej dobro poznal, saj sva sodelovala, še preden sem prišel na ministrstvo, in sicer v upravnem odboru zavo-da za obvezne rezerve, kjer je bil gospod Puhan predsednik, jaz pa član, bil pa je tudi član nadzornega sveta Nafta Lendava. Zelo dobro sva sodelovala, zato se mi njegov zdajšnji hitri odstop zdi poslovno nekorekten. Njegovo odločitev sicer sprejemam, jo pa zelo obžalujem. Ko sem prevzel vodenje ministrstva, sem prevzel ministrstvo z ekipo. To sem kar dobro poznal, vedel sem za šibke in močne točke. Na področju železnic sem menil, da so v dobrih rokah in da je gospod Puhan pravi človek na pravem mestu. Potem je prišlo do njegovega nepredvidenega odstopa in to ni najboljšo. Na ministrstvu se seveda zelo trudimo, da bi čim prej imenovali novega generalnega direktorja, saj zdajšnje stanje za Slovenske železnice ni dobro.

Že ob prihodu na ministrstvo ste naleteli na neurejene železniške prehode in s tem povezane nevarnosti. Koliko je še neurejenih prehodov in kaj se zdaj dogaja na tem področju?

Devetindvajset prehodov je zgrajenih, pa ne delujejo, ker dela niso dokončana. Takoj po prihodu na ministrstvo sem sprejel sklep, da morajo biti vsi ti prehodi urejeni do točno določenega datuma. Ne zanima me, kako bo to potekalo znotraj ustreznih služb, biti morajo končani do roka. Lahko pa povem, da jih je pet od njih že priklapljenih, trije naj bi bili ta teden, štirje prihodnji teden, skratka, videti je, da vse poteka po načrtu. To pomeni, da se stvari dajo narediti, če se hočejo. Je pa res, da je notranja birokracija zelo zapletena in preprečuje, da bi se stvari uredile prej. Tako je bilo prav pri železniških prehodih; 18 jih je bilo zgrajenih leta 2005 in 11 leta 2003, kar je bistveno premalo. Nihče me ne bo prepričal, da je to normalno. Če bi tako delali v Nafti Lendava, kjer sem bil prej zaposlen in smo se večinoma ukvarjali le z varnostjo, ne vem, kako bi se vse skupaj končalo. V birokratskih postopkih s toliko administracije bo treba nekaj spremeniti. Za zapornico na prehodu v Cirkovcah, ki je bila problem v času mojega prihoda na ministrstvo, me ne bo nihče nikoli prepričal, da so jo morali tako dolgo graditi. ■

Sto let stara podoba Vidma

Zgodba o dveh bregovih

V. M., foto: arhiv Demokracije

Župnija Videm ob Savi je ob 850. obletnici prve pisne omembe kraja izdala zbornik, v katerem različni avtorji prikažejo bogato zgodovino tega kraja v Posavju, katerega ime se »zgublja« v imenu kraja Krško na drugem bregu Save.

Med najlepše kraje slovenskega Štajerja šteje se župnija Videm – tako začena zapisovanje v kroniko leta 1894 dvakratni videmski župnik Henrik Verk. Njegov zapis se začne na 107. strani prvega zvezka kronike, ki ga je pripravil župnik Dragotin Ferdinand Ripšl.

Zgodovina Vidma Tako kot kronista zadnje četrtine 19. stoletja so si na Vidmu tudi v začetku 21. stoletja zadali nalogo, da zapišejo in tako trajno ohranijo preteklost in sedanost s pridihom prihodnosti skozi raznovrstne poglede v življenje župnije Videm in okolja. Takrat je bila to kronika, danes je to zbornik.

Zbornik, ki so mu nadeli naslov *Med najlepše kraje slovenskega Štajerja šteje se župnija Videm*, je tudi spomin na 850. obletnico prve pisne omembe župnije in kraja Videm ob Savi kot sredstvo za odkrivanje in posredovanje različnih zgodb, ki so se odvijale na prostoru župnije, ki so jih

ustvarjali ljudje, ki so tu živeli, sem prihajali, od tod odšli ...

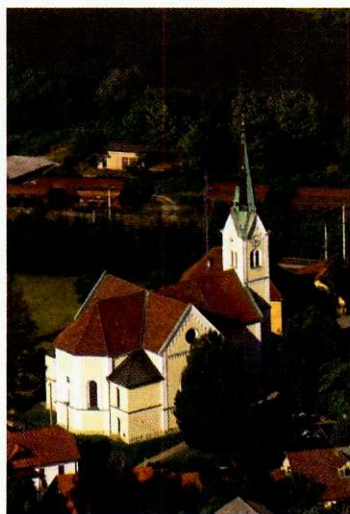
Vsebina, ki sta jo oblikovala urednika Alenka Černelič Krošelj in sedanji videmski župnik Mitja Markovič, je usmerjena v čim širši prikaz življenja župnije Videm v različnih obdobjih in predstavitev pomena župnije za širši prostor ter vpliv tega prostora na župnijo. Ob tem sta poskušala pritegniti znane in manj znane raziskovalce in pisce, tiste, ki Videm že dobro poznajo, tiste, ki so specialisti za posamezna obdobja

in predvsem mlajše avtorje, ki so kakor koli povezani s tem okoljem. Navidezna obsežna literatura, v kateri je omenjen tudi Videm, je razkrila številne »luknje« in praznine, ugotavljata urednika v spremni besedi. Njihova zapolnitev, predvsem na področju odkrivanja življenja Vidma v najstarejših obdobjih, je bila do zdaj neuresničljiva naloga.

Na prepihu stoletij Zbornik je sestavljen iz štirih vsebinskih sklopov, ki sledijo najpomembnejšim elementom življenja župnije od začetka do danes.

V prvem sklopu *Sv. Ema in sv. Rupert: pražupnija Videm kot sad križanja dveh svetniških poti* sledimo začetkom župnije v luči življenja in dela obeh svetnikov. Uvodoma je objavljen prepis in prevod listine, kjer je prvič zapisano ime kraja. Pripravil ga je France Baraga, vodilni strokovnjak za stare listine na Slovenskem. Prof. dr. Bogdan Kolar, dekan Teološke fakultete v Ljubljani, je pripravil prispevka o sv. Rupertu, zavetniku župnije in sv. Emi, pomembni podpornici krščanstva na Slovenskem.

Sklop *Na prepihu stoletij* začena prispevek arheologa Andreja Preložnika, sodelavca Inštituta za dediščino Sredozemlja, v katerem predstavlja številna arheološka izkopavanja, ki potrjujejo pomen Libne in območja v različnih obdobjih. Zgodovinarica Mihaela Kovačič je povzela objavljene raziskave o povezanosti župnije Videm s cistercijskim samostanom v Kostanjevici na Krki in zajela obširno časovno obdobje od inkorporacije leta 1331 do vključitve župnije v Lavantinsko škofijo leta 1786 (razpustitev samostana v Kostanjevici na Krki). Prispevek mag. Bojana Cvelfarja, direktorja Zgodovinskega arhiva Celje, odkriva življenje župnije v 19. stoletju, predvsem z vidika prebivalstva, družin, njihovih priimkov ter raznih drugih podatkov, ki pričajo o župniji Videm in njenih vaseh. Iskanje priimkov in sledenje družini bo za Videmčane zanimivo branje in dokument gibanja prebivalcev in odkrivanja »starih« videmskih družin. Alenka Černelič Krošelj je raziskala življenje Krškega v različnih obdobjih. Pri tem delu je spoznala tudi raziskovalca domačega okolja, predvsem Vidma,

Cerkev sv. Ruperta na Vidmu
velja za sedež pražupnije.

Olafa Lovrenčiča, ki je zadnje desetletje 20. stoletja posvetil prevajanju različnih virov iz nemškega jezika. Med njegovim delom ima posebno mesto Ripšlova kronika, ki jo je ravno on s pomočjo župnika Janeza Zorka znova odkril in jo pripravil za »uporabo«. Več kot desetletje je prevod rabil raziskovalcem in uporabnikom Valvasorjeve knjižnice Krško, kamor je prinašal rezultate svojega dela. Lovrenčičeva želja je bila objava v knjižni obliki, uresničila pa se je le malo po njegovi smrti. Tako so z besedilom o piscu kronike in videmskem župniku Dragotinu Ferdinandu Ripšlu predstavili tudi prevajalca kronike, z objavo narodopisnega dela kronike pa so se poklonili spominu vseh kronistov župnije Videm. Ripšlova zapuščina presega območje videmske župnije, njegovo delo za razvoj sadjarstva, veljavo slovenskega jezika in uveljavljanje dosežkov vsakdanjega življenja (ljudske pesmi, napitnice idr.) in pristno veselje do življenja je odmevalo na Slovenskem še v prvi polovici 20. stoletja.

Cerkvena zgodovina Stanje na Vidmu, način življenja Videmčanov in Videmčanov v »Ripšlovem času« popelje v tretji sklop zbornika *Cerkvene zgradbe: kraji srečevanj žive Cerkve*. Odpira ga zanimiv prispevek mag. Igorja Weigla o obisku konservatorja

dr. Arnolda pl. Luschin-Ebengreutha na Vidmu 3. oktobra 1891, ko si je temeljito ogledal in natančno premeril župnijsko cerkev sv. Ruperta, naredil nekaj izpiskov iz omenjene Ripšlove župnijske kronike in se pozanimal o okoliščinah, ki so pripeljale do načrtovanega rušenja in novogradnje župnijske cerkve. O svojih spoznanjih je izčrpno poročal Cesarsko-kraljevi centralni komisiji za raziskovanje in ohranjanje umetnostnih in zgodovinskih spomenikov na Dunaju. Avtor prispevka je njegova poročila »odkril«, prepisal in prevedel.

O okoliščinah graditve nove cerkve, vzgibih zanj, slikovito jih razkrivajo zapisi v župnijski kroniki in ljudeh, ki so sodelovali pri tem obsežnem »projektu«, prikaže Alenka Černelič Krošelj. Med drugim je razkrila zgodbo o življenju in delu bogate meščanke Josipine Hočevnar s sosednjega brega Save – Krčanke, ki je za novo cerkev, ki jo je lahko opazovala skozi okno prvega nadstropja svoje hiše, podarila zajetno vsoto. Prispevek poskuša prikazati povezanost življenja na obeh bregovih reke Save, kjer sta se vzporedno razvijala Videm in Krško. Ko je bregova, deželi Štajersko in Kranjsko, ljubljansko in lavantinsko škofijo (danes novomeško in celjsko) leta 1866 povezal še most, se je zgodba o dveh bregovih vedno bolj prepletala v eno.

Ponosni na preteklost Leta 1894 so Videmčani sodelovali pri slovesnostih ustanovitve nove župnije Krško, 7. septembra 1897 pa so Krčani obiskali Videm, ki je bil slovesno okrašen. Čez most so priomali prijatelji in znanci iz različnih koncev in krajev, številni so se pripeljali z vlakom. Slovesnost je vodil škof dr. Mihael Napotnik, njegov govor je objavljen posebej in v celoti.

Sklop končuje umetnostno-zgodovinski pregled razvoja in pomena cerkva in kapel v župniji. Dr. Daša Pahor razkriva in vrednoti arhitekturne dosežke graditeljev in skrbnikov cerkva. Ob tem izpostavlja tudi nekaj slikarskih in kiparskih stvaritev, ki presegajo lokalni okvir.

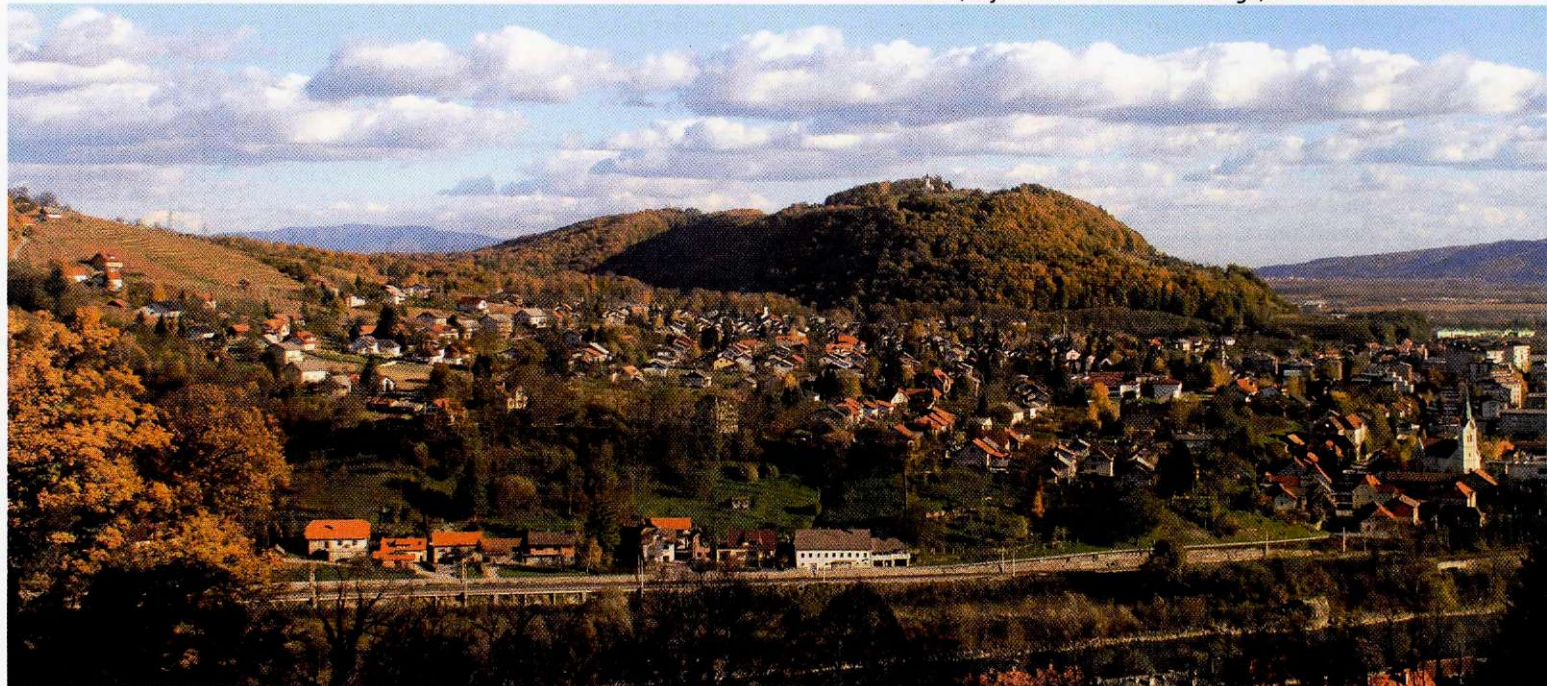
V zadnjem sklopu *Ponosni na preteklost, zazrti v prihodnost* spoznamo življenje župnije v 20. stoletju, stoletje treh vojn, štirih držav ter silovitega napredka in razvoja Vidma. V najobsežnejši prispevek v zborniku ga je strnila Ljudmila Šribar, skrbnica domoznanske zbirke Valvasorjeve knjižnice Krško. Bogato življenje prebivalcev župnije, ki ni teklo brez srečevanj in sožitja s široko okolico, je predstavljeno z navedki iz kronike, iz spominov in pričevanj. Prispevek končuje zanimiv vpogled v življenje redovne skupnosti sester frančiškank Brezmadežnega spočetja, ki so si

za dom izbrale dvorec s kapelo sv. Jožefa na Resi. Seznam duhovnikov, ki se začel s prvim znanim Rudibertom (Rodbart, Rupert) iz leta 1213, je delo različnih raziskovalcev, uredila pa ga je Ljudmila Šribar. Župnijo Videm, ki se zaradi starosti in pomena imenuje tudi pražupnija, so v stoletjih vodili duhovniki, ki so pustili neizbrisljive sledi in dediščino, ki je vidna široko zunaj župnijskih meja.

Zazrti v prihodnost Zbornik končuje prispevek videmskega župnika Mitje Markoviča, ki je jubilej 850. obletnice prve pisne omembe Vidma s sodelavci že od leta 2005 peljal skozi zanimive dogodke in srečanja do tega zbornika. Na začetku 21. stoletja župnija združuje številne Videmčanke in Videmčane, ki aktivno sooblikujejo življenje župnije in celotnega območja ter povezujejo dva bregova, združena v mesto Krško, kjer se ime Videm ne zgublja tudi zaradi trdne pripadnosti svojemu bregu, kar je tudi avtorjevo sporočilo.

Zbornik je izšel v nadstandardni velikosti, vendar je poljuden in berljiv, opremljen z razkošnimi barvnimi in mnogimi dokumentarnimi fotografijami ter z znanstvenim aparatom: s seznami referenc, prevedenimi povzetki ter stvarnim, imenskim in krajevnim kazalom. **D**

Videm, ki je danes sestavni del Krškega, leži na levi strani Save.

Župnijska cerkev sv. Nikolaja na Golcu

Čičke prekvantice z Goca

V. M., foto: arhiv Demokracije

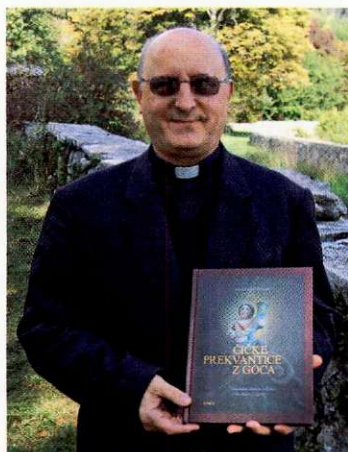
Založba Libris iz Kopra je izdala knjigo *Čičke prekvantice z Goca*, v kateri so objavljeni pregovori in reki, ki jih je v vasi Golac v Slovenski Čičariji zbral duhovnik Renato Podbersič.

Če v Obrovu, na cesti Kožina-Reka, zavijemo desno, pridemo po štirih kilometrih v vas Golac. To je ozemlje Slovenske Čičarije, na tem območju, še posebej pa v vasi Golac živijo potomci beguncev, ki so se v te kraje priselili v prvi polovici 17. stoletja iz Južne Dalmacije, v kar so jih prisilila pustošenja Turkov. S seboj so prinesli svojo ljudsko kulturo, med katero spada tudi vsakdanji govor. Vas je bila nekoč kljub revščini zelo živa, saj je v stodvanajstih hišah živelo 770 prebivalcev, danes pa jih je le še 35.

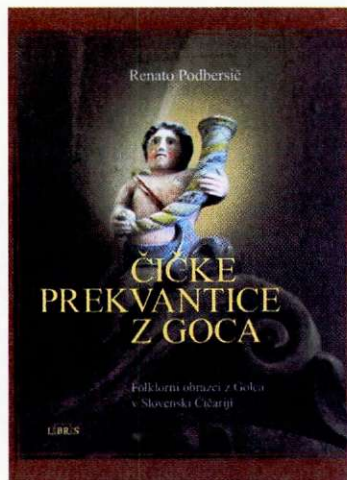
Prekvantice z Gola Renato Podbersič je leta 2002 kar nekaj časa preživel v Golcu z namenom, da zbere pregovore in reke, čemur na Golcu rečejo prekvantice.

Zbirka je narasla na 2.322 enot, kar je zelo veliko. Od tega je 669 pregovorov, 897 rekel in 250 primerjalnih rekel, več kot 500 pa je drugih folklornih obrazcev: groženj, kletev, prepovedi,

pretenj, zmerljivk, verovanj, vraž, urokov, priseg, prerokb, slikovitih besednih zvez, ugank, šaljevih narečnih nagovorov, svaril otrokom ter zbadljivk na račun Čičev in drugih.

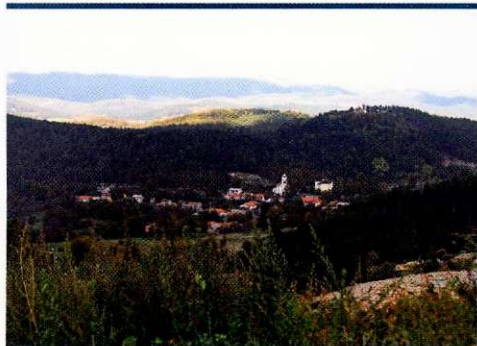
Renato Podbersič

Knjiga je tako vsebinsko kot tudi oblikovno vzorna. Čeprav avtor ni etnolog ali slavist, ampak duhovnik, je napisal brezhrebno strokovno knjigo o slovstveni folkloristiki. Uvodoma je predstavil vas Golac v Slovenski Čičariji, kar pomaga bralcu, da lažje postavi bogastvo folklornih obrazcev v geografsko in zgodovinsko konkreten prostor konkretnih ljudi. Predstavitvi Golca sledijo kratka uvodna pojasnila v enote, razdelke in vsebinske skupine folklornih obrazcev, ki vsebino povzemajo in kratko razložijo. Napisana so za lažje in hitreje razumevanje ter celovitejši pogled nanje z namenom, da pojasnjujejo in dajo bralcu strnjen pogled v bogastvo zbranih folklornih obrazcev. Uvodna pojasnila je narekovalo spoznanje, da je običajno navedanje pregovorov, rekel in primerjalnih rekel zgolj po abecedi ali vsebinskih sklopih za bralca lahko pusto in premalo razkriva njihovo resnično bogastvo. Strnil jih je pred enotami in razdelki.

Golačka govorica Gradivo je avtor uredil v šest enot. V prvi so *Prekvantice*, razdeljene na pet razdelkov: *Človik, Ljudi, Narava, Prekvantice ud vrmena* in *Duhovni svit*. Razdelki so dalje razdeljeni na vsebinske skupine in oboji so naslovljeni s kakim čičkim pregovorom ali rekom, ki vsebuje sorodno vsebino. Pri *Prekvanticah od vrmena* so v prvem delu vremenski pregovori in reki, ki niso vezani na določenega svetnika ali dan v letu, v drugem pa so razdeljeni po mesecih in dnevih v mesecu in so ponavadi vezani na določenega svetnika. Avtor je želel, da bi folklorne obrazce bralcu čim bolj približal.

Druga enota nosi naslov *Utári si bôcicu pod nos!* V njej so zbrane slikovite besedne zveze golačke govorice, to je drobno golačko izražanje in manjši folklorni obrasci, ki jih ne moremo šteti med prave pregovore in reke, razodevajo pa značilnosti in posebnosti te narečne govorice. V tretji enoti z naslovom *Ča bi bilo to* so uganke, stare okrog sto let, ki jih je ohranil dober spomin Jožeta Čandaka in Jolande Fičur Fržičove. Izhajajo iz slovenskega in hrvaškega ugankarskega zaklada.

Pogled na Golac

Cerkev sv. Kancijana na pokopališču pri Golcu

Vruja (vodnjak) pri pokopališču na Golcu

Narečni slovarček Četrta enota je naslovljena *Cigan cigánku praša*. V njej so premetanke v obliki šaljivega spraševanja in odgovarjanja, ki ga je porodilo vsakdanje življenje in dogajanje. V njem prihaja do izraza šaljiv in iskričički značaj. V peti enoti pod naslovom *Ne pijte mlika, čete biti štúrlovi kako tele*, so povezana nekdanja svarila otrokom. Rabila so kot vzgojno sredstvo za spoštljiv odnos do starejših in svarila pred otroškimi kraji, da se je zavarovalo sadje in druge stvari. Zadnja, šesta enota nosi naslov *Čič se rodi z malón matúron*. V njej so zbadljivke na račun Čičev in drugih, zlasti prebivalcev sosednjih vasi.

Avtor je folklornim obrazcem dodal še priročen slovarček domačega narečnega govora z Golca, ki se je oblikoval iz slovenskih, hrvaških, nemških, italijanskih, romunskih in še kakšnih jezikovnih virov. Dodani so še sezname pripovedovalcev. Vsebinsko knjige bogatijo številne fotografije iz preteklosti življenja na Golcu s kratkimi pripisi.

Priznanje stroke Renato Podbersič je v devetih mesecih in v okoli stoddvajsetih urah, kot je zapisal v uvodni besedi, vztrajnega dela pozabi in izginotju iztrgal bogat del čičkih folklornih obrazcev na Golcu. Naša vodilna strokovnjakinja za slovstveno folkloristiko dr. Marija Stanonik je v spremni besedi zapisala: »Stroka je resnično hvaležna, da se je bil g. Renato Podbersič pri pripravi te knjige odločil obrniti se nanjo. V njem vidi izredno dragocenega sodelavca, ki zadnja leta prese- neča z izjemno pomembnimi te- renskimi izsledki naše slovstvene dediščine; tiste najmanjše, pre- zrtne in na videz neopazne, ko pa se združi, postane kot čebelji

panj polna dragocene vsebine s številnimi otenki temnejše ali svetlejše barve in nas zdravi naše oholosti v preziranju preteklosti in objestnosti v zaverovanosti v prihodnost.

Pomenljivo je, da se služabnik Besede tako ljubeznivo sklanja k strokovno najbolj zanemarje- ni umetnosti slovenske besede. Renato Podbersič se je rodil leta 1943 v Vrtojbi, leta 1968 je v Ljubljani doštudiral teologijo, med letoma 1987–2000 je bil generalni vikar in kancler škofije Koper, od leta 2000 pa je škofov vikar za pastoralo v škofiji Koper.

Stroka se lahko zamisli To ni prva Podbersičeva knjiga s to tematiko. Leta 2001 je v njegovi rojstni Vrtojbi s pomočjo Kulturnega društva TOJVA a.d. 1200 iz Vrtojbe izdal lično opremljeno knjigo z naslovom *Vrtojbenska pamet*, v kateri je zbral krajevno karakteristične reke, rekla, pregovore, zbadljivke in besedne zveze. Danes, tudi na podlagi te bogate knjige s pregovori in reki z Golca vemo, da prva njegova knjiga ni bila le njegova priložnostna oddolžitev rojstnemu kraju, ampak znamenje avtorjeve globlje zainteresiranosti za slovensko identiteto: jezik, narečja in slovstveno dediščino. Kot nam je dejal, ima že zbranega veliko enakega gradiva za Slovensko Istro, in to za več knjig.

Renato Podbersič svojega prostega časa ni prepustil dolgčasenju, ampak ga pridno, kot čebelica, uporablja za neznansko koristen namen, saj zobu časa in pozabe dobesedno kraje narodno dediščino in jo tako ohranja za prihodnost. To počne ljubiteljsko, vendar na zelo odgovoren in strokoven način. Vesoljna slovenska etnološka stroka, ki jo v velikem delu zanimajo zunaj evropske kulture, doma pa jim ljudska de-

diščina izgineva s hitrostjo strele, se lahko ob tej knjigi in ob Renatu Podbersiču pošteno zamisli.

Prekorice in prekvantice Pomembno vlogo je pri tej knjigi odigrala tudi koprška založba Libris, ki je pod vodstvom Alojzije Zavnik v preteklosti že večkrat pokazala posluš za kakovostne knjige. Začela bo izdajati knjižno zbirko *Prekorice in prekvantice v Slovenski Istri*, v kateri bodo objavljeni folklorni obrazci od vrhov Čičarije na severu do sečoveljskih solin in Piranskega zaliva na jugu, od Rižane in koprškega zaliva do pregarske planote in Dragonce. V njej bodo zbrani reki, re-

kla, primerjalna rekla, pozdravi, uganke, zagovori, uroki, kletvice, zakletve, prisege, molitvice, blagoslovi, vraže, sanje, obredna besedila, voščila, zbadljivke, vzkliki pri živini in otroška slovstvena folklor. Jeseni 2006 je Renato Podbersič začel poskusno zbirati to bogastvo naših prednikov na Pregarski planoti, v Bržaniji pod Kraškim robom in v drugih šavirinskih vaseh in že do zdaj ga je zbral za več knjig.

Poleg tega avtor knjige *Čičke prekvantice z Goca* pripravlja še več knjig o slovstveni in folklorni dediščini z območja vasi Golac, med drugim slovar narečnih besed Golca. ■

13. gala koncert
Radia Ognjišče
Večer čudovitih opernih arij
s presenečenjem ...
V nedeljo, 18. novembra,
ob 15h in 19h
v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma
Simfonični orkester Domžale Kamnik
in operni solisti.
Paule Ravnohrib in radijski voditelji.
Vstopnice v predprodaji:
01/512-11-26
(pon-pet od 7h-14h)
Dobrodošli na gala koncertu,
kot ga še ni bilo!
RADIO OGNJIŠČE

Reformator ali inkvizitor?

Gašper Blažič, foto: arhiv Demokracije, Gregor Pohleven

V zgodovini Slovenije je kar nekaj osebnosti, ki so zaradi takšnih ali drugačnih (največkrat ideoloških) razlogov prikazane v popačeni podobi. Ena izmed njih je Tomaž Hren, ljubljanski škof iz obdobja protireformacije.

Škof Hren je znova vzbudil pozornost na nedavni državni proslavi ob dnevu reformacije v Cankarjevem domu, ko je bil kot relevantna zgodovinska osebnost vključen v scenarij proslave. Po mnenju evangeličanskega škofa Geze Erniše vključitev škofa Hrena ni bila najbolj posrečena, saj naj bi bil škof Hren odigral pomembno vlogo v protireformaciji in zažiganju slovenskih knjig. Po mnenju Erniše državne proslave niso namenjene delitvam med Slovenci. Zgovornejši pa so bili odzivi nekaterih medijev na vključitev Hrena v proslavo. Vse to dokazuje, da je podoba škofa Hrena močno popačena, podobno velja tudi za ljubljanskega škofa Antona Bonaventuro Jegliča, ki ga večina slovenske javnosti še vedno pozna le po tem, da je dal sežgati Cankarjevo »Erotiko«.

Protestantski izvor Tomaž Hren se je rodil 13. novembra 1560 v Ljubljani očetu Lenartu in materi Uršuli. Zanimivo je, da sta bila roditelja protestanta. Tomažev oče je bil nekajkrat mestni sodnik in nato ljubljanski župan. Še v otroških letih je Tomaž odšel na Dunaj k stricu Gašperju Žitniku, zaradi nevarnosti kuge pa ga je stric poslal na šolanje v benediktinsko opatijo v Admontu, kjer je Hren dobil osnovno izobrazbo. Leta 1573 je nadaljeval šolanje pri jezuitih v Gradcu, šest let kasneje pa se je vpisal na umetniško fakulteto na Dunaju. Leta 1584 se je vpisal še na dunajsko pravno fakulteto, vendar jo je po enem letu zapustil in znova odšel v Gradec, kjer je začel študirati teologijo in jo uspešno končal, čeprav je vmes zbolel. Sekovski (graški) škof Martin Brenner ga je leta 1588 posvetil

Ljubljanski škof Tomaž Hren

v duhovnika, istega leta pa ga je nadvojvoda Karel imenoval za stolnega kanonika v Ljubljani, kjer je bil stolni pridigar, od novembra 1596 pa stolni dekan.

Težave z nuncijem Ljubljanski škof Janez Tavčar je Hrena priporočil nadvojvodinji Mariji in njenemu sinu Ferdinandu kot svojega naslednika. Že leto dni po imenovanju za stolnega dekana je po Tavčarjevi smrti Hren postal deveti ljubljanski škof v zgodovini ljubljanske škofije. Za škofa ga je imenoval nadvojvoda Ferdinand II., vendar je bil Hren posvečen v škofa šele dve leti kasneje, ko je njegovo imenovanje 29. marca 1599 potrdil papež Klemen VIII., 12. septembra istega leta pa ga je nuncij Porzia v Gradcu posvetil v škofa, čeprav je imel do Hrena na splošno precej neprijazen odnos. Bržkone je prav nuncijeva nenaklonjenost vplivala na to, da je bil Hren posvečen v škofa šele dve leti po imenovanju. Vzrok za takšen zamik naj bi bil tudi v tem, da je Hrenovo imenovanje za ljubljanskega škofa podrlo načrte tržaškega škofa de Bertisa, ki je hotel prevzeti ljubljansko škofijo, v Trstu pa naj bi ga nasledil prav Porzia. Oba sta škofu Hrenu povzročala veliko težav in vzbujala sumničenje tudi v najvišjih cerkvenih krogih. Hrenovi nasprotniki so širili govorice celo o domnevnem incestnem razmerju, ki naj bi ga bil škof imel s svojo sestro (na te govorice se je nedavno oprla tudi Pop TV!). Leta 1614 je nadvojvoda Ferdinand imenoval škofa Hrena še za deželnega namestnika. Na tem položaju je ostal do 1621, ko se je zaradi starosti odpovedal tej služ-

Škof Hren, kakor ga je upodobil Božidar Jakac

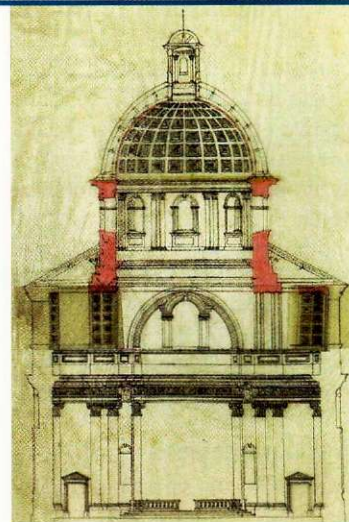
bi. Ostal pa je ljubljanski škof do svoje smrti leta 1930 v Gornjem Gradcu, kjer je tudi pokopan. Tako se je uvrstil med ljubljanske škofe z najdaljšim delovanjem, saj je ljubljansko škofijo vodil več kot trideset let, dlje časa je škofijo vodil le Anton Alojzij Wolf (ljublanski škof 1824–1859). Na škofovskem sedežu je Hrena nasledil na Madžarskem rojeni Italijan Rinaldo Scarlicchi, ki je bil pred tem tržaški škof.

Prenova semenišča V času svojega delovanja se je škof Hren posvetil predvsem uresničevanju odlokov tridentinskega koncila, njegova prva in največja skrb pa je bila vzgoja duhovniških kandidatov. V ta namen je dal reformirati bogoslovno semenišče, ustanovil je več štipendij za bogoslovce pri jezuitih na Dunaju, v Gradcu in Ljubljani. Sestavil je nova pravila za semenišče »Collegium Marianum« v Gornjem Gradcu, ki ga je ustanovil njegov predhodnik Janez Tavčar. Resnejše delovanje samostanskih šol in jezuitskih kolegijev je pripomoglo, da se je tudi stanje v semenišču izboljš-

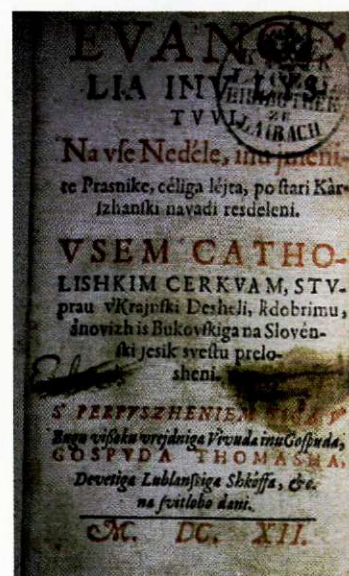
ševalo. Vsako leto 6. februarja je škof Hren zbiral duhovnike na letnih sinodah v Gornjem Gradcu, kjer so razpravljali o vprašanih cerkvenega življenja in discipline. Posvetil se je katoliški prenovi in v to dejavnost vključil redovnike, zlasti jezuite in kapucine. Velike težave pa je Hrenu povzročalo nezaupanje graških nuncijev, ki so pri škofu izvedli kar dve apostolski vizitaciji, najprej leta 1607 in nato v letih 1620–1621. Leta 1610 se je moral podvreči »kanoničnemu očiščenju«. Poleg tega je imel tudi težave z jurisdikcijo nad nekaterimi župnijami (Kranj, Šalek) in samostani (kartuzija v Bistri, cistercijanski samostan v Kostanjevici), kjer si je oblast prisvajal oglejski patriarh. Hren si je prizadeval urediti vsa nejasna ozemeljska vprašanja ljubljanske škofije, zato je tudi odločno preprečil posege oglejskega vizitatorja de Bertisa v teh krajih in si dokončno pridobil jurisdikcijo ljubljanske škofije nad spornimi ozemlji. Poleg tega je ustanovil župniji Kropa in Bela peč, leta 1628 pa si je pridobil patronat nad Kamnikom.

Ohranil Dalmatino Biblijo

Škofa Hrena zgodovinarji predstavljajo kot enega glavnih pobudnikov protireformacije, saj je skupaj z lavantinskim škofom Stobejem in graško-sekovskim škofom Brennerjem ključna osebnost katoliške obnove in rekatalizacije v tedanji Notranji Avstriji (ki jo sestavljajo dežele Koroška, Štajerska, Kranjska, Goriška grofija, Istra in Trst), katere sedež je bil v Gradcu. Najodločnejši izvajalec protireformacijskih ukrepov je bil nadvojvoda Ferdinand. Tudi sicer so graški nadvojvode več desetletij izkoriščali pravico, ki jim jo je dal državni zbor rimsko-nemškega cesarstva (kamor so spadale tudi slovenske dežele), da odločanje glede veroizpovedi prepusti deželnim knezom v duhu načela »Cu-

Ljubljanska stolnica v Hrenovem času

Hrenov prevod evangelija

ius regio, eius religio«. Ferdinandova glavna pooblaščenca sta bila graško-sekovski nadškof Martin Brenner in ljubljanski škof Tomaž Hren. Za slednjega je bilo tiskanje in širjenje protestantske literature v katerem koli jeziku protidržavno dejanje, sežiganje omenjene literature pa je imel za izvajanje rekatalizacijske politike. Hrenu je tako kot državnemu uradniku uspelo s pomočjo vojske, vendar brez prelivanja krvi (!), izvesti protireformacijo na Kranjskem. Pri tem pa je ohranil Dalmatino Biblijo in jo s papeževim dovoljenjem tudi uporabljal. Poleg tega je s svojim prizadevanjem iz Rima dobil dovoljenje, da smejo katoliški duhovniki uporabljati protestantski prevod Biblije. Zavedal se je pomena slovenske literature, zato si je tudi sam prizadeval za knjižno produkcijo v slovenščini. Vendar leta ni bila tako plodna kot pri ▶

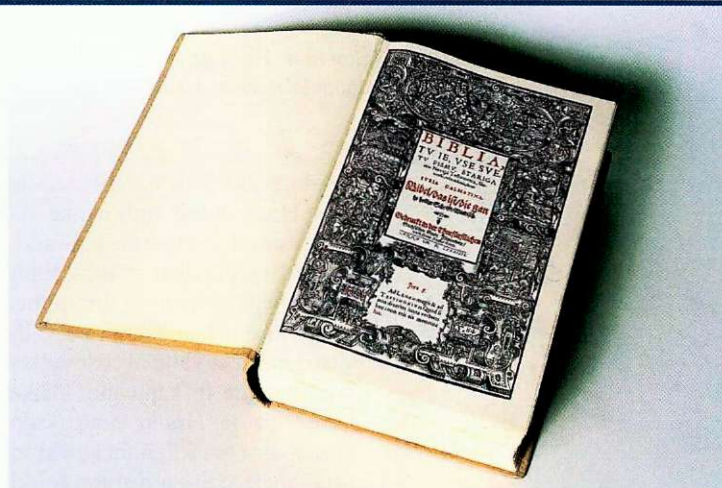
»Nastop« desetletja obrekovanega škofa na osrednji državni proslavi ob dnevu reformacije je naletel na številne negativne odzive.

► protestantih, k čemur so pripomogle tudi objektivne okoliščine (težave z graškim nuncijem). Leta 1613 je škof Hren v sodelovanju z jezuitom Janezom Čandkom izdal berila in evangelije v tri tisoč izvodih. Pri tem velja omeniti, da je oglejski patriarh Francesco Barbaro med svojo vizitacijo slovenskih dežel leta 1593 dal sežgati precej večjo količino protestantskih knjig kot škof Hren.

Verski prenovitelj Kljub ostrim sodbam, ki jih zaradi protireformacijskih ukrepov še dandanes doživlja škof Tomaž Hren, je vendarle treba priznati, da je bil po pričevanju mnogih izjemno delaven in odločen človek z veselimi značajem. Imel naj bi bil izjemen čut za umetnost in zgodovino, pisal naj bi bil tudi pesmi v latinščini. Poleg tega je bil ekumensko naravn, saj je vzpostavil stike s pravoslavnimi Srbi, ki so pred Turki zbežali na avstrijsko mejo. Ne nazadnje pa je bilo glavno poslanstvo škofa Hrena katoliška obnova, vendar ne samo kot zunanja rekatolizacija, ampak tudi notranja duhovna prenova Katoliške cerkve. Apostolski vizitator

Hrenov doprski kip, ki ga je izdelal Tine Kos

Znameniti Dalmatinov prevod Biblije

Carcanus je v vizitacijskem poročilu leta 1620 zapisal, da je škofu Hrenu uspelo obrniti Ljubljano h katoliški veri še zlasti po zaslugi pridig, kar kaže na to, da se je škof Hren veliko posvetil oznanjevanju že v času, ko je bil še stolni pridigar. V pridigah je zavračal protestantske teze in spodbujal vernike k pravi veri. Poudarjal je zlasti tiste verske resnice, ki so jih protestanti zavračali (duhovništvo, dobra dela, evharistija, itd.). Sestavil je tudi navodilo za pridiganje, ki je moralo biti v slovenščini. Pri tem je posebej poudarjal dober zgled duhovnika. Spodbujal je tudi razne bratovščine in druge laiške skupnosti, ki so vse bolj postajale temeljni nosilec verskega življenja med ljudmi, podobno kot dandanes katoliška gibanja in skupnosti. Širil je pobožnost čaščenja Marije ter svetega Rešnjega telesa, podpiral je tudi romanja, zlasti v Novo Štífto pri Gornjem Gradu, ki je

postala glavno romarsko središče Slovencev, obnovil je tudi stara romanja v Aachen. Poleg tega je podprl graditev 28 novih cerkva, dal je tudi obnoviti ljubljansko stolnico. Mnogi zgodovinarji so si enotni, da je škof Hren storil izredno veliko na verskem pa tudi na kulturnem področju, zato je dal svoj pečat slovenski vernosti ne samo tedanjega časa, pač pa tudi za naslednja obdobja.

Moteč za evangeličane Glede na znana dejstva je po svoje razumljivo, da je vključitev škofa Hrena v državno proslavo ob dnevu reformacije precej moteča za predstavnike Evangeličanske cerkve v Sloveniji, ki se ji zdi neprimerno na proslavi, kjer se spominjamo oseb, ki so slovenskemu narodu dale prvo slovensko knjigo in prebudile slovensko narodno zavest, »vključiti v spored osebo, ki je bila na čelu protireformacijske komisije, ki je z vojaško pomočjo uničila skoraj vse, kar so reformatorji ustvarili, nje ali njihove pristaše pa izgnala ali nasilno vključila nazaj

v Katoliško cerkev«. Kot pravijo predstavniki evangeličanov, ne želijo zanikati prispevka škofa Hrena k slovenskemu jeziku, ne želijo pa, da bi tistega, ki je imel vse vzrode, da uniči sadove reformacije, v svojih rokah in jih je žal zelo dosti tudi uničil, postavili ob bok reformatorjem. K tem stališčem bi lahko dodali pojasnilo, da je bil glavni pobudnik protireformacije na Slovenskem nadvojvoda Ferdinand, medtem ko je bil Hren kot njegov pooblaščenec izvajalec na nižji ravni. V tedanjih razmerah spopad med katolištvom in protestantizmom ni bil samo verski, ampak je imel predvsem politični značaj, sicer ne bi prišlo do zažiganja protestantskih knjig. Ne držijo pa obtožbe nekaterih, da je bil škof Hren nasprotnik slovenske literature. Čeprav drži, da je ogenj uničil tudi marsikatero dragoceno knjigo, je treba priznati, da je Hren pred požigom obvaroval prvi prevod Svetega pisma v slovenščino (Dalmatinovo Biblijo). Razprava o tem, koliko knjig je dal uničiti škof Hren, se dotika tudi vprašanja, koliko literature je dala uničiti komunistična oblast med letoma 1945 in 1990 (na primer sveže natisnjeno Balantičeva pesniško zbirko, ki so jo odpeljali v papirnico Vevče), vendar se o tem skoraj ne govori. V zvezi s proslavo pa velja razmisliti, komu je dan reformacije posvečen – ali proslavi v čast začetkom slovenske literature ali verski skupnosti, ki je izšla iz gibanja, ki je Slovincem dalo prvo slovensko knjigo. Kajti vsi tisti branilci državne sekularnosti, ki jih moti navzočnost Katoliške cerkve v javnosti, se doslej na dan reformacije še niso oglasili. ■

tel.: 03/ 897 50 05

www.radiovelenje.com

107,8 MHz

RADIO VELENJE

EVJ ELEKTROPROM

Že 40 let z vami!

lokalna televizija ETV

http://etv.elektroprom.si

komerciala: 03-56-57-150
uredništvo: 03-56-57-177

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
Loka pri Zagorju 22
1412 Kisovec
www.elektroprom.si

uprava 03-56-57-150
trgovina EVJ Center Kisovec
03-56-71-234
trgovina EVJ Trbovlje
05-90-23-203
storitve 03-56-57-150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomaso
- kabelsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

Za čistejše izgorevanje

Prima - novo kurilno olje

Novo kurilno olje je prihranek za vas in okolje.
Izboljšali smo njegovo kakovost, zato izgoreva
bolj čisto, s tem pa povečuje izkoristek in
zaščito vašega ogrevalnega sistema.
Z njim boste prihranili tako pri vzdrževanju
naprav kot pri porabi goriva. Prima, kajne?

080 22 66

www.petrol.si/primakurilnoolje

PETROL

Šmartno

Petra Janša, foto: STO/ D. Mladenović, Bobo

Šmartno (254 m) leži v geografskem središču Goriških brd. Pesnik Alojz Gradnik opisuje vas, ki kot orlovsko gnezdo ždi na točki, od koder se odpira pogled od Nanosa na vzhodu do Karnijskih Alp na severozahodu in od prostrane Furlanije do Jadranskega morja. Na tej razgledni vzpetini je v prvi polovici 16. stoletja na ostankih rimskega oporišča nastal okoli cerkve velik protiturški tabor.

Obmejna utrdba Hiše v samem jedru so strnjene okrog cerkve sv. Martina, največje župnijske cerkve v Brdih, katere cerkveni zvonik je nekdanji trdnjavski stolp. Po sv. Martinu je vas dobila ime. Mogočna baročna cerkev se ponaša s freskami Toneta Kralja.

Zgodovina Šmartnega sega v antično obdobje. Zgodnjo poselitev je pogojevala strateška lega kraja. O njej priča tudi fragment rimskega nagrobnika, vzičan v cerkvenem stolpu. Prve pisne omembe kraja dokumentirajo razvoj naselja od leta 1317 dalje, ko je desetino v tem kraju pobiral goriški grof. Podatek, da je Bertold iz Cialle leta 1377 za eno marko prodal en vinograd v Šmartnem Nikolaju iz Florence, pa nam pove, da so kraj že takrat obdajali vinogradi. Po smrti zadnjega goriškega grofa leta 1500 je Goriško podedoval habsburški cesar Maksimilijan, vendar si je pravico do območja moral pribojevati v dolgotrajnih bojih z Benečani.

Šmartno, ki se je že ob nevarnosti turških vpadov v drugi polovici 15. stoletja, predvsem po letu 1470, utrdilo v protiturški tabor okoli cerkve, je takrat postalo pomembna strateška točka na beneško-avstrijski meji in dobilo do danes ohranjeno mogočno obzidje in stolpe. Prebivalci Šmartnega so poleg kmetovanja začeli opravljati tudi vojaškoobrambno službo. V času avstrijsko-beneških vojn je bilo Šmartno vključeno v sistem utrd (Števerjan – Vipolže – Šmartno), Benečani, ki so poskušali zasesti Brda, so bili prav tu v obeh vojnah poraženi in so se morali umakniti.

Leta 1511 je bilo obzidje že postavljeno, saj je bil, kot piše Simon Rutar v knjigi o zgodovini Goriške in Gradiščanske iz leta 1893, prav pod šmartenskim obzidjem poražen beneški poveljnik Marko Delfin.

Specifična vloga utrdbenega obzidja je pogojevala tudi arhitekturo. Ta se z nizi tesno sklenjenih ulic in z dvema trgoma ob obeh glavnih vseh približuje bolj mestni zasnovi, čeprav v mikroobliki. Šmartno se vključuje v sklop vaških naselij in protiturških taborov v Brdih in na Primorskem, ki so v 16. stoletju dobili obzidja in funkcijo utrjenih naselij; med njimi sta najbolj znana Štanjel in Vipavski Križ, ki je z obzidjem pridobil celo mestne pravice. Šmartno je funkcioniralo kot obmejna utrdba

vse 16. in 17. stoletje, dokler ni sredi 18. stoletja benečanska nevarnost minila, območje pa je dokončno postalo del avstrijskega cesarstva.

Prav zaradi svoje zgodovinske vloge, kulturnega in spomeniškega pomena ter zaradi pretežno še ohranjene prvobitnosti je bilo jedro vasi z obzidjem v sedemdesetih letih ovrednoteno in **zavarovano kot kulturni spomenik najvišje kategorije**.

Briška hiša Po potresu leta 1976 je tedanja Kulturna skupnost z občinskimi oblastmi sprožila obsežno akcijo reševanja prvovrstnega zgodovinskega in kulturnega spomenika. Obnova je dala lepe rezultate, saj je bilo obnovljenih precej hiš in v glavnem tudi vseh sedem trdnjaviških stolpov.

Ob vstopu v okrilje šmartenske trdnjave in sprehodu **po ozkih ulicah ali gasah** med starimi, tudi obnovljenimi hišami, se počutiš kot v srednjeveškem labirintu, ki oživi ob vstopu v **gotško ali briško hišo**. Ta je dobila ime po zanimivem gotško oblikovanem kamnitem portalu, ki danes vodi v njene kletne prostore. Šilasti lok kaže na slogovni odmev poznogotskega stavbarstva, ki se je v začetku 16. stoletja, v času, ko so gradili obzidje, odražalo tudi v graditvi kmečkih hiš. Sčasoma je bila hiša obnovljena, v obdobju kmečkega baroka v 18. ali v začetku 19. stoletja je bilo dograjeno ali obnovljeno nadstropje z reprezentančnim gankom in poslikanimi planeti. Vhod na zgornji etaži vodi v bivalni prostor, razdeljen na »črno« kuhinjo in boljšo sobo – »m'zat« in podstrešje. Gotški portal je ostal nespremenjen in nas s svojim elegantnim lokom simbolično veže s sledovi časa, ki se predstavljajo

Goriška brda, dežela opojnih trenutkov

Smartno kot orlovsko gnezdo na strateški točki

v muzejski postavitvi nekdanjega življenja Šmartncev in prebivalcev okoliških krajev v razstavnih prostorih »Briške hiše«.

S postavitvijo zbirke v hiši in njeno odprtostjo do obiskovalcev Šmartnega in Goriških brd želi s predstavitvijo preteklosti zaznamovati tudi prihodnost hiše in vasi. Pri opremitvi »gotske hiše«, v katero vnašajo elemente tipične briške hiše, so na ogled predmeti iz ljudske kulture Brd v okolju domačnosti, kjer naj se obiskovalec počuti kot »gost« in »domač« hkrati, se usede za domačo mizo ter ob starih fotografijah in predmetih na razstavi v podstrešju obuja spomine na preteklost.

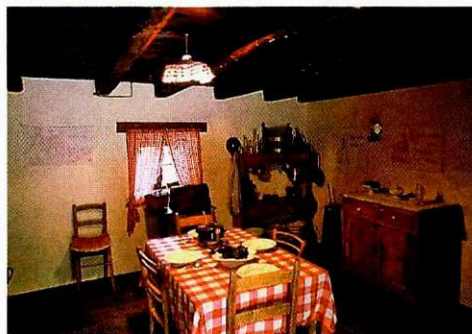
Hiša s spahnjenco Hiša s spahnjenco, kjer je bila še do lanskega leta predstavljena zbirka fosilov Stanislava Bačarja, je bila zgrajena v 19. stoletju, na začetku 80. let 20. stoletja pa je bila temeljito obnovljena. V osnovi je enocelična stanovanjska stavba z značilno spahnjeno kuhinjo ali »žbatafurjem« v pritličju. »Žbatafur« je majhen pravokoten prizidek s kuriščem, z napo ter dimnikom in je stavbi v okras. Iz kuhinje vodijo v sobo v zgornjem nadstropju strme lesene stopnice. Prav tako se iz te sobe po strmih lesenih stopnicah pride v sobo na kaščo in od tod na ličen ozek lesen gang, ki se pod napuščem razteza vzdolž pročelja. Okna, razporejena v oseh, imajo kamnite irte. Streho krasijo daljši napušč, dekorativno pobarvane planete in v baročni manieri obdelane glave špirovcev.

Hiša kulture Hiša kulture ali Hiša 38-40 je obnoven kompleks, namenjen kulturnemu dogajanju. Tu potekajo redne razstave umetnikov iz različnih področij: glasba, film, literatura ... Ta čas ga obnavljajo. Po obnovi bo hiša zaživela kot turistično-kulturni center Brd, v katerem bodo turisti dobili razne informacije, tedensko pa bodo organizirani koncerti, gledališke predstave, predavanja.

Omeniti je treba tudi starejšo vzdolžno hišo ob južnem obzidju, kjer je bilo **domovanje rodbine Mušič**, iz katere izvira znani slovenski slikar, grafik in risar **Zoran Mušič**.

Cenjeni briški med Čebelarstvo je znano tudi v Brdih, kjer so čebelarji združeni v **Čebelarско društvo Brda-Kanal**. Udeležujejo

se slovenskih ocenjevanj medu in dosegajo lepe uspehe. Brici najpogosteje pasejo čebele kar doma. Količina pridelka v Brdih je primerljiva s slovenskim povprečjem, kar pomeni dvanajst kilogramov na panj. Ker sta tu med drevesi najbolj zastopani akacija in kostanj, je največ medu prav akacijevga in kostanjevega. Če želijo Brici pridelati drugačen med, odpeljejo panje na lipovo pašo v Soško dolino, na smrekovo v Trnovski gozd ali druge gozdove. Kostanjev med je temnejši in ne prav sladek, zato ga uživajo odrasli ljudje. Deluje na prebavila, jetra in ob nespečnosti. Je bogat vir hranljivih

Domačnost v Briški hiši

snovi pri nezadostni prehrani. Akacijev med je svetlejši in sladek, zato ga imajo radi otroci. Pomirja, blaži utrujenost, je tudi odlično sladilo za čaj, pecivo in podobno. Med vsebuje sestavine, ki telo krepijo, skrbijo za ravnovesje v organizmu, spodbujajo življenjske procese, povečujejo obrambne sposobnosti organizma in ohranjajo zdravje. Poleg medu pridelujejo še cvetni prah, propolis, čebelji vosek in matični mleček. Pripravljajo tudi različne pijače, kot so medica, medeni liker in medeno žganje. **D**

V hiši s spahnjenco je bila nekoč predstavljena zbirka fosilov Stanislava Bačarja.

Notranjost župnijske cerkve sv. Martina

Med sodi med zdrave dodatke k prehrani.

Briška hiša

Vir: www.slovenia.info (Slovenska turistična organizacija), www.obcina-brda.si

Anton Ocvirk

1.

Založba Nova revija

V zbirki *Znameniti Slovenci* je izšla knjiga o literarnem zgodovinarju Antonu Ocvirku, ki sta jo napisala Tone Smolej in Majda Stanovnik. Ocvirk se je rodil leta 1907 v Žagi pri Tolminu, v Ljubljani končal gimnazijo, na Dunaju eno leto študiral filozofijo, nato pa od leta 1928 v Ljubljani slavistiko in primerjalno književnost. Po diplomu je študij nadaljeval v Parizu, kjer je leta 1933 doktoriral z delom *Levstikov duševni obraz*. Na ljubljanski univerzi je začel predavati leta 1937. Med vojno je sodeloval s komunisti, bil odpeljan v Dachau, po vojni pa je nadaljeval s profesuro. Od leta 1949 do 1971 je bil predstojnik oddelka za primerjalno književnost, leta 1964 pa je postal član SAZU. Pred vojno je bil urednik *Ljubljanskega zvona*, po vojni urednik *Zbranega dela slovenskih pesnikov in pisateljev*, *Slavistične revije* in zbirke *Sto romanov*. Uredil je zbrano delo Srečka Kosovele, napisal dva literarna leksikona (*Literarna teorija* in *Literarna umetnina med zgodovino in teorijo*) in bil urednik številnih drugih publikacij. V letih od 1935 do 1980, ko je umrl, je pomembno oblikoval slovensko literarno znanost. Poleg podrobnega prikaza Ocvirkove življenjske in ustvarjalne poti sta avtorja knjigo opremila še z obsežnimi dodatki (preglednica predavanj in seminarov, viri in literatura, bibliografija, imensko kazalo in na koncu še preglednica *Ocvirk in njegov čas*).

Teža sončnega

Založba Litera, Maribor

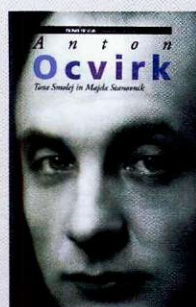
V zbirki *Nova znamenja* je izšla knjiga Miroslava Košute *Teža sončnega*. Zbirka esejističnih zapisov tega pomembnega pesnika in kulturnega delavca iz Trsta je razdeljena na *Zapise in orise* o različnih problemih tržaške kulture, na *Besede v eter in veter*, ki so vse vezane na problematiko zamejskega slovenstva, in na *Pogovore in zagovore*, ki pričajo o živi navzočnosti avtorja v javnem življenju in o tehtnosti njegovih razmišljanj in zamisli. To je knjiga, ki nam avtentično poroča o Trstu in njegovi kulturi.

Dlaneno platno

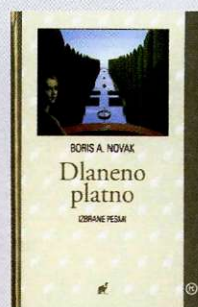
2.

Založba Mladinska knjiga

V zbirki *Kondor* so pod naslovom *Dlaneno platno* izšle izbrane pesmi Borisa A. Novaka; izbrala in spremno besedo je napisala Alenka Jovanovski. Boris A. Novak je že ob pesniških začetkih krenil na samosvojo in izvirno ustvarjalno pot: ko so se njegovi vrstniki vdaljali radoživim, dostikrat razdiralnim igri jezika, je začel prisluškovati "pomenu in zvenu" besed kot enakovrednima, tesno prepletenima no-

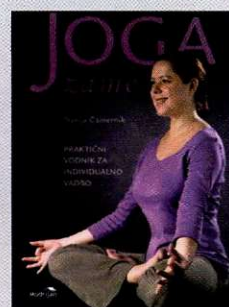
1.

2.

3.

4.

silcema pesniškega sporočila. Temu je ostal zvest še danes, po 14 zbirkah za odrasle, v katerih je vse bolj mojstril (in tudi na novo najdeval) klasične pesemske oblike, zlasti sonet, in ko se je v njihovi bisernici vse večkrat zalesketala pretresljiva osebna izpoved.

Kaj pomeni vedeti

Tehniška založba Slovenije

Zbirka *Filozofski* ponuja prvi poskus uvajanja v samospraševanje otrokom (od sedem let naprej), ki si postavljajo pomembna vprašanja o sebi, življenju, svetu ... Prav tako je nepogrešljiva zbirka za odrasle, ki želijo z njimi vzpostaviti dialog in ne le ponuditi že vnaprej pripravljenih odgovorov. Zato je na vsako vprašanje podanih več odgovorov. Nekateri so videti očitni, drugi skrivnostni, tretji spet osupljivi ali celo zavajajoči. Vsi pa bodo porodili nova vprašanja, misel je namreč kot pot brez konca. V knjigi *Kaj pomeni vedeti?* npr. najdemo šest velikih vprašanj za poigravanje z idejami in razmišljanje onkraj navideznih resnic: kako veš, da vesolje obstaja?; ali moraš vse vedeti?; ali so tvoje ideje tvoja last?; ali je pomembno razmišljati?; ali moraš hoditi v šolo, zato da se česa naučiš?; čemu služi domišljija?

Francoska revolucija

3.

Študentska založba

Glavno odliko življenjskega dela francoskega zgodovinarja Georgesa Lefebvra (1877–1959) *Francoska revolucija* predstavlja eruditstvo in sproščen slog. Knjiga nas vsrka v stoletje pred francosko revolucijo in nas popelje skozi plastični, s številnimi detajli podprti oris teden Evrope, njenih gospodarskih, kulturnih in političnih tokov, ki so končno privedli do izbruha revolucije. Lefebvre ne popisuje dogodkov, ampak njihova gibalna, vzroke in konstelacije. Osebe, ki so igrale osrednjo vlogo, povezuje v mrežo intrig, interesov, odvisnosti in vpliva. S tem ne prikazuje samo Evrope in njenih kolonij osemnajstega stoletja, marveč

na podlagi edinstvenih zgodovinskih dogodkov vzpostavlja vzorčni primer za kasnejše revolucionarne preobrate.

Moje deklice

Založba Karantanija

V zbirki *Lastovka – najlepše zgodbe sveta* je založba Karantanija izdala črtice Zofke Kveder (1878–1926) *Moje deklice*. Kvedrova je začela objavljati leta 1898 in je bila naša prva poklicna pisateljica. Njen opus zaznamujejo tri teme. Opozarjala je na nepravilni socialni položaj ženske, na neurejene socialne in družinske razmere, tretja značilnost pa je bil naturalistični okvir, s katerim je motivirala življenjske mehanizme svojih junakov. Kot prva ženska pisateljica je bila pred kratkim uvrščena v zbirko *Zbrana dela slovenskih pisateljev*.

Joga

4.

Založba Modrijan

Darija Čamernik je po poklicu fotografinja. Z jogo se je srečala v Torinu v Italiji, kamor se je preselila leta 1989. Po dveh letih redne vadbe jo je začela tudi poučevati, leta 2004 pa je odšla v Združene države Amerike in tam pridobila diplomu za učiteljico joge. Knjiga *Joga zame* je zasnovana kot sestavljanka: vsakdo si lahko sestavi svojo kombinacijo asan, dihalnih tehnik, muder, band in drugih tehnik, ki mu v danem trenutku ali nasploh najbolj prija, ustrezajo ali pomagajo pri kaki zdravstveni težavi. *Joga zame* je eden redkih priročnikov za učenje in vadbo joge na slovenskem trgu, ki ni prinesen iz tujega okolja, temveč je del domače avtorice. Knjiga je namenjena vsem tistim, ki bi radi uživali blagodejne učinke joge na telo in duha, a se ne morejo in ne želijo poglobljati v teoretične globine jogijske filozofije. Vse, kar je potrebno za razumevanje joge in uspešno vadbo, je razloženo kratko, jasno in nazorno. Pri večini položajev so navedene tudi lažje različice in dragocena opozorila, pri katerih zdravstvenih težavah vaj ne izvajamo.

Sveto pismo na filmu

V. M.

Založba Ognjišče iz Kopra je v letošnjem letu, ki ga je Svet krščanskih Cerkva v Sloveniji razglasil za leto Svetega pisma, izdala 21 DVD, na katerih so znani filmi s svetopisemsko vsebino.

Marca je revija Ognjišče začela izdajati zbirko 21 igranih filmov, ki uprizarjajo najbolj znane svetopisemske zgodbe. Vsak mesec so bralcem ponudili po tri filme oziroma DVD po zelo ugodni ceni 7,90 evra. Od septembra je tako na razpolago vseh 21 filmov, komplet vseh pa založba ponuja s 30-odstotnim popustom.

Stara in Nova zaveza Filmi – marsikaterega si je bilo mogoče v preteklosti že ogledati tudi na slovenskih televizijskih kanalih – so v angleščini, a s slovenskimi podnapisi. V filmih, ki so plod večletne televizijske produkcije, igrajo tudi nekatere znane hollywoodske zvezde, med drugim Ben Kingsley, Martin Landau, Richard Harris, Gary Oldman, Jacqueline Bisset, Monica Bel-

lucci in Elizabeth Hurley. Filmi dokaj pristno prikazujejo najbolj znane svetopisemske zgodbe, tako starozavezne kot novozavezne. Marsikatera od njih je sicer že večkrat doživela filmsko uprizoritev (zlasti na primer Abraham, Mojzes, Jezus), kar pa je v tem primeru povsem običajno. Svetopisemske zgodbe namreč zaradi svoje velike razširjenosti oziroma univerzalnosti pa tudi verskega pomena in sporočilnosti sodijo v nabor zgodb, ki so vedno aktualne. Zaradi tega je vsaka nova uprizoritev kvečjemu osvežitev in hkrati možnost za zanimive primerjave s prejšnjimi različicami.

Uprizoritve, ki so vključene v tu obravnavano zbirko svetopisemskih filmov, so vsekakor med boljšimi, čeprav sodijo v tako imenovano televizijsko produkcijo, katere filme marsikdo rad že vnaprej

označi za manj kakovostne od tistih izpod okrilja filmskih studiev.

Od stvarjenja do apokalipse

V tej zbirki so naslednji filmi: V začetku, Abraham I. in II., Jakob, Jožef I. in II., Mojzes I. in II., Samson I. in II., David I. in II., Salomon I. in II., Jeremija, Estera, Jezus I. in II., Pavel iz Tarza I. in II. ter Apokalipsa.

Po kakovosti velja izpostaviti zlasti film o Jožefu (1995), v katerem so v glavnih zaigrali Ben Kingsley, Paul Mercurio in Martin Landau. Omeniti velja tudi Abrahama (1994), kjer med drugim igra Richard Harris in Barbara Hershey, Davida (1997) z Nathanielom Parkerjem in Jonathanom Pryceom v glavnih vlogah ter Mojzesa (1996), kjer igra Ben Kingsley in Christopher Lee. **D**

Odprtje ljubljanskega knjižnega Frankfurt

Sejem je pritegnil veliko število obiskovalcev.

Cankarjev dom spet gosti

Lucija Horvat, foto: Gregor Pohleven

V Cankarjevem domu se je med 8. in 13. novembrom predstavilo 10.000 najboljših novih knjižnih naslovov s frankfurtskega knjižnega sejma. Prevladovala je literatura v angleščini.

Knjige na sejmu Frankfurt po Frankfurtu so bile predstavljene v osmih tematskih sklopih: družboslovje in humanistika, ekonomija, tehnika in informatika, matematika, fizika in astronomija, naravoslovne vede, priročniki in turistika, umetnost in arhitektura ter leposlovje, literarne vede in jeziki. Katalogi z vseh področij sodobne knjižne produkcije so predstavljeni tudi na spletnih straneh Konzorcija in Mladinske knjige: www.konzorcij.com in www.mladinska.com/FpoF.

Središče pozornosti Letošnji sejem je posebej opozoril na eno najstarejših založb na svetu, ameriško založbo Wiley, ki letos slavi 200-letnico obstoja. Založba je še vedno v družinski lasti in pokriva tako naravoslovne kot družboslovne vede ter ceni človeka najprej kot bitje in šele potem kot strokovnjaka. Tudi v Ljubljani je bila predstavljena Katalonija oziroma katalonska kultura, letošnja gostja na frankfurtskem knjižnem sejmu. Literatura v katalonščini ima dolgo tradicijo, ki sega v 13. stoletje. Najbolj uveljavljena sodobna katalonska pisateljica sta Quim Monzó in Lluís Maria Todó. V Frankfurtu je bilo predstavljenih okoli tisoč knjig iz

te dežele, v ljubljanskem Cankarjevem domu pa je bil na ogled ožji izbor, s katerim so organizatorji predstavili največje dosežke katalonske knjižne produkcije ter deželo z monografijami in turističnimi vodniki. Na ogled je bil tudi izbor knjig letošnje Nobelove nagradenke Doris Lessing pa tudi dobitnikov drugih prestižnih nagrad, kot sta Pulitzerjeva in Bookerjeva.

Najboljše Selektorji knjigarne Konzorcij so izbrali tudi najboljše razstavljene knjige. Tako je na področju leposlovja na prvem mestu zgodba dveh afganistanskih žensk *A Thousand Splendid Suns* Khaleda Hosseinija, roman *Water for Elephants* Sare Gruen, zbirka srhljivih zgodb *Fragile Things* Ne-

ila Gaimana, nepozabni roman *Savage Garden* Marka Millsa in avtobiografski spomini največjega živečega nemškega avtorja, nobelovca Günterja Grassa *Peeling the Onion*, ki je lani presenetil svetovno javnost s priznanjem, da je bil med drugo svetovno vojno pripadnik Hitlerjeve SS. Med najboljše na področju humanistike in družboslovja pa sodijo *Islam: Past, Present and Future* Hansa Kunga, *Mit Volldampf in den Süden* avtorjev Artla, Gürtlicha in Zenza o južni železnici, *A Secular Age* Charlesa Taylorja o razvoju zahodnega krščanstva, *The Shock Doctrine: The Rise of Disaster Capitalism*, v kateri Naomi Klein razkriva politiko prostega trga ZDA, ki vlada svetu s pomočjo dobro premišljene manipulacije,

in *Travesty* Johna Laughlanda o sojenju Slobodanu Miloševiću.

Naše na tujem Po tradiciji so bili predstavljeni slovenski avtorji, ki so izdali knjigo v tujem jeziku, pri čemer jim je bilo v pomoč Društvo slovenskih pisateljev. Razdeljeni so bili na leposlovni del in strokovno literaturo.

Med najbolj prevajanimi leposlovnimi avtorji sta letos Drago Jančar in Jani Virk, sicer pa je največ prevodov slovenskih leposlovnih del izšlo v državah nekdanje Jugoslavije. Med strokovnimi knjigami slovenskih avtorjev, ki so izšle v tujini, so tudi letos prevladovala dela Slavoj Žižka, predvsem v francoščini. Za tokratno razstavo jim je uspelo pridobiti 15 njegovih knjig. Znotraj predstavitve slovenskih avtorjev v tujih jezikih je bila posebna pozornost namenjena prvemu celovitemu pregledu sodobne slovenske arhitekture – knjigi *New Architecture in Slovenia* Matevža Čelika, ki je izšla pri dunajski izpostavi založbe Springer. Knjiga predstavlja 30 arhitekturnih pisarn, samostojnih arhitektov in projektivnih skupin. Med zgodbami o slovenskih arhitekturnih biserih najdemo Gospodarsko zbornico Slovenije, mladinski hotel Celica in gorski bivač na Kobariškem stolu. **D**

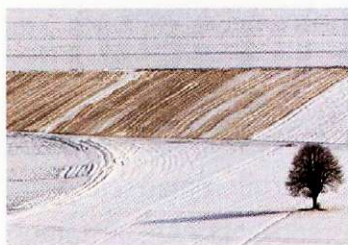

Katalonija je bila dežela v gosteh.

Pokrajina 2007

Fotografsko društvo Janez Puhar Kranj je v sodelovanju s Kabineto Slovenske fotografije, Gorenjskim muzejem in Fotografsko zvezo Slovenije v Prešernovem gledališču v Kranju odprlo že 17. bialno razstavo Pokrajina. Štiričlanska žirija je med 716 fotografijami na temo barvne in črno-bele krajine, ki jih je 106 avtorjev septembra prijavilo na natečaj, izbrala najboljše dela, ki bodo do 2. decembra na ogled v galerijah Mestne in Prešernove hiše v Kranju. Na slavnostnem odprtju razstave so podelili nagrade za najboljše fotografije. Žirija je za prejemnika častne nagrade za najboljšo slovensko pokrajino izbrala samostojnega avtorja Marjana Jereleta za fotografijo *Na polju*.

Za črno-belo pokrajino so zlato, srebrno in bronasto priznanje Janeza Puharja prejeli Franc Ferjan za *Belo obalo*, Luka Dakskobler za *Jezersko pričesko* in Zvone Vrankar za *Ave*. Za barvno pokrajino pa so nagrade pripadle Francu Ferjanu

Bela obala

za *Zimsko pravljico*, Robertu Horvatu za *Toscana 3* in Andreju Jarniju za *Jutro v gozdu*. Poleg tega je žirija podelila še osem priznanj. Za nagrade in sodelovanje na razstavi so se potegovali samostojni avtorji in člani fotografskih društev iz vse Slovenije. Med njimi so fotografska društva in klubi Radovljica, Jesenice, Celje, Črnomelj, Maribor, Tržič, Hrastnik, Nova Gorica, Kamnik, Ljubljana, Svit Celje, Grča Kočevje, Janez Puhar Kranj, Anton Ažbe Škofja Loka, Diana, Sušec Ilirska Bistrica, TNP Bled, Veno Pilon Ajdovščina, Žarek Sežana, Mavrica Radomlje, Foto skupina Moste, in Kulturno društvo Ivan Tavčar Poljane. L. H.

Prebrisana vdova

Šentjakobsko gledališče v Ljubljani je gledališko sezono 2007/08 odprlo v nedeljo s komedijo *Prebrisana vdova* (1749) beneškega dramatika Carla Goldonija. Dogajanje okrog Rosaure, prikupne vdove mogočne beneške trgovske hiše, in njene vnovične poroke je režiral Luka Martin Škof. Zaradi pritiska svaka Pantalona, ki je podedoval vse bratovo premoženje, se mora Rosaure odločiti hitro in doseči ideal hkratne varnosti in ljubezni. Svoj model ji ponudijo štirje snubci – tekmeči iz različnih evropskih držav: iz Francije, ki po vzponu s Sončnim kraljem ostaja močno centralizirana, a dekadentna in pretirano porabna država; iz Anglije, ki se z razvojem znatnosti in političnega sistema skokovito modernizira in se vzpenja k poziciji velesile, kar v naslednjih

Prebrisana vdova

stoletjih tudi postane; iz strogo katoliške Španije, ki v nasprotju z Anglijo zaostaja v razvoju in je z nazadnjaštvom v posmeh drugi Evropi; ter iz Italije, kjer dogajanje *Prebrisane vdove* tudi poteka in je razdeljena na množico suverenih ali odvisnih mestnih držav. Goldoni osebnosti omenjenih snubcev na svoj značilni komični način prilagodi kulturnemu okolju, od koder prihajajo. Do izraza pridejo razlike v njihovem dojemanju ljubezni, časti, denarja. Tako se spretno meša-

jo različni časi in mnogobarvnost zahodne civilizacije, ki na posreden način napoveduje današnjo hollywoodsko globalizacijo. Svojevrstno dodatno aktualnost pa predstavi daje tudi to, da se približuje začetek slovenskega predsedovanja EU. L. H.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 15. 11. 2007

17.00 SNG Drama: I. Cankar:
Romantične duše

20.00 Gledališče Glej: Philip Ridley:
Vincent River

20.00 MGL: Sergi Belbel: Mobilec

PETEK, 16. 11. 2007

16.00 Križanke: Intimne vzporednice
– plesno-glasbena predstava

20.00 SNG Drama: Fernando Pessoa:
Mornar

20.00 Gledališče za otroke in mlade:
Noël Coward: Spiritistična komedija

SOBOTA, 17. 11. 2007

19.00 Slovensko mladinsko gledališče:
Matjaž Pograjc: Ljubezen na smrt

19.30 Šentjakobsko gledališče:
C. Goldoni: Prebrisana vdova

19.30 MGL: J. Stein, J. Bock, S. Harnick:
Goslač na strehi – muzikal

21.00 Gospodarsko razstavišče: Indira Radić & Alen Islamović (Srbija / Bosna in Hercegovina) – pop folk

NEDELJA, 18. 11. 2007

11.00 Festivalna dvorana: Lara Jankovič: Kot jaz – gledališko-glasbena predstava za otroke

16.00 Mestni muzej: Neven Mrzlečki
– operni nastop

19.00 Cankarjev dom:

13. gala koncert Radia Ognjišče

19.00 Slovenska filharmonija:
Slovenski komorni zbor – klasična glasba

PONEDELJEK, 19. 11. 2007

19.00 Slovensko mladinsko gledališče:
Matjaž Pograjc: Ljubezen na smrt

19.30 Šentjakobsko gledališče:
C. Goldoni: Prebrisana vdova

19.30 Križanke: Pihalni kvintet Artvento
– klasična glasba

20.00 MGL: G. Čušin: Hagada

TOREK, 20. 11. 2007

19.30 MGL: Petr Zelenka: Zgodbe
vsakdanje norosti

19.30 SNG Drama: Anton Pavlovič Čehov: Ivanov. Gostuje gledališče Katona József Színház Budimpešta (Madžarska).

19.30 Križanke: Aleksandra Klimova,
klavir – klasična glasba

SREDA, 21. 11. 2007

19.30 SNG Drama: Tennessee Williams:
Orfej se spušča

19.00 STA Travel Cafe: Mihaela Burina:
Na meji Evrope – Turčija in Gruzija,
potopisno predavanje

21.00 Plesni teater Ljubljana: Maja Delak: Drage, drage – plesna predstava

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Jagenjčki in levi

Monika Maljevič

Oskarjevec Robert Redford prek različnih, a med seboj povezanih zgodb podaja svoje videnje posledic ameriškega posredovanja v Afganistanu.

Mladeniča Arien in Ernest želita slediti idejam idealističnega profesorja Malleyja, zato se pridružita vojakom v Afganistanu, a tam doživita nesrečo. Njuna usoda je v rokah odločnega senatorja Irvinga, ki poskuša prepričati izkušeno novinarko Roth, da bi objavila odmevno zgodbo, a ona ni prepričana v senatorjevo resnicoljubnost. Do pomembnega spoznanja je med tem prišel tudi Malley, ki poskuša posredovati svojo lekcijo ravnodušnemu učencu.

Kaj je tveganje? Kaj je pogum? Kaj je dolžnost? In kaj pomeni medijem, politikom in mladini, če dandanes odločno zagovarjate

Lions for Lambs

Režija: Robert Redford

Žanr: drama

Scenarij: Matthew Michael Carnahan

Produkcija: Daniel Lupi, Andrew Hauptman, Matthew M. Carnahan

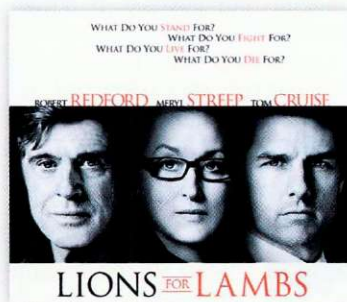
Igrajo: Robert Redford, Meryl Streep, Tom Cruise, Derek Luke, Michael Pena, Andrew Garfield, Peter Berg

Premiera: 15. 11. 2007

Distribucija: Continental Film

z mladeničem, ki si prizadeva razumeti pravo moč svobode, prepričanja in predanosti.

Zgodba poteka na treh enako napetih in s čustvi nabitih prizoriščih. Na vsakem imajo vpleteni veliko na kocki. V kongresni pisarni bo senator Jasper Irving (Tom Cruise), ki upa, da bo nekoč predsednik, razkril eksplozivno zgodbo o novi vojni strategiji prodorni televizjski novinarki (Meryl Streep).

svoje stališče? Oskarjevec Robert Redford predstavlja provokativen film, ki se brez ovinkov spopada z mnogimi žgočimi vprašanji sodobne Amerike, pa vendar tako, da ob tem ne moremo ostati ravnodušni. Odvija se v realnem času in uporablja še nikoli doslej videne dogodke, ki so se zgodili za zaprtimi vrati, poveže niti in razkrije, kako so moči željni politik, ki vleče drzne poteze v Washingtonu, televizjska novinarka, ki sledi vroči zgodbi pod silnim pritiskom, in nevarna mislija povezani

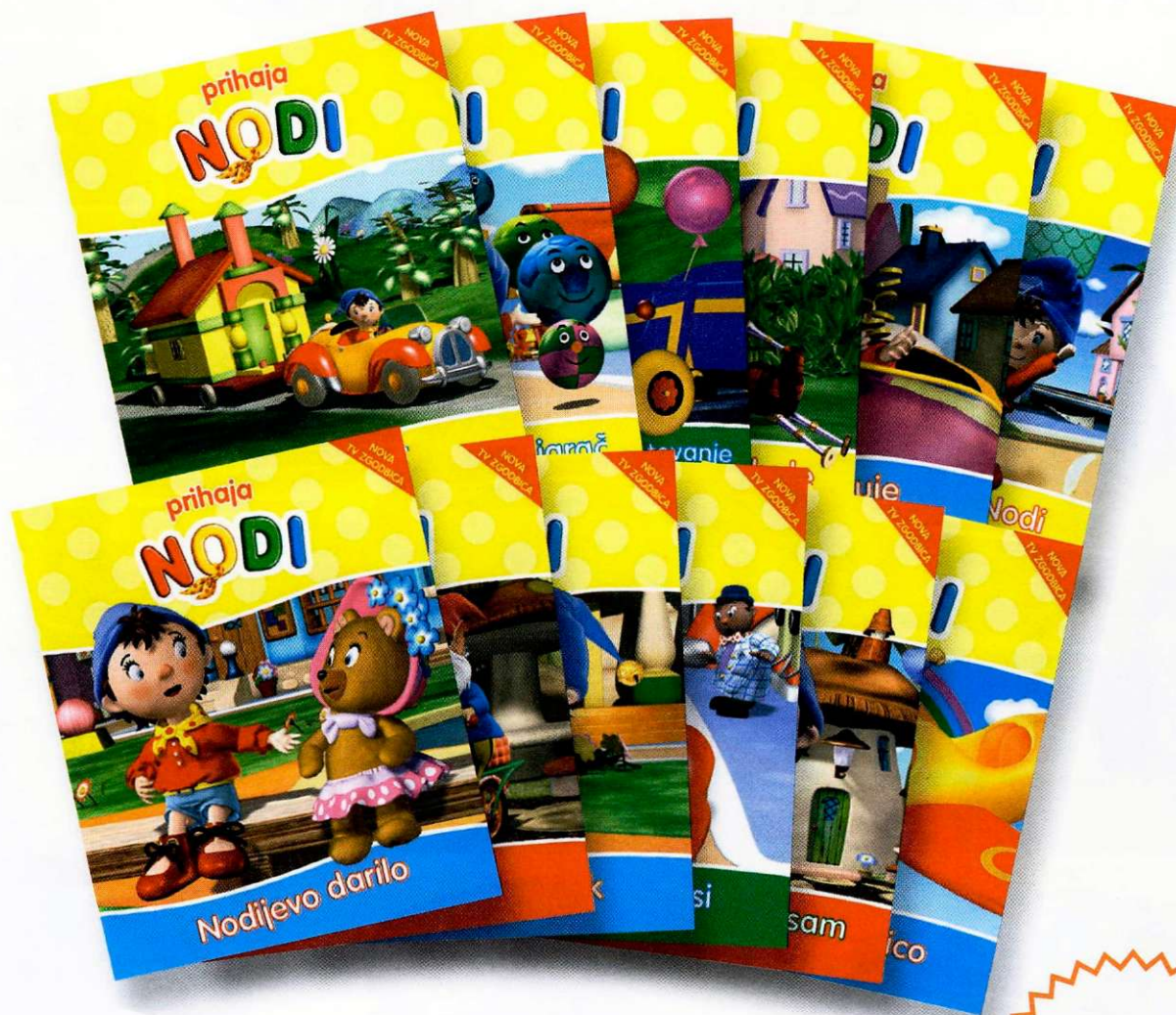
Dvojica se kot mačka in miš gre ostro igro inteligence, očarljivosti in izmikanja. Na univerzi na zahodni obali se nekoč idealistični profesor dr. Malley (Robert Redford) sooči z bogatim, a otopelim študentom (Andrew Garfield), ki ni po profesorjevem mnenju nikoli izkoristil svojih izjemnih sposobnosti. Medtem se na drugi strani zemeljske oble sredi vroče bitke v Afganistanu dva Malleyjeva nekdanja študenta Arian (Derek Luke) in Ernest (Michael Peña) bojujeta za golo preživetje, v katerem de-

bate in podatki mentorjev nimajo nobenega pomena, posledice vseh teh dogodkov pa bodo vplivale na življenje vseh vpletenih.

Ozadje Režiser Robert Redford poudarja, da Jagenjčki in levi analizirajo zdajšnje dogodke; ganljive teme analizirajo veliko globlje in tako film niti po naključju ni vojna drama. Je človeška drama, ki si drzne občinstvu postaviti vprašanje, ki si drzne občinstvu dovoliti, da se čudi in čuti, ter ga prosi, naj polneje sodeluje pri svojih lastnih usodah kot tudi pri usodi svoje države. »Konec koncev je vprašanje, ki ga postavljajo vse tri zgodbe, namenjeno občinstvu. Kaj bi storili? Kakšne občutke imate ob tem? Vedno se vse vrne k tem vprašanjem,« razloži Redford.

»Če bi to bil samo film o vojni, verjetno pri njem ne bi sodeloval, ker sem vedel, da bi vojno skozi čas obravnavali na različne načine. Pri Jagenjčkih in levih me je pritegnila zgodba, ki vojno uporablja kot katalizator za tri zelo različne osebne zgodbe o temah, ki me bolj zanimajo: vloga medijev, izobraževanje, politika in ameriška mladina. Zares me je prevzela zamisel, kako te zgodbe nekako povezati na dramatičen način in hkrati spodbuditi občinstvo, da bi začelo razmišljati o tem, kje ta trenutek smo,« je o svojem filmu še dejal Robert Redford. **D**

Kaj bo čakalo pod praznično jelko?

za samo
3,59 €

Prihaja Nodi

Vsak ponedeljek nova slikanica z zgodbico navihanega škrata

Ob nakupu Večera izberite med dvema zgodbicama:

19. 11.: Nodi in čarobni prašek, Nodi in čarobne dude

26. 11.: Nodijevo darilo, Nodi se seli

03. 12.: Nodi nakupuje, Nodi drži svojo kapo

10. 12.: Nodi vse postori sam, Nodi: Uhačevo kolo

17. 12.: Nodi in novi taksi, Nodijeva nenavadna pot

24. 12.: Nodi: preplah v mestu, Nodi išče mavrico

Naročniki lahko posamezne slikanice ali zbirko 12 zgodb naročite ob delovnih dneh po telefonu
02 23 53 326, 02 23 53 322 ali 02 23 53 500, e-pošti knjiga@vecer.com ali na spletnem naslovu
trgovina.vecer.com.

VEČER

Lepotna operacija je uspela

Tekst in foto: Miha Dovč, SAGA Institute

Volkswagen touran 2,0 TDI DSG highline

Kljub ne ravno dolgemu stažu na cestah so se inženirji iz Wolfsburga odločili za malenkostne kozmetične popravke pri touranu, čeprav jih, roko na srce, še ni potreboval. V navezi z močnim, a varčnim agregatom ter odličnim menjalnikom DSG je spet stopil korak pred konkurenco. Temu primerna je seveda tudi cena.

Samozavesten videz Z 'operacijo' je touran postal še bolj samozavesten, čeprav so ga 'kirurgi' le malo olepšali. Motor na maska je oblikovana kot pri drugih modelih iz VW, z novo

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI

vrsta motorja

VOLKSWAGEN TOURAN 2,0 TDI DSG

turbodizelski, štirivaljni, vrstni,

4 ventili na valj

prostornina v ccm

1968

moč v kW (KM) pri vrt./min

125 (170) pri 4200

največji navor v Nm pri vrt./min

350 pri 1750 – 2500

menjalnik

robotizirani, šeststopenjski (DSG)

pogon

na sprednji kolesi

mere (dolžina x širina x višina) v mm

4391 x 1794 x 1635

medosna razdalja v mm

2677

prtljažnik v litrih

695 – 1989

masa praznega vozila (nosilnost) v kg

1585 (655)

največja hitrost v km/h

212

pospešek 0-100 km/h v s

9,1

poraba (po normah EU) v l/100 km

5,8/8,7/6,9

poraba na testu v l/100 km

8,2

cena vozila v EUR

30.972

grafiko pa svetijo tudi prvi in zadnji žarometi. Drugih sprememb ni. Oblika karoserije je še vedno škatlasta, vendar mu mehki robovi ne dajejo videza dostavnika, tako da še vedno bolj spominja na osebni avtomobil kot na kombi. V notranjosti se to vidi po odlični prostorski izkoriščenosti, saj je prostora kljub ne ravno gigantskim meram povsem dovolj. V skrajni sili je zmožen peljati tudi do sedem potnikov, vendar pod pogojem, da na 'zasilnih' sediščih sedita manjša potnika. Ob izvlečenih zadnjih sedežih pa je treba upoštevati, da zadnja potnika sedita tik pred prtljažnimi vrati,

zato se prostor za prtljago močno okrne. Če sedežev ne potrebujete, ju preprosto in hitro zložite v dno prtljažnika. Drugih pet potnikov pa se ne bo pritoževalo zaradi klavstrofobije. Ob zloženih zasilnih sedežih se prtljažni prostor poveča do zglednih dimenzij in je v primerjavi z renaultom scénic ter toyoto corolla verso največji. Izdelavni materiali v notranjosti so kakovostni, nič ne zaostaja niti kakovost izdelave. Ergonomija je pregovorno izvrstna. Zaradi

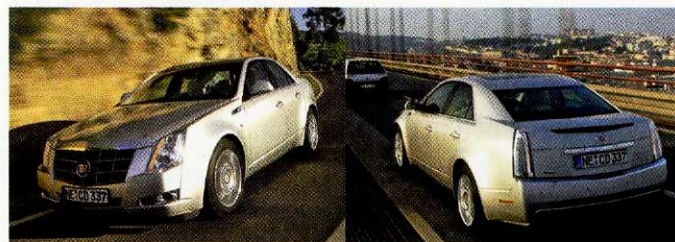
oglate oblike je preglednost pričakovano dobra, vse dvome pri parkiranju pa razrešijo parkirni senzorji, ki jih je treba posebej plačati. Dovolj je tudi odlagalnih prostorčkov in predalčkov, saj so razporejeni po celotni notranjosti vozila. Položaj za volanom je odličen. Nekaj zaslug za to ima nekoliko višji položaj sedenja, drugi del zaslug pa si delijo nastavljeni sedež, volan in naslonjalo za roke. Voznik tako kaj kmalu najde idealen položaj za premagovanje cestnih kilometrov.

Odličen pogon Biser tourana se v tem primeru skriva pod mo-

tornim pokrovom. Tam kraljuje izvrsten dvolitrski TDI, ki z menjalnikom DSG tvori enega boljših pogonov. Da gre za močnejšo od obeh različic, boste na zunaj spoznali po rdeče obarvani črki I. V tem modelu agregat postreže s 170 konjskimi silami, številko, ki se je ne bi sramovali niti bencinsko gnani bratje. Moči je vedno dovolj. Kaj dovolj, preveč! Ob obilici navora se kljub vklopljenemu sistemu ESP pogonski kolesi znata zavrteti v prazno. Robotiziran menjalnik deluje izvrstno, če vam ni do prestavljanja z 'ušesi' za volanom, pa samo premaknete ročico menjalnika v položaj D in elektronika prevzame nadzor. Zaradi razmeroma majhne mase vozila tako motoriziran touran zagotavlja dobre zmogljivosti, pospešek do 100 km/h v manj kot 10 sekundah in končno hitrost prek 200 kilometrov na uro. Kljub ne ravno veliki posodi za gorivo, ki 'pogoltne' 60 litrov plinskega olja, pomeni, da ne bomo prav pogosto obiskovali bencinskih servisov, saj je povprečna izmerjena poraba na testu znašala dobrih devet litrov. Vzmetenje odlično požira vse vrste neravnin, vendar kljub temu karoseriji ne dopušča prevelikega nagibanja v ovinkih.

Drag Touran z vsem naštetim spada po ceni že v razred velikih enoprostorcev. Za dobrih 30 tisoč evrov pa kljub skromnim centimetrom ponuja veliko. Treba se je le odločiti.

Novica

CADILLAC CTS Novi cadillac CTS je zasnovan kot globalno vozilo, kar pomeni, da se bo prodajal na večini svetovnih trgov in je nov ter konkreten korak pri prepričevanju evropskih kupcev. Američani so se vedno izkazali z dizajnom in tudi tokrat niso razočarali. Takoj prepoznavna atletska oblika odraža kombinacijo razkošja in športnosti. S to obliko CTS kar reže zrak. Še bolj kot z zunanjo stjo pa naj bi Evropejcem konkurirali z njegovo notranjostjo, ki predstavlja drugačen, nov slog pri Cadillacu. Razkošje pričarajo elegantne površine, ki so na armaturni plošči in vratih izdelane ročno. Posebno pozornost so posvetili prijetni ambientalni osvetlitvi, da bi še bolj poudarili luksuz, prav tako ne morete preslišati vrhunske zvočne zatesnitve. Evropa bo navdušena tudi nad novo uglasitvijo podvozja, ki ima sedaj razširjena koloteka, novo vzmetenje in izpopolnjen volanski mehanizem, kar pomeni, da se, kako netipično za Američana, dobro znajde tudi med ovinki. Pri hitri vožnji mu je v izdatno pomoč novi 3,6-litrski šestvaljni motor z neposrednim vbrizgom goriva za manjše emisije in kar 311 konjskimi močmi, kar omogoča 241 km/h največje hitrosti. Pogon je speljan na zadnji kolesi, lahko pa tudi na vsa štiri, kjer gre za sistem z aktivnim diferencialom, ki v osnovi 70 odstotkov navora prenaša na zadnji kolesi, zato imate tudi tam občutek, da vozite avto z zadnjim pogonom. Dizelski agregat z 2,9 litra delovne prostornine pripelje šele čez dve leti, zato na varčevanje z gorivom za zdaj pozabite in raje uživajte v mirnem teku. Oprema je zelo bogata, hkrati pa je odlična tudi varnostna zasnova; pokrov motorja se na primer dvigne ob trkih s pešci, da bi bil udarec z glavo čim blažji. Evropski okus je zahteven, a kaže, da bodo Američani počasi le prišli do točke, ko ga bodo znali zadovoljiti.

AVTOPRALNICA

AP 24 ur
(Center Kompas St.)
Celovška cesta 206

Odperto:
NON STOP 24ur!

Tel.: 01/500-37-53
Avtopralna staza
Samopostrežne storitve
Samopostrežni čistilniki preprog
Samopostrežna avtopralnica

Parkirna hiša WTC
Dunajska cesta 158

Odperto:
pon – pet 07:00 – 18:00
sobota 07:00 – 13:00

Tel.: 01/58-97-855
Strojno – ročno pranje
Notranje čiščenje
Poliranje
Globinsko čiščenje
+ VULKANIZERSTVO

Otroci o življenju z diabetesom

Lucija Horvat

Včeraj, na svetovni dan sladkorne bolezni, so bili razglašeni zmagovalci petega otroškega slikarskega natečaja Accu-Chek® 2007. Na natečaju, ki je v Sloveniji potekal junija na Debelem rtiču, je sodelovalo tudi 120 otrok iz Slovenije.

Spela del Cott

V projekt otroškega slikarskega natečaja je vključenih več kot 25 držav po vsem svetu. Tema letošnjega natečaja je bila »Moj najljubši recept« in trije slovenski zmagovalci so se potegovali za končno nagrado, ki jo podeljuje Mednarodno združenje za pediatrično diabetologijo (ISPAD). Namen natečaja je, da se čim več ljudi zave, da je sladkorna bolezen navzoča tudi pri otrocih in najstnikih in da se otrokom s sladkorno boleznijo pomaga čim bolj razumeti bolezen in kako živeti z njo. Tekmovanje otrokom in mladostnikom omogoča, da s slikanjem izrazijo svoje misli in občutke o svoji bolezni. Tema »Moj najljubši recept« je bila izbrana s ciljem, da otroci sami predstavijo, kako sladkorna bolezen vpliva na njihove prehranjevalne navade. Dieta je namreč ena od obveznosti ob zdravljenju otroškega diabetesa, ki močno vpliva na način življenja obolelih otrok. Ti, predvsem najmlaši, velikokrat ne vedo, zakaj bi se morali odpove-

dovati nekaterim jedem, ki so jih imeli nekoč morda najraje.

Slovenski zmagovalci Natečaj je potekal v treh starostnih skupinah, in sicer od 6 do 9 let, od 10 do 13 in od 14 do 17 let. Slovenski zmagovalci v posameznih skupinah so Špela del Cott, Jernej Kokotec in Anže Lopatič. Njihove risbe je na mednarodno ocenjevanje poslal organizator natečaja, farmacevtska družba Roche. Čeprav zmagovalci na mednarodni ravni prihajajo iz Italije, Portugalske in Tajvana, pa so slovenski tekmovalci zelo dobro zastopali barve Slovenije, saj je bil eden od njih v najožjem izboru za zmago prav do konca. Čestitke si torej zaslužijo prav vsi, ki so sodelovali, saj so s svojo risbo pripomogli k ozaveščenju o sladkorni bolezni, še posebej med otroki in mladostniki.

Presnovna motnja Sladkorna bolezen ali latinsko diabetes mellitus je motnja presnove, ki nastane zaradi pomanjkanja in-

zulina ali odpora tkiv na njegovo delovanje. Inzulin je hormon, ki ga kot odgovor na dvig glukoze v krvi po zaužitju hrani ali pijači izloča trebušna slinavka in je nujno potreben za prehod glukoze iz krvi v celice, ki glukozo nato shranijo ali pa jo porabijo za pridobivanje celične energije. Inzulin deluje kot ključ, ki celicam odpira vrata za vstop goriva – glukoze. Če ga trebušna slinavka izloča premalo ali pa so celice na inzulin neobčutljive, pride do motenega prehajanja glukoze iz krvi v tkiva, glukoza torej v krvi ostaja ujeta in njena krvna koncentracija se zviša. Osnovna motnja pri sladkorni bolezni je torej nesposobnost prehajanja glukoze iz krvi v celice. Sladkorna bolezen tako označuje stalno zvišana raven krvnega sladkorja – hiperglikemija, ki jo lahko spremljajo znani simptomi nenehne žeje in pogostega mokrenja, hujšanja, splošne oslabelosti in tudi motenj zavesti od zaspanosti do nezavesti, pravi Barbara Hrovatin, dr. med. Dolgoročno pa bo-

lezen povzroča okvare velikih žil ali makroangiopatijo ter majhnih žil ali mikroangiopatijo s posledično prizadetostjo delovanja ledvic, močno pospešeno aterosklerozo z mašenjem žil, kar lahko povzroči srčno in možgansko kap, gangreno spodnjih okončin in slabši vid. Sladkorna bolezen je neozdravljiva. Pri odraslih lahko namesto tega uspešno preprečujemo njen nastanek in jo, če se že pojavi, dobro obvladujemo. Proti sladkorni bolezni in vsem njenim zapletom se lahko borimo na treh frontah: z zdravo prehrano, normalizacijo telesne teže in redno telesno dejavnostjo.

Dva tipa Sladkorna bolezen je nekdanj povzročala smrt zaradi nenadnih zapletov, danes pa so nevarni počasi nastajajoči kronični zapleti, ki pri dlje časa trajajoči sladkorni bolezni okvarjajo srce in ožilje, oči, ledvica in živčevje. Proti njim nismo nemočni in največ lahko naredimo sami z načinom življenja. Sladkorna bolezen ljudje poznamo že okoli 3.500 let, danes pa se število obolelih nenehno povečuje, kar je predvsem posledica podaljševanja življenjske dobe in boljšega preživetja bolnikov ob napredku medicinske znanosti. Na svetu je okoli 15 milijonov diabetikov, v Sloveniji pa okoli 80.000. Ker je bolezen pri odraslih pogosto tiha in skrita, velja, da je pri nas vsaj še enkrat toliko diabetikov neodkritih. Večina diabetikov ima sladkorno bolezen tipa 2, ki se ji reče sladkorna bolezen odraslih oziroma starostni diabetes in je od inzulina neodvisna sladkorna bolezen. Druga oblika diabetesa, tip 1, pa se pojavlja pri otrocih in mladini, je pogosto dedna bolezen in že v samem začetku zahteva zdravljenje z inzulinom,

zato ji rečemo tudi od inzulina odvisna sladkorna bolezen.

Otroški diabetes Sladkorna bolezen je ena najpogostejših kroničnih bolezni otroštva. Prizadene lahko otroke katere koli starosti. Kljub vsemu je sladkorna bolezen še vedno pogosto diagnosticirana pozno, ko ima otrok že diabetično ketoacidozo, ali pa je diagnosticirana popolnoma napačno. V številnih predelih sveta inzulin, ki ga otroci s sladkorno boleznijo potrebujejo za preživetje, ni na voljo ali pa ni dostopen zaradi različnih ekonomskih in geografskih razlogov oziroma omejitev pri dobavi. Zato veliko otrok umre zaradi sladkorne bolezni, še posebej v manj razvitih državah. Svetovni dan sladkorne bolezni 2007 izpostavlja sporočilo, da otroci ne bi smeli umirati zaradi sladkorne bolezni. Zgodnja diagnoza in izobraževanje sta odločilna za zmanjšanje zaple-

tov in reševanje življenj. Sladkorna bolezen ima velik vpliv na življenje otrok in njihovih družin. Otrokov vsakdanjik ves čas prekinjajo nujna merjenja ravni sladkorja v krvi, odmerjanje zdravil in prilagajanje razmerja med telesno dejavnostjo in hrano. Sladkorna bolezen lahko moti običajne razvojne naloge v otroštvu in mladosti, kot sta napredovanje v šoli in prehod v polnoletnost. Za zagotovitev dobrega fizičnega in psihičnega zdravja otrok s sladkorno boleznijo mora zanje skrbeti osebje z odličnim znanjem. Podporo jim morajo dajati tudi negovalci in šolsko osebje ter skrbeti, da se otroci zaradi omejitev pri prehranjevanju ne bi počutili prikrajšane. Za pomoč otrokom s sladkorno boleznijo morajo zdravstveni delavci, vzgojitelji, starši in skrbniki združiti svoje moči pri preprečevanju tveganih stanj in izogibanju nepotrebnim smrti.

Jernej Kokotec

Anže Lopatič

Na kratko

PREPREČEVANJE ODVISNOSTI Mesec november je kot mesec preprečevanja odvisnosti tudi v Sloveniji namenjen različnim preventivnim aktivnostim. Letošnji slogan Ali imajo droge nadzor nad tvojim življenjem? Tvojim življenjem. Tvojo družbo. Ne pusti drogam blizu! je predlagal urad Združenih narodov za droge in kriminal, uporabljal pa se bo tri leta. Vako leto bo izpostavljena neka tema oz. aktivnost. V Sloveniji nacionalno kampanjo koordinira Zavod za zdravstveno varstvo Ravne. Letos se bo akcija osredinila na različne vidike nadzora nad drogami, prihodnje leto na preventivno delo na področju drog, v letu 2009 pa predvsem na nezakonit promet z drogami. Cilj kampanje je okrepiti ozaveščenost javnosti o problemu (zlo)rabe drog, kar predstavlja le podporni in ne edini ukrep za dosego spremembe vedenja. V središču pozornosti bodo tudi tokrat mladi, ki so dovzetnejši za škodljive učinke zlorabe drog. Za učence osmega in devetega razreda devetletke so pripravili strip, ki govori o odraščanju in pasteh, ki lahko zamajajo srečno in zdravo potovanje naših otrok v svet odraslih. Za dijake srednjih šol so organizatorji pripravili plakat na temo alkohola, s katerim želijo mlade opozoriti na negativne posledice, ki nastanejo zaradi tveganega pitja, akcijo pa bodo z oglaševanjem izpeljali tudi prek televizijskih postaj. Preventivni mesec je namenjen predvsem preprečevanju zasvojenosti zaradi psihoaktivnih snovi, torej zasvojenosti z alkoholom, s tobakom, z marihuano in drugimi drogami.

Mesec proti drogi

UREDBA EU O ZDRAVILIH Svet EU v sestavi okoljskih ministrov je v Luxembourg sprejel uredbo o zdravilih za napredno zdravljenje. Napredno zdravljenje, ki združuje gensko zdravljenje, somatsko celično zdravljenje in tkivno inženirstvo, ponuja nove možnosti za zdravljenje številnih bolezni. Uredba predvideva prosto gibanje proizvodov med državami EU, zagotovljeni pa naj bi bili visoki varnostni standardi. Sprejeta uredba ne vpliva na uveljavitev nacionalne zakonodaje glede prepovedi ali omejitev iz etičnih razlogov prodaje, dobave ali uporabe medicinskih proizvodov, ki vsebujejo določene tipe celic, ali so iz njih sestavljeni oziroma pridobljeni. Zaradi varstva javnega zdravja uredba predvideva centraliziran postopek za dovoljenje za promet z zdravili za napredno zdravljenje s strani Evropske agencije za zdravila, kar velja za vse sodobne biotehnoške medicinske proizvode. Poleg tega se bo ustanovil odbor za napredno zdravljenje (CAT) znotraj omenjene agencije, ki bo odgovoren za pripravo osnutka mnenja o kakovosti, varnosti in učinkovitosti vsakega zdravila za napredno zdravljenje, končno odobritev pa podeli odbor agencije za zdravila za ljudi. V odboru CAT bodo poleg strokovnjakov z različnih področij naprednega zdravljenja sedeli tudi predstavniki pacientov in kliničnih zdravnikov.

Prosto gibanje zdravil

Država naklonjena športu

Kristijan Stranščak, foto: arhiv Demokracije, Gregor Pohleven

Mnogim vrhunskim športnikom je edini vir dohodka služba, ki jim jo zagotavlja država. Zato je sporazum o zaposlovanju vrhunskih športnikov, ki je bil podpisan konec oktobra, zanje bistvenega pomena.

Sporazum vrhunskim športnikom zagotavlja socialno varnost in s tem tudi pogoje za nemoteno treniranje in tekmovanje. Sporazum so v družbi številnih vrhunskih športnikov podpisali minister za šolstvo in šport Milan Zver, minister za obrambo Karl Erjavec, minister za notranje zadeve Dragutin Mate, minister za javno upravo Gregor Virant, državni sekretar na ministrstvu za finance Žiga Lavrič in predsednik Olimpijskega komiteja Slovenije Janez Kocijančič.

Pomembnost športa Slovenski vrhunski šport se je po osamosvojitvi Slovenije izredno razvil in številčno razširil, saj je število vrhunskih športnikov z dobrih 200 leta 1994 naraslo na več kot 800 športnikov svetovnega, mednarodnega in perspektivnega razreda danes. Poleg tega ima Slovenija glede na število prebivalcev izje-

mno veliko nosilcev olimpijskih medalj (kar 64) in še več tistih, ki so osvojili medalje na drugih velikih mednarodnih športnih tekmovanjih. Nosilci vrhunskih športnih dosežkov so športni klubi, nacionalne športne zveze, starši, predvsem pa trenerji in njihovi tekmovalci. Prav vrhunski športni dosežki pa pomembno pripomorejo k promociji in ugledu države ter slovenskega športa nasploh. Vrhunski šport oziroma rezultati vrhunskih športnikov so tudi obveza državi, da podpira razvoj vrhunškega športa na številne načine, od katerih pa imamo korist vsi državljani. Posledično se zaradi dobrih športnih rezultatov širi športna infrastruktura, Slovenci imamo zaradi tega več usposabljanja in izpopolnjevanja strokovnega kadra, katerega znanje se prenaša v šole in javne ustanove. Predvsem pa je odlična reklama mladim, ki se pogosto na

podlagi dobrih rezultatov vzornikov že v mladih letih odločajo za športno življenje.

Razlogi za nov sporazum Razmere na področju športa v Sloveniji in v svetu so se v zadnjem desetletju pomembno spremenile. Potrebni so bili ukrepi in odzivi na zahteve okolja. Računsko sodišče je v okviru revizije »Kdo in kako uresničuje javni interes na področju športa 2000–2004«, ki jo je izvedlo v letu 2006, zapisalo:

»Ugotavljamo, da državna uprava dejansko zaposluje športnike in s tem sledi usmeritvam, ki si jih je država zadala s sprejetjem oziroma z uveljavitvijo nacionalnega programa. Ugotavljamo tudi, da je zaposlovanje urejeno le na deklarativni ravni, s sporazumom iz leta 1996, ki je zapisan tako, da si posamezne določbe sporazuma celo nasprotujejo. Menimo, da je v interesu doseganja cilja

o zaposlovanju športnikov v državni upravi potrebno to področje pozorneje in ustrezneje urediti ter ga vsebinsko in formalno uskladiti z veljavno zakonodajo na področju zaposlovanja v državni upravi. Ocenjujemo, da je pomembno, da država jasno in natančno opredeli cilje, ki jih želi doseči z zaposlovanjem športnikov v državni upravi.«

Projekt zaposlovanja vrhunskih športnikov in trenerjev v državni upravi je v preteklem desetletju pripeljal do neenakovrednega procesa zaposlovanja po posameznih resorjih, cilj, da se koordinacija in nadzor nad procesom zaposlovanja vodi centralizirano, ni bil v celoti uresničen, pojavila so se tudi velika odstopanja na področju pravic in obveznosti zaposlenih po posameznih področjih.

Bistveni cilji sporazuma Kot predvideva sporazum, se bo število zaposlenih vrhunskih športnikov in trenerjev v skladu z novimi možnostmi za zaposlitev do leta 2010 povečalo za najmanj 44 delovni mest na ministrstvu za obrambo oziroma v Slovenski vojski. Ciljno število, 200 zaposlenih športnikov in trenerjev, bodo podpisnice sporazuma zagotovile do leta 2015, in sicer v okviru skupnega kadrovskega načrta organov državne uprave, ki zaposlujejo športnike in trenerje. S tem bodo dosežene pričakovane potrebe po zaposlitvi vrhunskih športnikov in trenerjev v državni upravi. Posamično ministrstvo bo tudi določilo število športnikov in trenerjev, ki jih bo zaposlilo v določenem obdobju. Kandidati za zaposlitev bodo morali biti na prednostni listi, ki jo na predlog nacionalne panožne športne zveze vsakih šest mesecev pripravlja Olimpijski komite Slovenije – Združenje športnih zvez (1. 6. in 1. 12.).

Posebna merila zaposlovanja

Pri zaposlovanju vrhunskih športnikov in trenerjev sporazum predvideva, da bodo od sedaj veljala posebna, skrbneje določena merila, ki jih bo treba tudi spoštovati, drugače se status lahko odzame. Merilo športne kakovosti bo temeljilo na mednarodno primerljivih športnih rezultatih, ki jih razvrščajo kriteriji za kategorizacijo športnikov v Republiki Sloveniji. Merilo prednosti športne panoge in merilo posebnih potreb ministrstev je zaradi športnotekmovalnih potreb posameznih ministrstev posebej določeno, saj je za usposabljanje delavcev posamičnega ministrstva še posebno pomemben šport, s katerim se posameznik ukvarja, oziroma njegovo športno znanje. Zelo pomembno je tudi merilo za zaposlovanje trenerjev, saj je na predlog nacionalnih panožnih športnih zvez Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenja športnih zvez trenerja treba predlagati koordinaciji, in sicer praviloma le v primeru, ko so v določenem ministrstvu zaposleni najmanj trije športniki iz istega športa. Za pripravo predlogov za zaposlitev športnikov

ministrstva za šolstvo in šport, ki koordinacijo tudi vodi.

Pravice in kodeks športnikov

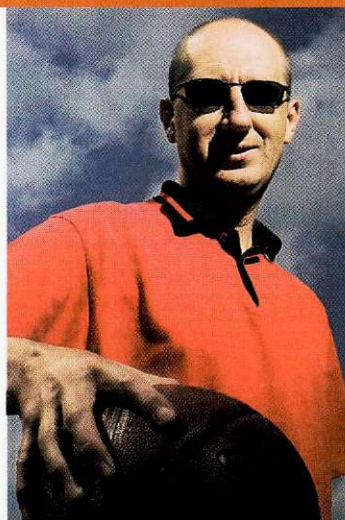
Vsi zaposleni športniki in trenerji morajo po sporazumu nastopati na mednarodnih tekmovanjih, vojaških ali policijskih prvenstvih ter prvenstvih in tekmovanjih delavcev carinske uprave. Pri tem morajo nositi simbole svojih delodajalcev, za katere tekmujejo (policija, vojska, carina). Poleg samega tekmovanja morajo sodelovati na promocijskih, protokolarnih in drugih prireditvah, ki jih ministrstva organizirajo. Sem spada še strokovna pomoč pri športnih pripravah, svojemu delodajalcu morajo redno predlagati poročila o delu in dosežkih v skladu s pogodbo o zaposlitvi. Športniki in trenerji pa lahko uveljavljajo tudi svoje pravice glede sofinanciranja oziroma zagotovitve tekmovalne opreme, nemotenega poteka treningov, pravice do sodelovanja pri usklajevanju koledarja nastopov. Pri nastopih za svoj klub in panožno športno zvezo imajo praviloma prednost do obveznosti delodajalca, seveda razen v primeru udeležbe na velikih tekmovanjih, kot so olimpijske igre, svetovna in evropska prvenstva.

Zadovoljstvo ob doseženem sporazumu je bilo obojestransko.

in trenerjev v državni upravi in za pripravo predlogov za prenehanje delovnega razmerja je zadolžena Koordinacija za zaposlovanje vrhunskih športnikov in trenerjev. Sestavljajo jo po en predstavnik ministrstev, ki zaposlujejo športnike in trenerje, predstavnik Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenja športnih zvez ter predstavnik

Lahko bi torej rekli, da sporazum o zaposlovanju vrhunskih športnikov in trenerjev v državni upravi nedvomno predstavlja enega pomembnih ukrepov države za podporo in razvoj vrhunskega športa, hkrati pa tudi za dvig mednarodne prepoznavnosti države in organov, kjer so le-ti zaposleni. Kako se bo uresničeval v praksi, pa bomo še videli. **D**

Rdeči petek

Esad Babačić

Spremljanje velikih športnih dogodkov po radiu je bilo od nekdaj posebno doživetje.

Moja generacija ne bo nikdar pozabila nedeljskih oglašanj s prvoligaških tekem nekdanje jugoslovanske lige. Imena stadionov, moštov in igralcev bodo za vedno zapisana v naših spominih. Verjetno bomo prej pozabili imena svojih žensk kot pa imena stadionov, s katerih so se oglašali komentatorji iz različnih studiev po državi. Najbolj zagreti navijači znajo na pamet cela moštva, malce bolj zmerni pa z lahkoto naštejejo ključne stadione. Seveda bi se našli tudi taki, ki lahko ponovijo najbolj priljubljene fraze nekaterih komentatorjev, a za ta užitek je potrebno vsaj do Sarajeva, če ne kar do Beograda. Sam bom ponovil eno najbolj spektakularnih domislic komentatorja, ki je prenašal kvalifikacijsko tekmo med Jugoslavijo in Luksemburgom: ko je žoga zletela čez tribune stadiona, ki je bil primerno majhen, je brez oklevanja vzkliknil, da bi lahko žoga zapustila celo meje države, ne samo igrišča, ker da je Luksemburg tako majhna država. V posebnem spominu mi bodo ostali prenosi tekem Crvene zvezde, ko je le-ta redno zmagovala v ligi prvakov. Seveda domačih tekem ni bilo po televiziji, zaradi česar je bilo treba na srednje valove in poiskati Radio Beograd. Slabe zveze so naredile te seanse še bolj zapeljive, saj se nikdar ni dobro vedelo, kaj se v resnici dogaja tam daleč. Komentator se je sicer drl na vse grlo, a mu to ni kaj prida pomagalo. Takrat pa, ko ga je preglasil šum stotisočglave publike z Marakane, je bilo jasno, da je dala CZ gol. Šele ko se je evforija podelila, sem lahko slišal, kdo je bil strelec. Takrat so me zalila čustva, ki sem jih dosti kasneje, kljub povečani otopelosti, doživel le še ob uspehih slovenske nogometne reprezentance, košarkarskih uspehih Olimpije, kolajnah naših olimpijcev ter zmagah Koširja in Peterke. Seveda sem vse te dogodke spremljal po televiziji ali v živo. In ko sem že mislil, da česa takšnega, ko gre za radijske prenose, ne bom več doživel, je prišla tekma hokejistov Jesenic proti Dunaju, ki sem jo s pomočjo interneta spremljal prek Radia Triglav. Ker sem bil v času prenosa v Pecu na Madžarskem, je bila razdalja ravno prava za povišano emocijo. Spet enkrat je bilo tako kot nekoč, ko so šumi zadovoljstva preplavili mojo dušo vsakokrat, ko so naši dosegli gol. Samo predstavljal sem si lahko, kakšen ponos je navdajal vse tiste, ki so bili na rdeči petek v Podmežakli. In prav ta želja, da bi bil tam, je bila tisti presežek, zaradi katerega se je splačalo vztrajati v zakotnem madžarskem lokalu v družbi treh lokalnih internetnih odvisnikov.

Ivan Perić prestaja 30-letno kazen v zaporih na Dobu.

Primer Perić se nadaljuje

Barbara Prevorčič, foto: Daniel Novakovič/STA

Odvetniki Ivana Perića, ki ga je ljubljansko okrožno sodišče 19. marca 2004 spoznalo za krivega umora mame, očima in polbrata ter ga obsodilo na 30 let zaporne kazni, so na ustavno sodišče vložili pritožbo zoper sodbo.

V apartmajski hiši pri Rovi-nju so avgusta 2002 odkrili trupla Vesne Pavlin Rakić, njenega soproga Georga Rakića in njenega dvanajstletnega sina Bojana. Ivana Perića, sina Vesne Pavlin Rakić iz prvega zakona, so aretirali 17. oktobra in osumili trojnega umora. So-obtoženega Igorja Miškovića je obtožnica bremenila, da je Periću priskrbel pištolo znamke Škorpion, s katero naj bi bil Perić z natančnostjo izurjenega strelca 15. avgusta 2002 umoril svojo mater, očima in polbrata. Na zaslišanju je proti Periću med drugim nastopil njegov prijatelj Aleš Klun, ki je dejal, da mu je Perić na samem dejalu, da potrebuje pištolo za likvidacijo družine. Zagovornik obtoženega Perića Peter Čeferin je trdil, da sta bila umorjena zakonca Rakić

povezana z Veselinom Jovovičem Vesom in da sta bila zato žrtvi mafijskega obračuna. Kljub temu je ljubljansko okrožno sodišče Perića spoznalo za krivega ter ga obsodilo na 30 let zaporne kazni, kar je najvišja mogoča kazen pri nas. Soobtoženemu Igorju Miškoviću je sodišče prisodilo tri leta in šest mesecev zapor. Zagovornika obtoženih Perića in Miškovića sta se pritožila, vendar je Višje sodišče v Ljubljani njuno pritožbo 2. februarja 2005 zavrnilo. Sodišče je obema, Periću in Miškoviću, potrdilo kazen, ki jima jo je prisodilo okrožno sodišče.

Ustavna pritožba V odvetniški družbi Čeferin so v primeru 27-letnega Perića, ki je pravnomočno obsojen na 30 let zapor in kazen prestaja v zaporih na Dobu,

potem ko je vrhovno sodišče zavrnilo zahtevo za varstvo zakonitosti, izčrpali vsa dovoljena pravna sredstva. Perićevi odvetniki so prepričani, da je okrožno sodišče kršilo njegovo ustavno pravico do sodnega varstva in do pravnih jamstev v kazenskem postopku, zato so vložili ustavno pritožbo. Okrožno sodišče je po mnenju odvetnikov kršilo Perićevo ustavno pravico do nepristranskega sodišča, saj je sojenje vodila sodnica, ki bi morala biti izločena. Šlo naj bi za tako imenovano psihološko okuženost senata oziroma njegove predsednice, ki je na glavni obravnavi iz sodnega spisa izločila kaseto s Perićevim priznanjem krvavega zločina, in njen prepis, ker je bil dokaz pridobljen s kršitvijo Perićeve pravice do zasebnosti. S tem se je po

mnenju odvetnikov seznanila z nezakonito pridobljenim dokazom in težko si je predstavljati sodnika, ki bi lahko po poslušanju za obtoženca obremenilnih izjav v nadaljevanju postopek nepristransko vodil do konca in ne bi imel mnenja o zadevi, kar je bistvo pravice do nepristranskega sodišča. Med sojenjem naj bi bila kršena tudi pravna jamstva v kazenskem postopku, ko obrambi ni bilo omogočeno, da bi bila navzoča pri policijskem ogledu na Toškem čelu oktobra 2002. Prav tako naj bi bile nezanesljive ugotovitve izvedenca sodne medicine o času smrti družine Rakić. Če obramba s svojimi argumenti ne bo prepričala ustavnih sodnikov, se je obramba pripravljena podati tudi na Evropsko sodišče za človekove pravice. **D**

Besede nam tečejo

*Besede nam tečejo
že šestdeset let.*

Že desetletja smo s pisano besedo čvrsto povezani s primorsko pokrajino, z godbami primorskega človeka in njegovo vpetostjo v svet. Naše besede, s katerimi beležimo podobo časa, so prijazne, vzpodbudne pa tudi ostre in kritične, najpomembnejše pa je, da nam jih nikoli ne zmanjka.

primorske novice
60 let

Nova stevardesa

Ni še dolgo, ko je slovensko skupino Sexplosion zapustila plavalaska Maja Malnar. Preostala zasedba je sklenila, da bo poiskala novo pevko. Na avdicijo, ki je potekala v Ljubljani, je prišlo 10 kandidatk, vsem pa je bila skupna barva las. Plavalaske so poskušale žirijo očarati z glasom, s postavo in z nastopom.

In kdo je dekcle, ki je najbolj prepričalo? Zanimivo je, da je nova pevka Sexplosiona postala Majina sestra Mateja Malnar. 21-letnica iz Ljubljane je žirijo očarala predvsem s samozavestnim nastopom. Avdicije se je udeležila tudi Maja, saj je po odhodu iz skupine ugotovila, da jo zelo pogreša. Čeprav je niso izbrali, je bila za sestro zelo vesela. Skupina, ki je sedaj v polni postavi: Steffanio, Sara in Mateja, se že pripravlja na snemanje nove pesmi in na nove nastope.

Majo (levo) je v skupini nasledila sestra.

Izjemen glasbeni izziv

V torek, 20. novembra, Balkanodrom, KUD France Prešeren vabi na soočanje z glasbenim izzivom, kakršnega v njihovem dolgoletnem programu še ni bilo. Gre za koncert glasu Bogdane Herman in harmonike Jureta Torija. Bogdana in Jure izvajata slovenske, judovske, ameriške, ruske, bosanske in druge pesmi znanih in neznanih avtorjev. Žanrsko so tako različne, kot je različna človeška nprav. Bogdana Herman je danes ena najbolj cenjenih izvajalk slovenskih ljudskih pesmi, ki obstajajo v notnih zapisih. Umetnost avtorskega, ne ljudskega petja se je začela razvijati na pobudo dr. Zmage Kumer. To je bil logičen nasledek njenega študija slavistike pa tudi njene petja protestniških pesmi v šestdesetih letih in sodelovanja v znamenitem ansamblu Salamander. Sodelovala je tudi z Miro Omerzel Terlep in Matijo Trlepom. Večkrat so jo povabili k ustvarjanju glasbe za film in gledališče. Slovenske ljudske pesmi je predstavljala v številnih slovenskih krajih pa tudi v petnajstih državah sveta, katerih skrajne robove zarisujejo Argentina, Islandija, Poljska in Grčija. Sodelovala je na Drugi godbi 1996 v Ljubljani, večkrat na festivalu Okarina na Bledu, na mednarodnem festivalu v Beltincih, na letnih koncertih kulturnega društva Folk Slovenija, na TV festivalu Euromusica 1997 v Trondheimu na Norveškem in na 20. EBU Folk Contemporary Festivalu 1998 v

Portorožu. Bogdana pravi, da ji srečanja z ljudsko duhovno kulturo pomenijo neizčrpen vir spoznavanja in razumevanja življenja Slovencev kot tudi dežele, kjer živimo.

Jure Tori je začel obiskovati glasbeno šolo pri sedmih letih, harmonike pa se je začel učiti dve leti kasneje. Poleg harmonike je igral tudi klavir

Jure Tori

in orgle. Radovednost in želja po igranju ga je že v zgodnjih otroških letih vodila v sodelovanje z različnimi zasedbami iz bližnjih krajev. Največji pečat mu je pustila skupina Orlek, saj so jo skupaj z drugimi takratnimi člani ustanovili že pri njegovih štirinajstih letih, pri Orlekih pa ostaja do danes. Dolgoletno sodelovanje in ustvarjanje mu je prineslo veliko izkušenj. Posneli so sedem zgoščenk in številne videospote. Nastopajo po Evropi, ZDA, Avstraliji, Novi Zelandiji in Aziji. Ustanovitev skupine Orlek je bila zanj začetek ustvarjalnosti in osebne rasti. Ljubezen, izkušnje in energija so ga vodile še naprej, njegova glasbena pot se je prepletala z različnimi ustvarjalci. Do sedaj je soustvarjal tudi z mednarodno plesno skupino En Knap, glasbeno skupino Hiša, s Pihalnim orkestrom Svea, skupino Crazy Farmers, z Jadranko Jovanović in Nikolo Rackovom. V zadnjem času veliko sodeluje s kontrabasistom Ewaldom Oberleitnerjem in z Bogdano Herman. Z avtorskim delom izraža svojo osebnost. Včasih na šaljiv, drugač na resen način preigrava travme in radosti življenja.

So govorice
ali resničnost?

Nova ljubezen?

Nedolgo ločenemu Paulu McCartneyju že pripisujejo sveže iskrice. 65-letni Paul si je namreč v nekem letovišču privoščil klepet z dolgoletno prijateljico Nancy Shevell. Med pogovorom, ki je trajal pozno v noč, je Nancy med drugimi prisledla bliže k Paulu in ga celo poljubila na lice. Kot so dejali nekateri njegovi prijatelji, Paula že dolgo niso videli tako srečnega. Nancy

in Paul se zadnje čase precej srečujeta, obiskujeta kinopredstave in hodita na dolge sprehode. Ujeli pa so ju tudi že na skupnih zajtrkih in večerjeh. Ali je med njima preskočila iskrice ali mu Nancy samo prijateljsko stoji ob strani v težkih trenutkih, ki jih Paul preživlja po ločitvi od Heather Mills, še nismo ugotovili. 47-letna Nancy je poročena z Brucom Blakemanom, ki je partner znane newyorške odvetniške pisarne. Zakonca s Paulom prijeteljujeta že dlje časa.

Mirnina Grenka kri

Pevka Mirna Reynolds zelo rada preseneča in zbujata pozornost. To jesen izstopa z novo pričesko (svetle lase si je pobarvala na vijoličasto) in z novim singlom, ki je zanjo svojevrstna glasbena pa tudi zasebna prelomnica. Skladba je v celoti delo znanega avtorja Boštjana Groznika. Nova pesem Grenka kri, balada z emocionalno močnim, življenjskim besedilom, prikazuje Mirno kot žensko, ki strastno ljubi, a se je hkrati pripravljena sprijazniti s padci, z izgubami in razočaranji, ki jih prinaša življenje. Grenka kri je zgodba o umiranju ljubezni, deziluziji in spoznanju, da se je včasih najbolje vdati. V novem singlu pridejo do izraza pevkinine vokalne sposobnosti, ki dokazujejo, da lahko »nekonvencionalna kraljica tračev« in ljubljenska poslušalcev še marsikaj pokaže ...

Nova frizura in novi singel

NAJBOLJŠI GLASBENI
MIKS
Dajte radio
na glas ob 7:07
ZA VSO SLOVENIJO

102.4, 103.7
RADIO CENTER

RADIO CENTER
Najbolj glasbeni miks z vso Slovenijo

WWW.RADIOCENTER.SI

Trobljenje v isti rog

Magični gledalec

Čprav sem si že skoraj obljubil, da ne bom več pisal o predsedniških volitvah, sem se moral še enkrat ugrizniti v jezik.

In kot ponavadi, moram tudi tokrat znova ošvrkniti »repovžke«, kot imenujem »svobodno usmerjene« novinarje. Z izidom volitev so z vsemi svojimi dosedanjimi kritikami ugriznili v svoj rep. Do sedaj so namreč govorili, kako je vlada s svojimi ukrepi prevzela oblast nad mediji in tako zatrla vso medijsko svobodo. No, če bi bilo od tega kaj res, bi bil na Martinovo nedeljo zmagovalec predsedniških volitev Lojze Peterle, ki ga je menda motilo to, da so ga mediji preveč povezovali z vlado, ki naj bi bila nepriljubljena. Če sem odkrit, mu ne bi bilo treba govoriti tega. Zagotovo pa je krepka Türkova zmaga še en dokaz, da so mediji še vedno bolj na opozicijski strani kot na vladni, kajti Türk zagotovo ni bil kandidat, ki bi ga podpirala vlada.

Da so mediji v veliki meri odločili predsedniško tekmo, sem pravzaprav čedalje bolj prepričan, čeprav je po drugi strani res, da mora biti zelo slab kandidat tisti, ki v drugem krogu dobi samo kakšne tri odstotke več kot v prvem. In prav to se je zgodilo Lojzetu Peterletu, ki je bil v soočenjih sicer čisto spodoben in vsaj v finišu tudi dovolj jasen in prepoznaven. Zamerim mu morda le to, da je prej veliko ponavljal, da ga vprašanja, povezana s preteklostjo, motijo, potem pa je obrnil ploščo in prešel v ofenzivo glede vprašanja, kdo je bil kje pri osamosvajanju Slovenije. In to je bilo dovolj, da sta mu dva moja soseda, ki sta ga volila v prvem krogu, v drugem preprosto odrekla podporo. Res škoda. Sicer pa Peterle med ljudmi, ki vzamejo za sveto vse, kar je napisano v časopisih,

tako ali tako ni imel možnosti; dokler se je samo kazal na vseh pasjih procesijah, mu je ljudstvo lahko pelo hvalo, ko pa je bilo treba začeti izrekati konkretna stališča, mu je podpora začela padati. Tako vsaj za POP TV lahko rečem, da je predvsem v zadnjem času privlekla na dan dovolj Peterletu neljubuh okostnjakov iz omar.

Toda nikar ne mislite, da je bila nacionalna TV v tem oziru kaj boljša. To, kar se je zgodilo v ponedeljek, 5. novembra, v oddaji Odmevi, ki je sledila soočenju, je bila hladna prha za Peterleta. Štirje gostje, ki so komentirali soočenje, so Peterleta skoraj enoglasno razglasili tako rekoč za avtsajderja. Zanimivo je, da je bil pri tem najodločnejši urednik Večera Tomaž Ranc, ki je še do nedavnega ustvarjal

oddaje na nacionalni TV in je vedno veljal za objektivnega novinarja s hrbtnico. Še bolj zanimivo pa je, da so na to nerodnost nacionalne TV opozorili v časopisu Večer. Ali je šlo za kakšno kompenzacijo, lahko samo ugibamo. Nekateri dobro obveščeni namreč šušljajo, da se v uredništvu Večera pripravljajo kadrovske menjave. A če smo že pri vplivu lastnikov na medijske

hiše, potem je to pravilo padlo vsaj v primeru RTV Slovenija, katere lastnik je (vsaj pogojno) država. Takšna anomalija, da štirje gostje (po leg Ranc še bolj liberalno in kozmopolitsko usmerjeni Danilo Slivnik, dr. Milan Balazic in Marko Crnkovič) dejansko trobijo v en rog, bi morala zmotiti naše »repovžke«. Ne, bolj jih moti vnovično predvajanje dokumentarca Zamolčani – moč preživetja ...

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Navdušeni boste nad vsem, kar se vam zadnje čase dogaja v življenju, zaslužen boste počivali in uživali. Najlepše vam bo skupaj z vašimi partnerji oziroma partnericami. Pripravite se na veselo jesen in še bolj veseli december.

Bik
21.4.-21.5.

Kmalu se bodo uresničili vsi vaši načrti, ki ste jih imeli v zadnjih dveh tednih. Veliko boste delali in še več boste s tem pridobili. Jesenski dnevi s svojim svetlim soncem vam bodo v veliko spodbudo in večino časa boste zelo dobre volje.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Veliko lepega vas čaka v tem tednu in kar ne boste mogli priti k sebi od presenečenj. Delo, ki vam bo delalo največ preglavic, bo prevzel nekdo drug in se boste lahko sprostili. Konec tedna bo zelo pisan in slikovit. Uživate življenje!

Rak
22.6.-21.7.

Raki prve dekade se boste morali močno potruditi za svoj obstoj na delovnem mestu, kar vam bo ob primernem davku tudi uspelo. Raki druge in tretje dekade se boste počutili nekoliko odrinjene in odtujene v svojih družinah.

Lev
22.7.-21.8.

Vse dni v letu se nenehno trudite, morda pa je kakšen dan le primeren za to, da se nekoliko odpočijete in se spravite k sebi. Veliko novih stvari si boste privoščili zlasti tisti, ki ste zadnje leto zaslužili bolje kot ponavadi. Že november bo ves lep in sanjav.

Devica
22.8.-21.9.

S prijatelji se boste spominjali prelepih mladostnih dni in vsega zanimivega, kar ste skupaj doživeli. Lepote narave vas bodo presenečale vse dni in veliko se boste pogovarjali tudi s svojimi najbližjimi, predvsem o prihodnosti.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Preživeli boste nekaj prijetnih ur s prijateljem, ki ga niste videli že zelo dolgo, konec koncev pa se vam bo nekoliko zameril zaradi preveč osebnih vprašanj, ki vam jih bo postavljali. Kljub temu ni potrebe po preveliki jezi na to osebo.

Škorpion
23.10.-21.11.

Velikodušni ste in pomoč, ki jo boste ponudili neki osebi, vam bo vzela kar preveč časa, vendar se bo obrestovala in zadovoljni boste, ko boste videli, da je ta oseba zaradi tega napredovala. Veliko sreče ji zaželite tudi v prihodnje.

Strelec
22.11.-20.12.

V tem času boste nekoliko slabših živcev, ker vas bo srbelo neko zelo pomembno opravilo. Vse bo šlo po načrtih in veliko se vam bo posrečilo doseči in narediti. Poleg tega se vam bo posrečilo še veliko zaslužiti, kar vam bo v veselje.

Kozorog
21.12.-19.1.

Veliko lepše bo, če se ne boste toliko sekirali in toliko skrbeli za vse, kar vas muči. Delo vas bo zasulo kot že dolgo ne in se boste morali ukvarjati z veliko stvarmi, ki niso ravno vaša izbira. Sosed vam bo nevoščljiv, vi pa se boste poživžgali.

Vodnar
20.1.-18.2.

Razumno poskrbite za vse, kar vam zupajo. Pridobili si boste veliko prijateljev, če boste bolj polni idej. Pomislite na vse, ki vas v teh dneh podpirajo in na vas mislijo, zavedajte se, da ste v svojem življenju srečni kot le malokdo.

Ribi
19.2.-20.3.

Plavajte proti toku, to je vse, kar vam je v tem trenutku mogoče svetovati. Brezdelje in lenoba vam ne bosta koristila, samo razburila bosta nekatere ljudi, ki vam sicer želijo vse najboljše. Kmalu se boste lahko potegovali za napredovanje.

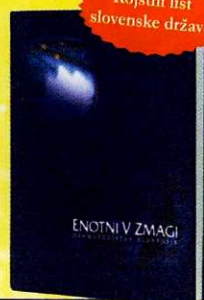
trda vezava, veliki format, 336 strani, 456 fotografij

ENOTNI V ZMAGI

OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE

od prvih večstrankarskih volitev do mednarodnega priznanja
(april 1990–maj 1992)

Rojstni list
slovenske države

- predstavitev zgodovinskih dejstev
- kronološko urejena fotokronika
- objava faksimilov najpomembnejših državnih dokumentov
- izbor iz takratnega časopisnega in revijalnega tiska (članki, karikature)

Cena: 12.800 SIT (53,41 €)
Za člane kluba Samorog: 9.984 SIT (41,66 €)
Možnost nakupa na tri obroke

Informacije in naročila: knjižni klub Samorog, telefon: 01/ 433 43 06,
naslov: Dalmatinova 1, 1000 Ljubljana, e-pošta: knjizni.klub@samorog.com

Več o knjigi na spletnem naslovu: www.samorog.com

DEMOKRACIJA	OBLIKA IMENA AGNEZA	PREDPISI PROTI NALEZL. BOLEZNIMI	PREBIVALKA ISTRE	TOVARNA STEKLA	POVPREČJE KRIZANKE: 4,70 ČRKE	DEMOKRACIJA	SONČNIK (STARINSKO)	OBROČEK ZA KOSO	SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO	IZDELOVALEC OPEKE	KISEL JUŽNI ŠADEŽ	OKRAS NA VRHU MINARETA	HČI PONTA IN GAJE	DEMOKRACIJA
	LJUBIMEC NIMFE GALATEJE, ACIS				JAPONSKA NABIRALKA BISEROV	SL. NOG. (MATJAZ)			GORSKA POKRAJINA V SRBIJI						KARL ERJAVEC
	KDOR NOSI ZASTAVO					KNJIŽEVNICA BRESTOVA			OSTANEK PRI PILJENJU						
	ZEVSOVA HČI ARTEMIDA								VAS BLIZU ZAGREBA, HRVATSKA						
									AFRIŠKI POLITIK (JOSHUA)						ELVIRA KRALJ
									SL. HOKEIST (IVO)						
									SL. SMUČAR (PETER)				ZDENKO ISKRA	ŠVEDSKI KNJIŽEVNIK	TENIŠKI REKVIZIT
DEMOKRACIJA	POKRAJINA NA PELO- PONEZU														
KRIŽANKE BISTRIJO UM!	KRALJEVIČ IZ IND. EPA				OTOČJE OB ZAH. OBALI IRSKE										
	PRIPOV. PESNIK														
VULKAN NA SICILIJ					SODNIK V GRŠKEM MITOLOŠKEM PODZEMLJU	DEMOKRACIJA	SEDEŽ GR. PESNIŠTVA					JAPONSKI BOG Z LISIČJO GLAVO			
							PREGON DIVJADI					IGRALKA BLYTHOVA			
KRAJ PRI MARIBORU						LIDIJA OSTERC						ZDRAVILNA RASTLINA			OMAR NABER
SUMERSKA BOGINJA PLODNOSTI						REKA NA POLJSKEM (IZ CRK RADO)						ATOM Z ELEKTRIČNIM NABOJEM			
KONRAD ADENAUER			ANTON KOLAR			FRANČOSKI PISATELJ (BORIS)						NICK NOLTE			OZNAKA ZA NEZNANCA

Rešitev prejšnje križanke

GILERA, OTOMAN, RATINE,
NL, ET, JIVARO, MAJAR,
SMAK, POBALIN, LAMAR,
AAR, OMAN, ARETINO, II,
ARI, DARA, EL, GRANAT,
OTIRALO, ATI, VR, LOČ, KS,
IMENO, ENA, IONA, ŠAKAL,
DENARNICA, RAVA, CITA,
ŠAH, ARAK

Nagrajenci 44. številke

- 1. nagrada:** JOŽE JAKOP
Pod hriberco, 3205 Vitanje
- 2. nagrada:** DRAGICA GOMBAČ
Harije 5, 6250 Ilirska Bistrica
- 3. nagrada:** JANEZ KUHAJ
J. Baukarta 9, 9240 Ljutomer

Dobitnikom čestitamo in jih hkrati prosimo,
da nam pošljejo svojo davčno številko.

Nagrade

- 1. nagrada:** knjiga Enotni v zmagi
- 2. nagrada:** knjiga Enotni v zmagi
- 3. nagrada:** knjiga Enotni v zmagi

Nagradno križanko izrežite
in najpozneje do 22. 11. 2007
pošljite na naš naslov:

Demokracija, p.p. 4315,
1001 Ljubljana,
s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

➤ **12.11.1990** je Jože Pučnik v televizijskem dnevniku govoril o plebiscitu o samostojnosti Slovenije. Rekel je: »Mislim, da je čas dozorel.«

➤ **12.11.1995** so v Erdutu in Zagrebu hrvaški slavonski Srbi in Hrvati podpisali sporazum o mirni rešitvi hrvaško-srbskega spora. Po izteku dogovorjenega časa je dobila Hrvaška nazaj ozemlje Slavonije, to je območje, na katerem so Srbi razglasili odcepitev.

➤ **13.11.1813** se je rodil črnogorski razsvetljeni vladika Petar II. Petrović Njegoš.

➤ **13.11.1945** so voditelja francoskega odporniškega gibanja generala Charlesa de Gaulla izvolili za prvega poveljnika francoskega predsednika.

➤ **14.11.1984** so se v ljubljanski gostilni Mrak srečali srbski in slovenski intelektualci. Skupna ugotovitev je bila po pisanju udeleženca dr. Tineta Hribarja, da je z obstoječo Jugoslavijo, v kateri se vsi počutijo slabo, konec.

➤ **14.11.1990** je predsednik slovenskega predsedstva Milan Kučan na tiskovni konferenci dejal, da gre za veliko odgovornost tistih, ki so predlagali plebiscit o osamosvojitvi Slovenije.

➤ **15.11.1917** je na Finskem izbruhnila državljanska vojna. Proruska stran je bila poražena. Po ustavi iz 1919 je Finska demokratska parlamentarna republika.

➤ **15.11.1990** je na sestanku klubov delegatov (poslancev) predsednik slovenske skupščine France Bučar ugotavljal, da v večini zveznih organov menijo, da je govorjenje o slovenski suverenosti prehodna bolezen, da gre za neke vrste otroške ošpice, ki jih bodo Slovenci pač prej ali slej preboleli.

➤ **15.11.2001** so v SAZU predstavili nov Slovenski pravopis.

➤ **16.11.1959** je v Clevelandu umrl ljubljanski škof Gregorij Rožman.

➤ **17.11.1869** so odprli Sueški prekop in tako Sredozemsko morje povezali z Rdečim morjem in s Tihim oceanom.

➤ **17.11.1987** je izšla prva knjiga Enciklopedije Slovenije, ki je 16 zvezkih, zadnji je kot dodatek izšel leta 2002, predstavila vsestransko podobo Slovenije.

➤ **17.11.1996** so se začele velike demonstracije srbske opozicije, ki je protestirala zaradi kraje glasov na volitvah za občinsko upravo. Oblast je razveljavila volitve v večjih mestih, med drugimi v Beogradu, kjer je zmagala opozicija.

➤ **18.11.1991** je slovenska olimpijska delegacija pri predsedniku Mednarodnega olimpijskega komiteja zaprosila za samostojno nastopanje Slovenije v olimpijski areni.

POGLED NAZAJ (OD 12. 11. DO 19. 11.)

Srbski memorandum

14. novembra 1984 so se v ljubljanski gostilni Mrak srečali srbski in slovenski intelektualci. Skupna ugotovitev je bila po pisanju udeleženca dr. Tineta Hribarja, da je z obstoječo Jugoslavijo, v kateri se vsi počutijo slabo, konec, sprli pa so se ob vprašanju konfederalnega statusa Slovenije v Jugoslaviji. Razhodu opozicijskih intelektualcev obeh narodov je postopoma sledila tudi politika.

Dr. Jože Pučnik je zapisal, da so bila po letu 1986 pogosta srečanja s predstavniki srbske opozicije in pogovori slovenske intelektualne opozicije z Dobrico Čosićem, ki je sam zase zapisal, da je verjetno prvi srbski komunist, ki je dojel, da Slovenci niso za jugoslovanstvo. Kot najpomembnejši pogovor je ocenil tistega, na katerega je Čosić septembra 1986 prinesel prvo različico srbskega memoranduma in orisal reševanje srbskega nacionalnega vprašanja. V nasprotju s slovenskim prepričanjem, da gre Srbom v prvi vrsti za Kosovo, je Čosić dejal, da so pravi cilj Bosna in štiri regije na Hrvaškem. Glede Slovenije je povsem mirno dejal, da do nje nimajo nobenih ozemeljskih zahtev. Tako so pravzaprav slovenski Prispevki za slovenski nacionalni program (ne)posredni odziv na objavo memoranduma, ki je izhajal iz potrebe po velikosrbskem programu v Jugoslaviji.

Raziskave javnega mnenja

Ustanovitelj po vsem svetu znanega inštituta za raziskavo javnega mnenja George Gallup se je rodil **18. novembra 1901**. Bil je docent za psihologijo na Univerzi v Chicagu. Leta 1935 je ustanovil zavod, ki je takoj zaslovel s svojimi anketami. Že po nekaj letih so se izsledki inštituta za stalno preskrbeli nekateri časopisi in z njimi izpolnjevali rubrike »kaj menijo naši bralci«. Za njegovo delo so se začeli zanimati politiki in volilni kandidati so začeli naročati ankete o priljubljenosti in možnostih za svojo

izvolitev. Eden prvih resnično velikih uspehov Gallupovega inštituta je bila napoved volilne zmage Franklina Roosevelta za predsednika. Na predsedniških volitvah leta 1948 se jim ni posrečilo ponoviti uspeha. Po izidih anket bi moral zmagati republikanski kandidat, vendar je bil izvoljen demokrat Truman.

Predsedstvo in plebiscit

Predsedstvo Slovenije je **12. novembra 1990**, pred glasovanjem v skupščini, obravnavalo Demosovo pobudo za plebiscit. Demosova člana predsedstva Ivan Oman in Dušan Plut sta, oborožena z navdušenjem, plebiscit podpirala. Drugi trije člani (Ciril Zlobec, Matjaž Kmecl in Milan Kučan) so bili nekoliko drugačnega mnenja. Predsednik Kučan je zadevo vzel nekoliko ironično in dejal, češ »ravno Pučnik nas bo komandiral«. Vseeno se je bilo treba sprijazniti z dejstvom, da so vladne stranke s predlogom o plebiscitu mislile zares. Nezadovoljstvo pa se ni razraščalo samo v predsedstvu, ampak tudi znotraj Demosa. Dimitrij Rupel že v Poljčah ni sodil med plebiscitne navdušence, Pučnika je znova obtožil, da je prekoračil svoja pooblastila. Kot se je spo-

minjal Pučnik, sta celo govorila po telefonu; Rupel je protestiral, Pučnik pa ga je prekinil z besedami, da bo sklical sestanek vseh strank in da se bodo na njem pogovorili. Rupla je klical tudi Kučan in ga s precej povišanim tonom po telefonu spraševal: »Ali Pučnik misli, da se lahko državotvorne odločitve sprejemajo na Demosovem poslanskem klubu?!«

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja pism, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

Sodba je bila takoj, ko je bila napisana, brez kakršnih koli (političnih) kalkulacij vročena strankam in posredovana javnosti.

Marko Šorli, vrhovni sodnik RS

št. 45/71

Prva novinarska peresa Demokracije (2)

Lepo od »uredniškega kolega« Janeza Markeša, da je v prejšnji številki vsaj priznal, da je »vzrojl« name, kot se je sam zelo milo izrazil. Njegovo vpitje je bilo pod vsakim nivojem. Kar sem zapisal v 44. številki Demokracije, drži in pri tem vztrajam. Po potrebi lahko to brez težav tudi dokažem kje drugje. Če bi Markeš dobro prebral moj tekst, bi vedel, da sem izrecno zapisal, da je od mene zahteval, naj »mu omogočim, da bo v naslednji številki njegov odgovor objavljen na istem mestu oziroma na istih straneh v reviji«, kar pomeni, da je zahteval, da moram objaviti njegov odgovor tako, kot po novem predvideva zakon o medijih. To sem z enotensko zamudo, kar tudi omogoča zakon, storil. Sam je temu kot urednik Maga nasprotoval, zato me je njegova zahteva začudila. Če je sedaj glede tega spremenil svoja stališča (ali morda samo v svojem primeru), je to njegov problem, ne moj. Če bi privolil v objavo v pismih bralcev, bi njegov odgovor seveda takoj objavili, tako pa sem na straneh rubrike »politika« potreboval prostor za članek o razveljavitvi Rožmanove obsodbe. Kdor dela v medijih, ve, da se predvidene teme lahko dnevno, pogosto pa tudi v nekaj trenutkih spremenijo. In to ni odvisno od nas, urednikov, ampak od dogodkov, procesov, ki se vseskozi dogajajo v naši družbi. V medijih temu sledimo.

V Demokraciji nimamo težav z objavljanjem popravkov ali odgovorov na naše članke ali na članke gostujočih avtorjev. Tudi ne tako žaljivih, kot je bil zadnji Markešev odgovor. Samo primerno se nam zdi, kot se je tudi njemu zdelo še do nedavnega, da so odgovori objavljeni v rubriki, ki je temu namenjena. V našem primeru v rubriki »odzivi in mnenja«. »Kolega« Markeš rad uporablja težke besede in vsepovsod vidi zarote. To prepuščam njemu ... Sam vodim uredniško politiko Demokracije neodvisno in avtonomno ter v skladu s svojo vestjo. In tako bom delal tudi v prihodnje. Bom pa tudi v prihodnje razkrinkal vsakega, ki bo poskušal z vpitjem (ali kako drugače) vplivati na našo (mojo) uredniško politiko.

*Metod Berlec,
urednik Demokracije*

Metod Berlec, urednik Demokracije

št. 45/71

Prva novinarska peresa Demokracije (3)

Janez Markeš, odgovorni urednik Dela, v svojem pismu, objavljenem v Demokraciji 8. 11. 2007, med drugim navaja vse odgovorne za domnevno diskreditacijo njegovega imena v časniku Demokracija in v anonimki, ki o njem kroži po internetu. Med avtorji, njegovimi

sodelavci in naročnikom pa po nekaterih informacijah niso samo omenjeni posamezniki, temveč tudi, kot je že ugotovila kolegica Ana Jud, CIA, FSB in Mosad, najverjetneje pa tudi FBI, MI6, BND in SISMI. Zarota proti Janezu Markešu ima očitno veliko hujše in celo mednarodno ozadje.

Alenka Paulin, Ljubljana

št. 45/71

Prva novinarska peresa Demokracije (4)

Odgovor na Markeševo pismo. Počasi mi zmanjkuje potrpljenja (in časa) za odgovarjanje na neresnične trditve odgovornega urednika Dela Janeza Markeša, kajti »diskvalifikacijska mreža«, ki si jo je napletel v glavi in ki postaja vse obsirnejša, je presegla meje normalnega. Markeša moram razsvetliti, da nisem avtorica nobene anonimke (sem jo pa prejela tudi sama), kajti pod svoje pisanje se vedno podpisem; glede na to, da sem v življenju objavila že zelo veliko stvari, ki so razburile vso državo, bi tudi Markeš to – da mi niti na kraj pameti ne pade, da ▶

št. 44/14

Kučanova dvojna igra (1)

Odgovarjam na uvodnik »Manipulacija s škofom« in članek »Kučanova dvojna igra«, objavljena v reviji Demokracija, št. 44 z dne 1. 11. 2007:

1. Nisem bil sodelavec varnostne službe JLA niti Kontraobveščevalne službe KOS, me je pa preverjala Služba državne varnosti.

2. Nikoli nisem imel kakršnih koli povezav z nekdanjim predsednikom Kučanom. Z njim sem se srečal trikrat v življenju: dvakrat v delegaciji oziroma s celotnim Sodnim svetom Republike Slovenije, tretjič s celotnim sodniškim zborom Vrhovnega sodišča Republike Slovenije.

3. Na nesubstancirana mnenja in razlago neimenovanih »dobro informiranih poznavalcev«, nanje se namreč opira namigovanje o politični zaroti (kaznivem dejanju sodnika), ni mogoče odgovarjati. Je pa mogoče navesti naslednja dejstva:

- 6. 2. 2006 je Vrhovno sodišče RS prejelo zahtevo za varstvo zakonitosti v zadevi škofa Rožmana;

- 7. 2. 2006 je bila zahteva poslana Vrhovnemu državnemu tožilstvu Republike Slovenije v odgovor;

- 10. 4. 2006 je tožilstvo vrnilo spis z odgovorom;

- senat Vrhovnega sodišča RS je zahtevo obravnaval na sejah 22. 2. 2007, 2. 3. 2007, 7. 3. 2007, 8. 5. 2007, 18. 9. 2007 in 1. 10. 2007, ko je v zadevi tudi sprejel odločitev.

► bi se skrivala za anonimnostjo – moral vedeti; ne nazadnje Magov arhiv dokazuje, kako naklonjeno je Markeš marca 2006 v uvodniku pisal o knjigi Operacija Direkt in meni (avtorici knjige); še najmanj pa si dovolim soliti pamet z Markeševimi flancami, kako je diskreditacija človeka huda stvar, kajti sama sem preživela tolikšne grozote, da je lahko Markeša zaradi njegovih navedb sram! Sploh pa ne razumem, zakaj se toliko bomo po medijih (Demokracija, Mladina ...), če pa je Markeš odgovorni urednik Dela in bi lahko to temo odprli kar tam. Arhiv Dela hrani kar nekaj Markeševih objav o novinarski neodvisnosti, avtonomiji in o tem, kako zdaj vsakdo dobi priložnost, da v Delu pove svoje. Zakaj torej nekateri te priložnosti ne dobimo? Zakaj je bila moja priložnost okrnjena s cenzuro?

Ana Jud, Ljubljana

NN za Jančarja

Morda bo kdo rekel, da provociram, ko predlagam Nobelovo nagrado za našega velikega pisatelja in kritika družbe. Čeprav predstavlja le malo nacijo, mislim, da je že izpolnil najpomembnejše pogoje za nagrado. Ne gre le za prozaista, dramatika, publicista, ampak tudi za velikega borca za demokracijo. Občasno se sicer utrujen umakne od političnega angažmaja, vendar vedno znova ga dogajanje v družbi vznemirja. Tako je v SP Dela napisal kritičen članek o neki slovenski založbi, ki v koprodukciji z Nizozemci predstavlja države članice EU mladim ljudem. Glavni junak knjige o Sloveniji je nekda-

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

nji diktator Jugoslavije. Ne Trubar, ne Miklošič, ne Maister, ne Pučnik. Samostojna Slovenija je torej le kontinuiteta enoumnega balkanskega režima. Smo izjema med vsemi novimi članicami EU, ki so jasno razmejile med totalitarizmom in demokracijo.

Jugoslovanska država je bila res bolj odprta v primerjavi z drugo totalitarno Evropo. Ljudje so dobili priložnost, da so šli s trebuhom za kruhom, saj doma ni bilo dovolj dela. Močno smo zaostajali za Evropo. Sedaj, ko smo že veliko dosegli in smo članica EU, nekatere očitno preganja slaba vest do južnih bratov. Kot da smo mi krivi za velike razlike med Evropo in Balkanom. Očitno nas še vedno obremenjujejo skupni »dosežki« revolucionarne vladavine.

Velikemu borcu za boljšo Slovenijo, akademiku Dragu Jančarju bom na nasprotni senčni breg postavil borko za kontinuiteto. Ko je gospa ustavljala desnico, je grobo posegla v mlado demokracijo. A to, kar slabega delaš sam, pripisati drugim, se očitno vrača kot bumerang. Leta 1996 je napisala knjigo Svet kot zarota. Kasnejši dogodki so jo v celoti demantirali. Letos je nasprotovala poimenovanju osrednjega letališča po dr. Jožetu Pučniku. Gospa ima tudi pravico misliti, da je bilo v nekdanji skupni državi bolje živeti kot danes. V to so verjetno prepričani tudi nekateri drugi državljani Slovenije, ki imajo svoje korenine v drugih območjih nekdanje federacije. A realnost je seveda drugačna.

Če so nagrade za književnost bolj v pristojnosti velikih nacij, potem si naš veliki sodobnik in evropska duša zasluži nagrado za mir in demokracijo. Gospa S.

H. pa si zasluži mir v svoji duši, a mora seveda najprej spoznati in priznati svoje zavajajoče zablode.

Ernest Pušnik, Hrušica

Bilo kuda – Udba svuda

Morebiti se neuki sprašujejo, čemu toliko besedi o Lukšičevem socialdemokratskem (nekdanjem udbovsko komunističnem!) politološkemu zalezovanju vernikov. Brez visokotelečnih besed; Lukšičevo delovanje je povsem sprejemljivo, če bi ga izvajal na zasebni univerzi. Tako pa smo priče zlorabe državne univerze za potrebe dnevne politike, ki jo predstavlja podpredsednik SD tov. Igor Lukšič. Sledenje vernikom kar preveč spominja na udbovske čase, ko so za potrebe enoumne komunistične partije tovrstno vohlanje izvajali profesionalni udbovsko komunistični vohljači. Še pomnite, tovariši?

Glede na to, da se podpredsednik SD tov. Igor Lukšič diči z akademsko profesuro politologa na državni univerzi, se čudim, da se je tako diletantsko lotil politično zelo občutljive teme, kjer mu je mogoče očitati, da je postulat univerze zlorabil za politikantsko promocijo najstarejše obrti. Seveda, oceno njegovega diletantizma jemljem nazaj, če je bil temeljni moto tov. Lukšiča politična, politikantska provokacija. Vendar je v primeru politične/politikantske provokacije evidentno, da je Lukšič zlorabil akademsko profe-

suro na državni univerzi, kjer je politikantsko pomešal interese dnevne politike s pedagoškim delom. V urejeni demokratični družbi za zagovornike izročila enoumne komunistične revolucije ni nič presenetljivega! In to kljub dejstvu, da si ni mogoče ogledati rezultatov tako imenovane politološke raziskave, kot to predvidevajo akademske uzance.

Ob dejstvu, naj bi bila državna univerza avtonomno akademsko okolje, v katerega naj ceneno prostuiranje dnevne politike ne bi imelo vstopa, ne preseaneča hitra brezpogojna podpora ne/delovanju tov. Lukšiča, ki jo je izrekla rektorica državne univerze tov. Andreja Kocijančič, kot ne preseaneča podpora tov. Lukšiču iz loga tovariških anarhistov pro/komunistične Liberalne akademije. Vedeti je le treba, da imenovani z njihovimi pro/udbovskimi podporniki brezpogojno gravitirajo v srž komunističnih jugonostalgikov, ki še vedno delujejo v kontekstu izročila enoumne komunistične revolucije, kjer namesto prešerne Zdravljice še vedno raje za/pojejo: Druže Tito mi ti si kunemo, da sa tvoga puta ne skrenemo.

Kakor koli, dovolj sporno je, da je tov. Igor Lukšič kot podpredsednik SD v vlogi politološkega profesorja na FDV (katere se še vedno drži udbovsko izročilo Dolančeve FSPN) za tako imenovano politološko raziskavo zlorabil zelene bruce, in to vsega dober teden po tistem, ko so ti vstopili

v izvorno celico proticerkvene indoktrinacije. Ob tovrstnem delovanju podpredsednika SD tov. Igorja Lukšiča ostaja odprto vprašanje, koliko in kolikokrat tov. Lukšič na državni univerzi politikantsko zlorablja zabrisano mejo med politološko profesuro in sovražnim/politikantskim agitpropom dnevne politike; kot ostaja odprto vprašanje, ali lahko politično nevtralen bruc FDV, ki ne izpolnjuje potrebnega in zadostnega navijaškega naboja za rdeče, pri rdečem selektorju tov. Lukšiču sploh računa na uspešno opravljen izpit iz pro/komunistično rdeče politologije?

Franc Trunk,
veteran vojne za Slovenijo

Šolski minister – pogum!

O, Bog, saj ni res. Popolnoma vse, kar želi ta vlada storiti dobrega s spremembo zakonov, ki niso v korist vseh ljudi, vključno z zakonom o financiranju zasebnega šolstva, poskušajo nasprotniki in pametnjakoviči iz hudobije zavreti oziroma uničiti. V svoji domišljavosti se imajo za edino strokovno javnost in le oni si hočejo lastiti izključno pravico o odločanju glede izobrazbe in izbire šole za naše otroke.

Oče, ki je že pred približno desetimi leti imel dva otroke v zasebni šoli in je v času vladavine ostal še brez zaposlitve, je dejal: »Svojim otrokom želim omogočiti kar se da dobro izobrazbo, kar jim bo zasebna šola zagotovo dala. Vzgojila jih bo hkrati v odgovorne osebnosti, poleg tega pa na teh šolah ni kriminala in nasilja, ne alkohola in ne drog. Žal pa moram plačevati šolnino, kar je velika diskriminacija.«

Svojo peticijo upravičujete s strahom, da bi veliko staršev vpisalo otroke v zasebne šole. Od tega jih je doslej odvrčala le šolnina, ki bi jo morali plačevati sami. Torej posledice priznavate, da šola, ki ste jo oblikovali v času svojega vladanja, ni na najboljšem glasu in ne daje ustrezne izobrazbe. Prav to želi naš minister za šolstvo popraviti in s pomočjo konkurence tudi v javnih šolah omogočiti učencem pot do dobrega znanja.

Še nekaj. Zanima me, zakaj so v času socializma in enakoprav-

nosti privilegiranci pošiljali svoje otroke v tujino v zasebne šole.

Mihaela Afner – Celje

Ugovor zoper ravnanje

»neodvisnega« Večera

Pošiljam na vpogled eno svojih pripomb na pisma, ki jih bralci Večera pošiljajo na uredništvo, ta pa dosledno objavlja samo tista, ki so naperjena proti RKC, pove-ličujejo pa »heroje« NOB.

Dne 1. oktobra 2007 ste spet objavili nekaj cvetk iz naše polpretekle zgodovine z naslovom »Resnica o 'državljanski vojni' na Slovenskem«. Glavna tema so seveda domobranci in kolaboracija z okupatorjem. Avtorica je preštudirala razpoložljive leksikone, navaja mnenje zgodovinarja Zdravka Klanjščka in sklene, da domobranci nimajo pravice do vojaškega pokopa in ne do spomenika. Sam nisem zgodovinar, nimam dostopa do arhivov, tudi nisem preštudiral raznih leksikonov, lahko pa izključno na podlagi prebiranja našega časopisja izrazim nekaj domnev o tej temi. Moje »ugotovitve« so lahko zmotne, njihovo resničnost prepuščam zgodovinarjem. So pa naslednje:

1. Prvi in največji kolaborant z okupatorji so bili komunisti.
2. Njihova kolaboracija je bila prostovoljna.
3. Kolaboracija domobrancev je bila prisilna, kajti partija je ubila vsakogar, ki se je hotel bojevati proti okupatorju zunaj njenega okrilja.
4. Domobranstvo je nastalo iz upora proti pobijanju nedolžnih žrtev lastnega naroda.

5. Če kdo, potem komunistični hudodelci nimajo pravice do vojaškega pokopa, še manj do spomenika, a jih kljub temu nekatere skupine povečujejo, jim ohranjajo spomenike in po njih imenujejo ulice, stavbe, šole ...

Če se prav spominjam, je Tito nekoč dejal: »Če kdo meni, da NOB ni bila državljanska vojna, potem ničesar ne razume.« Podobno velja za izjavo dr. Metoda Mikuža, ki naj bi bil ob neki priložnosti dejal: »Zgodovina NOB se bo pisala še enkrat.« In se že piše. Samo še malo potrpljenja, pa bo »popravljen«.

Srečko Soršak, Slovenska Bistrica

Ne tič ne miš!

Marija Vodišek

Netopirji so sesalci, približno 200 vrst jih je, hranijo se z insekti. Netopirji so tudi slepi in se orientirajo samo z ultrazvoki, ki jih od-dajajo, sprejemajo pa njihov odboj. Ko pade mrak, obletavajo človeka tesno ob glavi. Neprijeten, kar srhljiv občutek. So pa tudi netopirji-vampirji. Poleg živalskih vampirjev poznamo tudi človeške, ki vedno izberejo pravi čas za svoje akcije. Eden takih je profesor na FDV in podpredsednik SD Igor Lukšič, ki je svojim študentom priporočil, naj na volilno nedeljo vohunijo po cerkvah. Brez dvoma to ni zraslo le na njegovem zelniku, to je bilo dogovorjeno v stranki Socialnih demokratov. Predsednik komisije Pravičnost in mir pri SŠK dr. Anton Stres se je na to predrzno provokacijo odzval in jo tudi pravilno ocenil. Igor Lukšič je s svojim »študijskoraziskovalnim delom« posegel v pravice sicer desetletja »zaznamovanih« Slovencev, kar so nedvomno duhovniki in verniki, da kot enakovredni državljani Slovenije izrazijo svoje prepričanje. Še več, Igor Lukšič protest kristjanov označi kot koordinirano akcijo SDS in visokih cerkvenih dostojanstvenikov. Vse skupaj povezuje s parlamentarnimi volitvami 2008. Na upravičeno kritiko pa se odziva zmedeno in hujskaško. Če je na fakulteti FDV še kakšen samostojen predavatelj, bi se moral na Lukšičevo provokacijo primerno odzvati. Premier Janez Janša ni Lukšiču le trn v peti, temveč trn v glavi. V isto sfero spada komentar pravnikar Marka Vrhunca, ki je sledil po z dokazi podkrepljeni televizijski reportaži »Zamolčani – moč preživetja« na nacionalni TV. Verjamemo njegovim trditvam, da je bilo v partizanih »varno spravljeno« 500 pravnikov, ki naj bi bili bedeli nad zakonitostjo medvojnih in povojnih obsodb. Vendar se ti pravniki niso ravnali po še veljavnih zakonih, temveč po navodilih priučenega ključavničarja Josipa Broza, tesarja Ivana Mačka in revolucionarnega učitelja Edvarda Kardelja. In ta pre-kucijski in razdiralni duh še danes obvladuje številne državne institucije od univerze, sodstva, državnega zbora, predvsem pa državnega sveta, ki je le podaljšana roka sedanje parlamentarne opozicije. Po njenih navodilih vlaga svoj veto in onemogoča ali odlaga veljavo že sprejetih zakonov državnega zbora. Sem spada vsiljeni referendum o lastninjenju Zavarovalnice Triglav. Denar večinoma neznanih zavarovancev Triglava naj bi po vladni odločitvi šel v Kad, od tam pa v pokojninsko blagajno v korist sedanjih in prihodnjih upokojencev. A niti poslanec Demokratke stranke upokojencev Slovenije Franc Žnidaršič ne ve, ali bi bil za ali proti. Sic! Lahko bi našli še cel kup namerno nerešenih predlogov, ki jih ovirajo vedno eni in isti opozicijski poslanci. Zanje velja zarotniški dogovor ovirati vlado prav na vseh področjih. Da v Sloveniji vlada ne le pravica, temveč zloraba svobodnega izražanja, je dokaz voditelj intervjujev na nacionalki Lado Ambrožič. V nedeljskem intervjuju 4. novembra z dr. Lojzetom Udetom je s soglasjem g. profesorja uprizoril frontalni napad na pokojnega ljubljanskega škofa Gregorija Rožmana. To je bil eklatanten sovražni govor. Do kdaj nam bo osrednja televizija ponujala take zlonamerne, škandalozne oddaje?

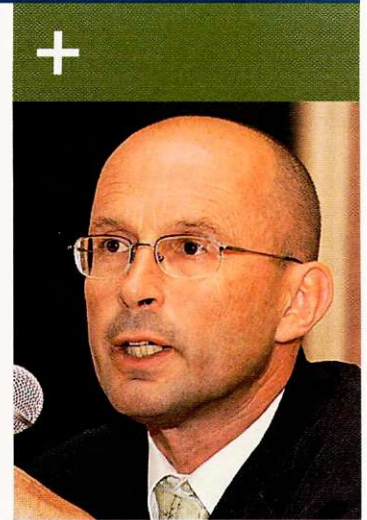
Politični semafor

Tožilec in sodnik Na predstavitvi vprašljive knjige avtorja Braneta Praznika Trgovci z orožjem v hotelu Union se je zbrala zanimiva družina, znana po svojem boleznem sovraštvu do nekaterih ključnih slovenskih osamosvojiteljev. Svoje je dodal še poslanec SD Milan M. Cvikel, ki je predsednik parlamentarne preiskovalne komisije za "orožarske posle" za obdobje od 1991 do 1993. Cvikel je po hitrem postopku nekatere poimensko obtožil trgovine z orožjem.

Od kod denar? Pred meseci so se sedanji in nekdanji člani LDS prepirali, kdo je odgovoren za veliko zadolženost nekoč močnejše stranke. Nedavno je LDS za poplačilo dolgov vzela posojilo. Po novem imajo očitno kar dovolj denarja, saj so se v petek izkazali z velikimi plačanimi oglasi v dnevnikih, kjer so pozivali k zavrnitvi vladnega predloga lastnjenja Zavarovalnice Triglav. So dobili denar od kapitalistov iz ozadja?

Dovolj ima igrice Predsednik vladne komisije za odkrivanje prikritih grobišč Jože Dežman je po izkopu 189 žrtev povojnih pobojev pri Arehu jasen: "Očitno se igramo igre. Še pomnite, tovariši, kjer naša skupina odkopava grobišča, šteje skeletne ostanke, partizani pa pred televizorji preverjajo, ali smo izkopali vse žrtve, ki so jih pobili." Po njegovo bi bil že čas, da bi takšne zgodbe končno prerasli. Opozoril je, da so naši več okostij, kot so predvidevali.

Zavrnil Jankovićeve trditve

Vodja poslanske skupine Slovenske demokratske stranke Jože Tanko je pretekli teden trditve župana MOL Zorana Jankovića, da bo koalicija, ki podpira Peterleta, kriva za vse tisto, kar se v Ljubljani ne bo investiralo, označil za smešne. "Župan Jankovič in njegova dvetretjinska večina v MOL sta tisti, ki odločata o ljubljanskih prioritetah. Je pa res, da je Jankovič tudi dedič svojih neuspešnih županskih predhodnikov iz koalicij LDS in SD. Simšičevo zaradi slabega in škodljivega dela celo sodno preganja." Po njegovo Jankovič tudi vztrajno razširja neresnice, ko kot »nepolitični« župan za potrebe navijanja za svojega predsedniškega kandidata govori, da sta Lojze Peterle in njegova koalicija storili Ljubljani krivico in škodo. Resnica je za Tanko drugačna. Lojze Peterle je vodil vladno in koalicijo, ki je osamosvojila Slovenijo in Ljubljano

povzdignila v status glavnega mesta evropske države. Prav status prestolnice prinaša Ljubljani ugled, izjemne koristi in številna varna ter dobro plačana delovna mesta. To pa je podlaga hitrega razvoja Ljubljane. Prav ta koalicija in Lojze Peterle imata izredno velike zasluge, da bo Ljubljana prihodnje leto prestolnica Evrope. Krivico in škodo pa so Ljubljani želeli povzročiti tisti, ki so na perfiden način nasprotno plebiscitu, poskušali preprečiti osamosvojitve Slovenije ali pa so podpirali srbske generale. Slednji so celo načrtovali bombardiranje Ljubljane. Nekateri, ki se sedaj širokoustijo, so se tedaj iz previdnosti umaknili, pobegnili iz Ljubljane ali pa so ostali v tujini kot ambasadorji interesov razpadajoče Jugoslavije. Tanko še poziva Jankovića, da se zaradi zavajanja, žalitev in širjenja intrig Ljubljancem in državljanom opraviči. M. B.

NAROČILNICA**NAROČILO** (označite z x):

☐ Tone Kuntner: Mati Slovenija	9,18 EUR
☐ Dušan S. Lajovic: Med svobodo in rdečo zvezdo	25,87 EUR
☐ Milan Zver: 100 let socialdemokracije	9,18 EUR
☐ Albert Svetina: Od osvobodilnega boja do banditizma	27,95 EUR
☐ Janez Janša: Okopi	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Premiki	9,18 EUR
☐ Jaklič in Toplak: Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili	20,82 EUR
☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): Državna ureditev Republike Slovenije	35,46 EUR
☐ Viktor Miklavčič: Pričevanja	20,44 EUR
☐ Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni	32,00 EUR
☐ Silvin Eiletz: Skrivnost komiterne	23,96 EUR
☐ Jan F. Triska: Pozabljena fronta prve svetovne vojne	22,95 EUR
☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: Ušli so smrti	16,29 EUR
☐ Vasja Klavara: Predel 1809	28,07 EUR
☐ Tomaž Butkovič: Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogrske	22,95 EUR
☐ Jože Dežman: Moč preživetja	27,16 EUR
☐ Jože Hubad: Dolga slovenska pot v svobodno Evropo	4,13 EUR
☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: Slovenija brez meja	45,27 EUR
☐ Jože Dežman, Marjan Linas: Med kljukastim križem in rdečo zvezdo	20,82 EUR
☐ Jože Dežman: S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe	27,16 EUR
☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: Nacistična Avstrija na zatožni klopi	22,11 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.	4,52 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.	4,52 EUR
☐ Tamara Griesser-Pečar: Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora	18,56 EUR
☐ Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918	27,94 EUR
☐ Andrej Rahten: Pozabljeni slovenski premier	17,65 EUR
☐ Dieter Blumenwitz: Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)	16,02 EUR
☐ Vasja Klavara: Koraki skozi meglo	26,95 EUR
☐ Milan Zver: Demokracija v klasični slovenski politični misli	18,36 EUR
☐ Tita Kovač Artemis: Baron Janez Vajkard Valvasor	12,51 EUR
☐ Ive A. Stanič: V objemu osvoboditeljev	10,43 EUR
☐ Jože Zemljič: Življenje je večna borba	8,34 EUR
☐ NOVO Jože Dežman: Rojstvo Slovenije	20,00 EUR
☐ NOVO Jože Dežman, Hanzi Filipič: Hitlerjeva dolga senca	26,99 EUR
☐ NOVO Jelka Žmuc Kušar: Evropski večeri Lojzeta Peterleta	14,99 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**
ali na faks 01 230 06 61.

Poštino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Ob naročilu

2 (dveh) knjig:
darilo lonček "Demokracija"

3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija"

4 (štiri) in več knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija" + knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA ID za DDV: _____

Vsemogočen.

BlackBerry® iz Mobitela.

Pametno je imeti pameten telefon. In lepo je imeti lep telefon. Sedaj imate lahko vse v enem. BlackBerry® pametni telefoni iz Mobitela vam s prefinjenim stilom poenostavijo komunikacijo in jo ponesejo na nov nivo doživetja. Celovito upravljanje z e-pošto, sinhronizacija koledarja, dostop do interneta z QWERTY tipkovnico, vgrajen GPS in m>navigacija, multimedijski predvajalnik, brskanje po internetu z QWERTY tipkovnico, veliki in lahko berljivi zasloni, so le nekatere od prednosti, ki delajo BlackBerry® pametne telefone iz Mobitela res vsestranske in vsemogočne.

* GPS sprejemnik je na voljo le pri modelu BlackBerry® 8800.

Skupni povezanih blagovnih znamk, podob in simbolov RIM in BlackBerry sta v izključni lasti podjetja Research In Motion - uporabljeni z dovoljenjem.

BlackBerry® 8800

BlackBerry® Curve™ 8300

BlackBerry® Pearl™ 8100

